

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200238

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No.

Accession No.

Author

Title

This book should be returned on or before the date
last marked below.

[*All Rights Reserved by the Author*]

—

ಮುದ್ರಕರು :
ಎಚ್. ಎಲ್. ಪ್ರಸಾದ್
ಟೌನ್ ಪ್ರೆಸ್, ಪತ್ರಾಪ್ಪ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮು ನ್ನ ದಿ

ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಐದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಥೆಗಳೂ, ನಾಲ್ಕು ಗುರುವಾದಿತ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಗಿಣಿ ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠ' 'ಬೆಣ್ಣು ಹುಚ್ಚು' 'ಕನ್ಯಾಮಣಿ' 'ಸ್ವಾಮಿಮುಕ್ತಾಯಿ' ಅಚ್ಚು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಇದೇ ಮೊದಲು.

ಕ.ತ್. ಹೆಮ್ಮನ್, ಟಾಲಸ್ವಾಯ್, ಸೋಲೋಗುಬ್ ಮತ್ತು ಬೀಲ್ ಜೋಲಾ ಮೊದಲಾದ ವಾರ್ತಾಕೃತಿ ಕಲಾವಿದರ ತಂತ್ರ ಪರಿಚಯಕ್ಕೆ ಜನಗಳಿಗಾಗಲೆಂದು ಅವರ ಒಂದೊಂದು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ನನ್ನ ಇತರ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ನನ್ನ ಜನರ ಪ್ರೇಮ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾದಂತೆ ಇದೂ ಪಾತ್ರವಾಗುವುದೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ.

ಆನ್ವ ಪೂರ್ಣ"

ಶ್ರೀಶರಪುರಂ,
ಗಳೂರು ನಗರ

ಅ. ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯ.

ಪರಿವಿಡಿ

೧.	ಗಿಣಿ ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠ
೨.	ಜಾತಿಪೀನಸ ಗುನೆಯ ಜ್ಯೋತಿ
೩.	ಜೀವನದ ಕಲೆ
೪.	ರಷ್ಯಾದ ಕಥೆಗಳು
೫.	ಸಮಾಗಮ
೬.	ಇಬ್ಬರು ಯಾತ್ರಿಕರು
೭.	ಹೆಣ್ಣು ಹುಚ್ಚು
೮.	ಕನ್ಯಾಮಣಿ
೯.	ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ

ಗಿಣಿ ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠ

ಸೋಮುನಿಗೆ ಪರನಾ ಶರ್ಯವಾಯಿತು. ಮಾತನಾಡಿದ ಅವನು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧನಂತೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ. ನನ್ನ ಸದತಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿದ ಬೇಕು.

ನಾನೂ ಸೋಮನೂ ಹೆರಟಿ ಹೆಗಡೆಯನ್ನು ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಬಿಕ್ಕು ಬಂತು. ಅವರ ನೈ ಮೇಲೆ ಸೊಗಸಾದ ಬಳಿಯ ಫಲ. ಅಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೂದು. ಹುರಿಕಟ್ಟಾದ ಮೂಸೆ. ನಡೆಯಬಲ್ಲ ಸಿಂಹಗಂಭೀರ್ಯ. ಯಾರಿ ಗಾದರೂ ಅವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮೋಹ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಸೋಮುಗಂತೂ 'ಪಿಲ್ಲಿ'ಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸಂಚಪ್ಪಾಣ. ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಅವನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಪಿಲ್ಲಿಗನಿಯೊ ಎಂಬುದು ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಪಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ನಾನು ಸಾಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ 'ಮಿಯಾಂವ್' ಎಂದರೆ ತಿನ್ನುವ ಅನ್ನದ ಒಂದು ತುಟ್ಟ ಅವಕ್ಕೆ ಇದುತ್ತಿವೆ. ಅದೇ ಪಿಲ್ಲಿಗೆ ರೂಢಿಯಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಊಟವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲಿವರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಮನೆಯ ಅಳಿಯನಂತೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹುಬೇವ-ಮೋಗಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಅನ್ನ ಹಾಕುತ್ತಲೂ ಇವೆ. ಯಾವ ಬೇವಿಗೂ ಬರಿ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಪಿಲ್ಲಿಗೂ ಹುಗೆಯೇ! ಅವಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಮೈದಡವಿ ಒಂದು ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಆಪ್ತಾಯವಾಸ. ಮೆಲ್ಲನೆಲ್ಲಗೆ ನನ್ನ ಜತೆ ಸಲಿಗೆ ಬೆಳಸಿಕೊಂಡಿತು. ನಾನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಸೋಮು ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ.

ನನಗೆ ಮೂಕಜೀವಿಗಳೆಂದರೆ ಇದ್ದ ಪ್ರೇಮವೂ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದು ಸಲ ಅರ್ಜುನನ ಮಹನತ್ತಿನಿಂದ ಸೊಗಸಾದ ಅಲ್ ಸಾಟಿಯನ್ ನಾಯಿಯರಿ ದೊರೆಯಿತು. ಅವನ್ನು ಮಗುವಿನಂತೆ ಸುಕಿದೆ. ಮಲ ಬೆಳೆದ. ದೊಡ್ಡ ನಾಯಿಯಾಯಿತು. ಮನೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸೆವೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ

ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟ! ಯಾರೊ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಷವಿಟ್ಟು ಕೊಂದರು. ಪ್ರೀತಿಯ ಬಂಧುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಷ್ಟು ದುಃಖವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನೂ ಸಾಕುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲದ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೊರಗುವುದೇಕೆ ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದೆ.

ಆದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಓಡಾಟವಿಲ್ಲದೆ ಮನೆ ಭಣಭಣ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಜತೆ ಪಾರಿವಾಳ ತಂದು ಸಾಕಿದೆ. ರೆಕ್ಕೆ ಪುಕ್ಕ ಕೆದರಿಕೊಂಡು 'ಗುಟುರು' ಹಾಕುತ್ತಾ ಅವು ಮನೆ ತುಂಬ ರಾಜರಾಣಿಯರಂತೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ದಿನ ಹೊರಗೆ ಹೋದ ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಮರಳಿ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಊರೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಾಡಿದೆ. ಯಾವ ಹದ್ದಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಬಿದ್ದವೋ ಎಂದು ಮರುಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಾರದೆಂಬ ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಬಲಿಯಿತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ 'ಪಿಲ್ಲಿ' ಬಂತು. ತಾನಾಗಿ ಬಂದುದನ್ನು, ಪ್ರೇಮ ಸ್ನೇಹ ಬಯಸುವ ಮೂಕಜೀವನನ್ನು ಹೊಡೆದಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ?

ಅದೇಕೋ ಬೆಕ್ಕುಗಳೆಂದರೆ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಕಡಿಮೆ. ನಾನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೆಕ್ಕಿನ ಹಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಣ್ಣು ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣು. ಮಾತೂ ಬೆಕ್ಕು ಮಿಯಗುಟ್ಟದಂತೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇರಬಹುದು ಬೆಕ್ಕುಗಳೆಂದರೆ ನನಗೆ ಅಸಹ್ಯ.

ಇಂದು ಸೋಮು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೇಸರಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿತ್ತು. ರೂಢಿಯಂತೆ ಪಿಲ್ಲಿ ಬಳಿಗೆ ಬಂತು. ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಫಿ ಬಿಸಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿತು. ನನಗೆ ಕೋಪ ನೆತ್ತಿಗೆರಿ ಅದನ್ನು ಬಡಿದು ಅಚಿಗಟ್ಟಿದೆ. ನಡೆದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸೋಮು ಬೇಸರಗೊಂಡ.

'ಪಿಲ್ಲಿ ಬೇಡವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಅಚಿಗೆ ಕಳುಹಿಸು. ಅನ್ನ ಹಾಕಿ ಸಾಕಿ ಹೀಗೆ ನಿರ್ನಾಕಾರಣ ಬಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ,' ಎಂದ.

'ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಾರೆಂದು ಅನುಂತ್ರಣ ಕೊಟ್ಟವರು ಯಾರು?'

'ಸ್ನೇಹ ಪ್ರೇಮ ಸಿಕ್ಕುವೆಡೆ ಕರಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋಗುವುದು ಪ್ರಾಣಿ ಸ್ವಭಾವ.'

ಇರಬಹುದು—ಆದರೆ ಬಿಕ್ಕಿನ ಸ್ವಭಾವ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ.
'ಏಕೆ?'

'ಈಚೆಗೆ ಬಿಕ್ಕಿನ ಜಾತಿಯ ಮೇಲೆ ಅಸಾಧ್ಯ ದ್ವೇಷ ಹುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.
ಕಾರಣ.....'

'ಹೇಳು—ಸಂಕೋಚಪಡುವೆಯೇಕೆ?'

'ನೀನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಎಷ್ಟು ದಿವಸವಾಯಿತು?'

'ಎಂಟು ಹತ್ತು ದಿವಸಗಳಾಗಿರಬಹುದು.'

'ಈ ಮಧ್ಯೆ ಏನಾಯಿತು ಬಲ್ಲೆಯಾ?'

'ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು. ನೀನೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.'

'ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಕಳವಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾರನ್ನೂ
ನೋಡಬಯಸಲಿಲ್ಲ.'

'ಏನಾಯಿತು ಹೇಳು ಮಾರಾಯ.'

'ಈ ಎಂಟು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ನಡೆದುಹೋಗಿದೆ ಸೋಮು. ಕಳೆದ ವಾರ ನಾನು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂಡು ಹಿಂಡು ಗಿಳಿಗಳು ಬಂದು ಶಾನುಭೋಗರ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಕೆಲ ವನ್ನು ಸಾಕಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾಯಿತು. ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಹೇಳಲು ಅವರು ಮೂರು ಗಿಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಊರಿಗೆ ಬಹಳ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ತಂದೆ. ತಗಡಿನ ಸಾಮಾನು ಮಾಡುವವನ ಜತೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಕುಳಿತು ಒಂದು ಸೊಗಸಾದ ಪಂಜರ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ಮೂರು ಗಿಳಿಗಳೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿರುವಂತೆ ದೊಡ್ಡ ದಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿಸಿದೆ, ಒಳ್ಳೆ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದೆ. ಗಿಣಿಗಳಿಗೆ ಹಣ್ಣು, ಹಾಲು, ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೀಜ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಸರಬರಾಯಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮೆಣಸಿನಹಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದೆ.'

'ಗಿಣಿಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿರಬಹುದು.'

'ಅವು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಅರಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ಒಂದೇ ದಿನ ಒಂದುಕೆದ್ದು ಒಂದು ಗಿಳಿ ಸತ್ತುಹೋಯಿತು.'

'ಉಳಿದವು.....'

'ಯಾವಾಗಲೂ ಪಂಜರವನ್ನು ಹರಿಯುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.'

ಕಂಬಿಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಕಿತ್ತು ತಲೆದೂರಿಸುವಷ್ಟು ಸ್ಥಳ ಮಾಡಿವೆ. ಎರಡು ದಿವಸಗಳು ಕಳೆದವು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ಗಿಳಿಯ ತಲೆ ಹರಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಪಂಜರ ರಕ್ತಮಯ. ಅದು ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಬೆಕ್ಕು ಅದನ್ನು ಹರಿದು ಹಾಕಿತ್ತು.’

‘ಮೂರನೆಯದು.’

‘ಅದರ ವಾಡು ನೋಡಲಾರದೆ ನಾನೇ ಅದನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟೆ. ಪಂಜರವನ್ನು ನುಚ್ಚುನೂರು ಮಾಡಿ ಒಗೆದೆ.’

‘ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಗಿಣಿಯನ್ನು ಕೊಂದಿತೆಂದು ಪಿಲ್ಲಿಯ ಮೇಲೆ ಆಗ್ರಹ—ಪಿಲ್ಲಿ ಬಳಗದ ಮೇಲೆ ಆಗ್ರಹವಲ್ಲವೇ?’

‘ಹೌದು—ಅಷ್ಟು ಅಸೆಯಿಂದ ತಂದಿದ್ದೆ. ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ.’

‘ತಪ್ಪು ನಿನ್ನದು ಗೆಳೆಯ. ಕಾಡುಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಸೆರೆಹಾಕಬಾರದು. ಸೆರೆ ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಈಡುಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಎರಡನೆಯ ಗಿಣಿಯಂತೆ ಸೆರೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಲೇಸು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿದ್ದ ಗಿಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಪಿಲ್ಲಿಯ ಬಾಯಿಗಿತ್ತು ಅದನ್ನು ನೀನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ.’

ಅವನ ಮಾತು ಸತ್ಯ ತಿಳಿಸಿತು. ಪಿಲ್ಲಿಯ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ. ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಾರಂತ್ರ ಮೂಕಜೀವಿಗಳಿಗೇ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಿಯವಾದರೆ ನನುಗೆಷ್ಟಾಗಬೇಡ ?

ಜಾತಿಹೀನನ ಮನೆಯ ಜೋತಿ

ತಮ್ಮ ಸೌಧದ ಮುಂದಿದ್ದ ಕೈದೋಟದ ಶಿಲಾಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನೀಲಮ್ಮ ವಿಚಾರಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ತಾಳೆಯೋಲೆ ಪುಸ್ತಕದ ಹಾಳೆಗಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವಳಿಗೆ ಗಮನವೇ ಇಲ್ಲ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಂತೆ ತಲೆಗೆ ಅದನ್ನು ಊರೆ ಗೊಟ್ಟು ಮೈಮರೆತಿದ್ದಳು.

ತಾಯಿ ಮಹಾದೇವಿ ಬಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದಾಗಲೇ ಅವಳು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಭಂಗಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದಳು. ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ತಾನು ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಾಳೆಯೋಲೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಎದ್ದು ನಿಂತಳು.

“ಕ್ಷಮಿಸಿ-ಅಮ್ಮಾಜಿ. ಏನನ್ನೋ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತೆ.”

“ಏನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಚಿಂತೆ ನಿಲಾ, ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಕನಸಿನ ಗೆಳೆತನದಲ್ಲಿ ಲೋಕದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೇ ಮರೆಯುತ್ತಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ನೀನು ಬಸವರಾಜ ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಮಾಲತಿ ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ದೂರಿ ಹೋದಳು. ನಿನ್ನ ಅನಾದರಕ್ಕೆ ಮುನಿದು ಪದ್ಮಪ್ರಭೆಯಂತೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಹೀಗಾದರೆ ಹೇಗಮ್ಮಾ. ಗೆಳತಿಯರನ್ನು ದೂರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಟಸಾಟಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದಿರುವ ವಿಚಾರ ಯಾವದು?”

“ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ. ಅಮ್ಮಾಜಿ, ಇಷ್ಟೇಕೆ ಯೋಚಿಸುವಿರಿ. ಬನ್ನಿ ದೇವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಬರುವೆ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ ಚಿಂತೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಬಾಲ್ಯ

ನೀಲಾ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟಳು. ಮಂತ್ರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಮಗಳ ಗೊಪ್ಪುವಂತೆ ಪರಿವಾರ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟಿತು. ದಾಸಿಯರು ಹೂವು, ಹಣ್ಣು, ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟರು. ಅತ್ತಿತ್ತ ಕಾಸಿನ ಭಟರು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಡೆದರು.

ಕಲ್ಯಾಣ ನಗರದ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನ ದೇವಾಲಯ ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ವೈಭವನಗರವಾಗಿದ್ದ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ದೇವಾಲಯ ಆ ರಾಯರ ವೈಭವದ ಹೆಗ್ಗುರುತಾಗಿತ್ತು. ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕೊಂದು ಕಾಲ ಚೂರ್ಧರ ಬಿಜ್ಜಳನು ಭೂಮಿಸನಾದ ಮೇಲೆ ದೇವಾಲಯ ಮೂಲೆಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಬಿಜ್ಜಳ ತನ್ನ ಅಂಧ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಈಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯದ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಾಳುಕ್ಯ ಶಿಲಾ ಶಿಲ್ಪದ ವೈಭವ ಮುಂದು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವಾಲಯದ ಕಂಬಗಳು ನಿಂತಲ್ಲಿಂದಲೇ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದ ಮೇಲುಚಾವಣಿಗಳನ್ನು ಮುಂದು ಕೆಡಹುತ್ತಿದ್ದವು. ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದ ಆನೇಕ ಶಿಲ್ಪಮೂರ್ತಿಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಾ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಆನೇಕ ಮೂರ್ತಿಗಳು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಮನೆಗಳನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ್ದವು.

ಬಿಜ್ಜಳನ ಅಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಸವರಾಜನ ಪ್ರಭಿ ಬೆಳಗಲು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಧಾನಿ ಪದವಿ ದೊರೆಯಿತು. ಲೋಕಸೇವೆಗೆ ಕಂಕಣಬದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಬಸವರಾಜ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನನ್ನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ಶಿಲ್ಪಿಗಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಉದಾರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದತ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಗದ್ದೆ ಹೊಲಗಳನ್ನೂ ದಾನವಾಗಿ ಬರೆದು ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾ ಕೆಲಸ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕವಿಲ್ಲದೆ ವೈಭವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ. ಕಲ್ಯಾಣದ ಶೈವ ಜನತೆಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಬಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಬಸವರಾಜನ ದೈವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಜನ ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿತು.

ತಂದೆ ನೀನೆನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯ ಕೆಡಹಿ ಬಿಳಕ ಕರುಣಿಸು ತಂದೆ” ಎಂದು ಬಸವದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಆರ್ತನಾಗಿ ಅವರ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ. ಬಸವದೇವರು ತರುಣನನ್ನು ಸಂತೈಸಿ—

“ ನಿನ್ನ ಏನೆಂದು ಕರೆಯುವರು ಕಂದಾ.”

“ ಶೀಲವಂತನೆಂದು ತಂದೆ.”

“ ಶೀಲವಂತಯ್ಯಾ ಏಳುಏಳು. ಗುರುಕರುಣ ನಿನ್ನದಾಗುವುದು.

ಕೊಲ್ಲುವನೇ ಮಾಡಿಗ, ಹೊಲಸು ತಿಂಬುವನೇ ಹೊಲೆಯು. ದೇವನ ಪೂಜಿಸಿ ಚನ್ನನ ಕುಲ ಚನ್ನಾಯಿತು. ದೇವನ ಪೂಜಿಸಿ ದಾಸನ ಕುಲ ದೇಸೆ ವಡೆಯಿತ್ತು. ದೇವನ ಅಡಿಯಕ್ಕೇರಗಿ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ ನಿಮ್ಮಡಿಯಾದ. ಅವನೊಲಿದ ಕುಲಕ್ಕೆ ಅವನೊಲಿದ ಹೊಲೆಗೆ ಮೇರೆಯುಂಟೆ ಅಯ್ಯ ? ಜಾತಿ ವಿಜಾತಿಯಾದರೇನು ? ಅಜಾತಂಗೆ ಶರಣೆನ್ನದಾತನೇ ಹೊಲೆಯ ಕಾಣಾ. ಕರ್ಮಜಾತನ ಕಳೆದ ಶ್ರೀಗುರುಲಿಂಗವು ಪುಣ್ಯಜಾತನ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಶಿವ ಕುಲವಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಥಾ ಕುಲವುಂಟೇ ಶರಣರಿಗೆ. ಆವ ಕುಲವಾದಡೇನು ? ಲಿಂಗವಿದ್ದಾತನೇ ಕುಲಜನು.”

ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಶಿವಭಕ್ತಗಡಣವೆಲ್ಲಾ ಉಘೇ ಉಘೇ ಎಂದು ಉಘಾಡಿಸಿರು. ಶರಣವೃಂದವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಭುದೇವರ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಅವರ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ನೀರಕ್ಷಿಸಿತು. ಪ್ರಭುಗಳು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ಅಂತರ್ಮುಖರಾದರು. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನುಡಿದರು.

“ ನಾನು ಘನ ತಾನು ಘನವೆಂಬ ಹಿರಿಯರುಂಟೇ ? ಜಗದೊಳಗೆ ಹಿರಿಯರ ಹಿರಿತನದಿಂದೇನಾಯಿತು ? ಹಿರಿದು ಕಿರಿದೆಂಬ ಶಬ್ದವಡಗಿದರೆ ಆತನೆ ಶರಣ.”

ಎಂದು ತಮ್ಮ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿದರು. ಬಸವದೇವರು ಶೀಲವಂತನ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತಾ “ ನಿನ್ನ ವೆತ್ತ ಪುಣ್ಯ ಗರ್ಭವಾವುದು ಕಂದಾ.”

“ ನಾನು ಅಂತ್ಯಜ ಕುಲದವನು ತಂದೆ. ಎನ್ನ ಪಿತ ಮಚ್ಚಿಗಾರ. ಶಿವಶರಣರ ಪಾದಧೂಳಿ ಹರಳಯ್ಯನೆಂಬರಾತನನ್ನು. ನಿಮ್ಮ ನಡೆ ನುಡಿಯೇ ಎಮ್ಮ ವೇದಮಂತ್ರ. ಭಕ್ತಿಕಂಪಿತನಾಗಿ ಎನ್ನ ಪಿತನೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ‘ಭಕ್ತಿ

ಭಂಡಾರಿ, ಶಿವನಂದಿಯ ಅವತಾರಿ ಬಸವದೇವರು ಎನ್ನು ಹೊಸಲು ಮೆಟ್ಟುವ ರೇನೋ ಶೀಲಾ—ಎನ್ನು ಹೀನ ಶಿರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಪಾದಧೂಳಿಯ ಮುಡಿಯ ಲೀಯುವರೇನೋ ಶೀಲಾ' ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚುವನು ತಂದೆ. ಎನ್ನು ಬಡ ಗುಡಿಸಿಲಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಬರುವೆಯಾ ದೇವಾ.” ಎಂದು ಬೇಡಿದ. ಬಸವ ರಾಜನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು. ಶೀಲನನ್ನಪ್ಪಿ—

“ ಎನಗಿಂತ ಕಿರಿಯರಾರಿಲ್ಲ. ಶಿವಭಕ್ತರಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯರಾರಿಲ್ಲ. ಎನ್ನಲ್ಲಿ ದೇವನ ಮೇಲಣ ಭಕ್ತಿ ಸಾಸಿವೆಯ ಷಡ್ಭಾಗದಿನಿತಿಲ್ಲ. ಎನ್ನ ಭಕ್ತ ನೆಂಬರು, ಅನುಭಕ್ತನಲ್ಲಯ್ಯ, ಅನುವೇಷಧಾರಿಯಯ್ಯ. ಶರಣರ ಮನೆಯ ಮಗ ನಾನಯ್ಯ. ಜ್ಞಾನದ ಬಲದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನ ಕೆಡುವುದು ನೋಡಯ್ಯ, ಜ್ಯೋತಿಯ ಬೆಳಗಿಂದ ಕತ್ತಲೆ ಕೆಡುವುದು ನೋಡಯ್ಯ. ಪರುಷದ ಬಲದಿಂದ ಅವಲೋಹ ಕೆಡುವುದು. ಅನುಭಾವಿಗಳ ಸಂಗದಿಂದ ಎನ್ನ ಭವ ಕೆಡುವುದು ನೋಡಯ್ಯ. ಈಗಲೇ ಹರಳಯ್ಯ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೋಗುವ ನಡೆ ಶೀಲವಂತಯ್ಯ” ಎಂದು ನೀಲನನ್ನಾ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹರಳಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದರು.

೨

ಬಸವದೇವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸೋಲನ್ನು ಕಂಡುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಜೀವನದ ಸಾತ್ವಿಕ ತೇಜ ಎಲ್ಲ ನಡೆನುಡಿಯನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಮಾತು ವರನಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಅವರ ಆಶೆ ಆಶೀರ್ವಾದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಬಯಸಿದ್ದು ಕೈಗೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಣ್ಣನವರನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದವರು ಅವರ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಪ್ರಚಂಡ ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಿಡಿಯ ಬೆಳಕನ್ನು ತೇಲಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಮಧುವರಸ ಮಂತ್ರಿ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯ ಬುಡವನ್ನು ಬಿಗಿದವನಲ್ಲ. ಎದುರಿಗೆ ನವೋದಯ ವೃಕ್ಷ ಚಿಗುರಿ, ಪೂತು, ಫಲಿಸು ತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಒಣಗಿದ ಬೆಂಡು ಬುಡವೇ ಹೆಚ್ಚು ರಮ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಸೋಮಾರಿಗಳ ಸಂತೆಯೆಂದು ಅವನ ಮತ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸರಳತೆ ಶುದ್ಧ ಸೋಗಿಂದು

ಅವನ ನಂಬಿಕೆ. ಶರಣರ ನಡೆನುಡಿಯೆಲ್ಲಾ ವೇಷಕಟ್ಟಿದ ಕಾಪಟ್ಟವೆಂದೇ ಅವನ ದೃಢ ಭಾವನೆ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಮಧುವರಸ ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದ ಅಲ್ಲಿನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅವನು ಬೆರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಫಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ನೀಲಾ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಸುದ್ದಿ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಅವಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯು ಬೇಸರಪಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಅವಳು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ತಂದೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಬಸವಣ್ಣನವರೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯೂ ಕೂಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಚಾರವನ್ನು ಈಗಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದೊಳ್ಳಿಯದೆಂದು ಮನಗಂಡಳು. ಬಸವಣ್ಣನವರೇ ಮಾತು ತಿಳಿದರು.

“ನಿಮಗೆ ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನೀಲಾ ಬಹಳ ಆತುರಪಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಅರಸರೇ.

“ಏನದು ಹೇಳು ನೀಲಾ?”

“ಇಲ್ಲ ಅಪ್ಪಾಜಿ. ನಾನು ಹೇಳಿದರೂ ನೀವು ನಡೆಸಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಹೇಳದೆಯೇ ನಡೆಸಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೇನು?”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಡೆಸಿಕೊಡುವಿರೇನು?”

“ಮೊದಲು ಹೇಳು....ಆ ಮೇಲೆ ನೋಡುವ.”

“ಉಹೂ....ಅದಾಗದು....”

“ಏನದು ವಿಷಯ ಬಸವರಾಜರೇ?”

“ಇಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ನೀಲಾ ಉತ್ಸುಕಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ....ಮುಂಜಾನೆ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಳು.ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವ ಭಾರ ನಾನು ಅವಳಿಗೇ ಹೊರಿಸಿದೆ.”

“ಈಗ ಹೇಳಿ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಬರುವಿರಾ?”

“ಇಲ್ಲ ನೀಲಾ....ನನಗೆ ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲ. ದೊರೆಗಳ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ವಿಡೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ರುಚಿಸುವುದಾದರೂ ಏನು?”

“ಧನವಲ್ಲ, ಕೀರ್ತಿಯಲ್ಲ, ಅಧಿಕಾರವಲ್ಲ.”

“ಮತ್ತೆ.”

“ಶಾಂತಿ. ಜೀವನದ ತುಮುಲ ವಿಪ್ಲವದಿಂದ ದೂರವಾದ ಅಮರ ಶಾಂತಿ.”

“ನನಗೆ ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ ಬಸವರಾಜರೇ. ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಿದ್ದಾಗ ನಾನೇ ತಿಳಿಸುವೆ.”

ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೇದನೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆತ್ಮತೆಯಿಂದ ಅರಸರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ—

“ಜೀವನವೆಲ್ಲಾ ಶಾಂತಿ ಸಂಧಾನ. ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ.... ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ....ಉಂಟು. ಅರಸರೇ ಫಲಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ನಿ:ವು ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬರಬೇಡಿ. ನನಗೋಸುಗ....ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತಸ ವನ್ನು ನೀಡಲೋಸುಗ ಬನ್ನಿ. ಒಮ್ಮೆ ಇಷ್ಟನ್ನು ಕರುಣಿಸಲಾರಿರಾ.”

“ಬನ್ನಿ ಅಪ್ಪಾಜಿ” ಎಂದು ನೀಲಾ ದನಿ ಸೇರಿಸಿದಳು.

ಅರಸರು ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಆಲೋಚಿಸಿ ಕತ್ತೆತ್ತಿ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆ ತೇವಗೊಂಡ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಡಿಯು ತ್ತಿದ್ದ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಅರಸರನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿತು. ನಿರ್ವಾಘ್ರತೆಯಿಂದ ಅವರು ಕೋರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು, ಕೊಡಲಾಗದ ಕಾರ್ಪಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ,

“ಆಗಲಿ ಬಸವರಾಜರೇ—ಇಂದು ಬರುವೆ.”

ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಆನಂದದ ಭರದಲ್ಲಿ ಮಧುವರಸರನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ‘ಧನ್ಯನಾದೆ ಧನ್ಯನಾದೆ’ ಎಂದರು. ನೀಲಾ ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ, ತಂದೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಪ್ಪಿ ಮುದ್ದಿಸಿದಳು.

ಬಸವಣ್ಣನವರು ನೀಲಾ ಮಧುವರಸರೊಂದಿಗೆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ವನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ ಸಭೆ ಆರಂಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶರಣವೃಂದವೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನ ನೀರಿಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ಮನದಣಿಯ ನೋಡಿ ಅಣ್ಣನವರು ಆನಂದಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಉದ್ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮ ವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ನೀಲನೂ ಅಣ್ಣನವರನ್ನನುಸರಿಸಿದುದನ್ನು ಕಣ್ಣು ಅಂಚಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಸ್ತಿಯಿಂದ ಮಧುವರಸರು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅನುಭವ ಮಂಟಪವೆಂದರೆ ನೀಚಕಾಯಕದವರ, ಹೀನಕುಲಜರ ಗೊಂದಲ ವೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅರಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತಗುಲಿದಂತಾಯಿತು. ಒಂದೆಡೆ ಸಕಲವನ್ನು ಈಶನಿರ್ಗಮಿಸಿ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸಕಲೇಶ ಮಾದರಸ, ಅನೇಕ ಮಹಾ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯಶ್ರೀಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದ ಜೋದರ ಮಾದಣ್ಣ, ಕುಶಲಶಿಲ್ಪಿ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಸಿದ್ಧ ರಾಮಣ್ಣ, ಕೋಟ್ಯಾಧೀಶ್ವರ ಶ್ರೀಮಂತ ಆದಯ್ಯ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಶಿವಾನುಭ ದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದ ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಮೊಚ್ಚೆಗಾರ ಮಾದರ ಚನ್ನಯ್ಯ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನ, ಒಂದೇ ಮಾನ. ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸ ನದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವಯೋಗಿನಿಯರೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಸತ್ಯಕ್ಕ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳು ಮಂಡಿಸಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರ ಮುಖ ದಲ್ಲಿಯೂ ದಿವ್ಯವಾದ ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆ, ನಡೆಯಲ್ಲಿ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸರಳವಾದ ದೈನ್ಯ, ನಿರಹಂಕಾರ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಅರಸರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಶರಣರ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಶರಣವೀರರು ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿದ ಬಗೆಯನ್ನೂ ತೋರಿದ ಕೆಚ್ಚಿದೆಯನ್ನೂ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಹರ್ಷದಿಂದ ಹಿಗ್ಗುತ್ತ—

“...ಕೂಡಲ ಸಂಗದೇವಯ್ಯ ಎನ್ನ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ನಿಲವ ನೋಡಯ್ಯ ಪ್ರಭುವೆ ”

ಎಂದು ಹಾಡಿದರು. ಅಕ್ಕನವರು ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ—

“ ಬಸವಣ್ಣನ ಮನೆಯ ಮಗಳಾಗಿ ಬದುಕಿದನಾಗಿ ತನ್ನ ಕರುಣ ಭಕ್ತಿ

ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಟ್ಟನು. ಚನ್ನ ಬಸವಣ್ಣನ ತೊತ್ತಿನ ಮಗಳಾದ ಕಾರಣ ಒಕ್ಕ ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಟ್ಟನು. ಪ್ರಭುದೇವರ ತೊತ್ತಿನ ಮಗಳಾದ ಕಾರಣ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾದವ ಕೊಟ್ಟನು. ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನ ಶಿಶುವಿನ ಮಗಳಾದ ಕಾರಣ ಪ್ರಾಣಪ್ರಸಾದವ ಕರುಣಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿ ತಂದೆಯ ಮನೆಯ ಮಗಳಾದ ಕಾರಣ ನಿರ್ಮಳ ಪ್ರಸಾದವ ನಿಶ್ಚೈಸಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಇಂತೀ ಅಸಂಖ್ಯಾತರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಕರುಣದ ಕಂದನೆಂದು ತಲೆದಡವಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ ಕಾರಣ ಚನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಳಾದೆನು.”

ಎಂದು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ನುಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಕಿತರಾದರು. ‘ಏನು ತೇಜಸ್ಸು, ಏನು ವಿಷಯ; ಏನು ಸೌಂದರ್ಯ-ಏನು ತ್ಯಾಗ’ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಕ್ಕನವರ ದಿವ್ಯಾತ್ಮನಿಗೆ ಮಣಿದರು. ಆ ಕೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಭುಗಳ ಸ್ವಾರಿ ಚಿತ್ತೈಸಲು ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಶೂನ್ಯ ಪೀಠವನ್ನು ಪ್ರಭುಗಳು ಅಲಂಕರಿಸಲು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು.

ಸಭೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಚರ್ಚೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಶರಣರು ಜನತೆಯ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ವಚನಗಳ ಕಾವ್ಯ ವಾಣಿಯಿಂದ ತಮೋ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಚದುರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆತ್ಮೋತ್ಪ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಹೇಗೆ ಜಾತಿಮತಗಳು ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗುವು ದಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯ ವಿಪುಲ ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ಆತ್ಮೋತ್ಪ್ರಾಂತಿಯ ಬಗೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಷಟ್-ಸ್ಥಲಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಚನ್ನ ಬಸವಣ್ಣನವರು ವಿವರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದರು.

ಆ ಅಮೃತವಾಣಿ ಮಧುವರಸರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಾವ ಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸತೊಡಗಿತು. ಆ ಕಸೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನ, ಯೋಗ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಒರೆಹಚ್ಚಿ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಜೀವನದ ಗೌಣ ಪ್ರಧಾನ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಇದ್ದ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ವಿವೇಚಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸಭೆ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಶರಣರೂ ಭಕ್ತರೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಪ್ರಭುಗಳೂ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅರಸರ ದೃಷ್ಟಿ ಒಬ್ಬ ತರುಣನ ಮೇಲೆ

ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅವನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಹಿಂದಿನ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಅರಸರ ಗಮನವನ್ನತ್ತ ಸೆಳೆದಿದ್ದವು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಪ್ರಭುಗಳನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಬರಲು ಅರಸರು,

“ ಈ ತರುಣ ಯಾರು ಬಸವರಾಜರೇ ” ಎಂದರು.

“ ಅವನೊಬ್ಬ ತೇಜಸ್ವಿ. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಒಂದು ಕಳಸ.”

“ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ಅರಸರೇ. ಅಣ್ಣನವರು ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನೊಬ್ಬ ಬಡ ಅಂತ್ಯಜ. ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಗಾರ. ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ನನ್ನ ಸಹಜ ಪರಿಚಯ ವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಮೊಟ್ಟೆಗಾರ ಹರಳಯ್ಯನ ಮಗ.”

“ ಹರಳನ ಮಗನೇ ? ”

“ ಹೌದು ಧರ್ಮವೀರ ಹರಳಯ್ಯನವರ ಮಗ.”

ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ನುಡಿದರು. ಅರಸರ ಮುಖ ಬಣ್ಣ ಗೆಟ್ಟಿತು. ಚಿಂತೆಯ ಕಪ್ಪುನೆರಳು ಮುಖವನ್ನು ಆಚ್ಛಾದಿಸಿತು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾವದೋ ಉಮ್ಮಳ ಮುತ್ತಿತು.

“ ಹಿಂದೆ ನಾನೊಂದು ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ಬಸವರಸರೇ. ಒಂದು ದಿವಸ ನಾನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರಲು ಎದುರಿಗೆ ಹರಳ ಬಂದ. ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಒಂದು ಜಶೆ ಮೊಟ್ಟೆಯಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನಾನು ಬಯಸಿದೆ. ಹರಳ ಅದನ್ನು ನಿಮಗೆ ಮೊಸಲು ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ. ನಾನು ಕ್ಷುದ್ರ ಕೋಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಕಾಪಿನವರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಹರಿಸಿದೆ.”

“ ಹಾವ ತಿಂದವರ ನುಡಿಸಬಹುದು. ಗರ ಹೊಡೆದವರ ನುಡಿಸಲು ಬಹುದು. ಸಿರಿಗರ ಹೊಡೆದವರ ನುಡಿಸಲು ಬಾರದು ನೋಡಯ್ಯ! ಬಡತನವೆಂಬ ಮಂತ್ರವಾದಿ ಹೊಗಲು, ಒಡನೆ ನುಡಿವರಯ್ಯಾ, ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವಾ’ ಎಂದು ಬಸವರಾಜರೊಮ್ಮೆ ನುಡಿದಿರುವರು ಅರಸರೇ ” ಎಂದು ಶೀಲವಂತ ನುಡಿದ.

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಅರೆಮುನಿಸಿನಿಂದ ಶೀಲವಂತನ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು, ಮಧುವರಸರು—

“ ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೇಳಿದುದು ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತು ಬಸವರಸರೇ, ನಾನು ಅಕೃತ್ಯವನ್ನೆ ಸಗಿದ ಪಾಪಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಬೇಕಾದರೂ ಅನುಭವಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವೆ.”

“ ಸಶ್ಚಾತ್ವಾಪವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ. ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿರಿ. ಶೀಲನರಿಯದೆ ನುಡಿದನಲ್ಲವೆ ನಿಸ್ಸ್ಮ ಮನವನ್ನು ಕುಕಿಸುವುದಕ್ಕಲ್ಲ. ಅಲ್ಲವೇ ಶೀಲಾ.”

“ಹೌದು, ನನ್ನ ದೊರೆ. ನನ್ನ ಅಸರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು” ಎಂದು ಮಧುವರಸರ ಪಾಪಗಳ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿದ. ಅರಸರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕಂಪದ ಹನಿಗಳು ಕೂಡಿದವು. ಶೀಲನನ್ನೆತ್ತಿ ಆಪ್ತಿ—

“ ಎಂತಹ ಸತ್ಯವಾದ ಹೆಸರು ನಿನ್ನದು ಕಂದಾ ಶೀಲಾ, ಶೀಲವಂತ ನಾಗಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಬಾಳು”

ಎಂದು ನೀಲನನ್ನೂ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಗೃಹಾಭಿಮುಖ ರಾದರು.

೩

ಮಧುವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇರುಳು. ಜಗತ್-ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಲು ಚಂದ್ರಮನು ಮೋಡಗಳ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಕಡಿ ಹಾಯ್ದು ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮಧ್ಯಮಧ್ಯೆ ಇಣಕಿಣಕಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಮಿಣುಕುಹುಳು ಸುಳಿದಂತೆ ಒಂದರಕ್ಷಣ ಬೆಳಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕತ್ತಲು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕುಗಳ ಆಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ವನದ ಹಕ್ಕಿಪಕ್ಷಿಗಳು ಆನಂದಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಪುಷ್ಪವತಿಯರಾಗಿ ಬಳುಕಿ ಬೆಡಗನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ರಮ್ಯತೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಹೂಡಿದ್ದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಅವುಗಳ ತಂಗಿಯರು ತಾವೂ ಹಾಗೆಯೇ— ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ—ಮೋಹಾಕರ್ಷಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಂದಾನಿಲನು ನಿಷಾರಾಣಿಯಿಂದ ಉಡುಗೆರೆ ತಂದು ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದ ಸೌಗಂಧದ ನಿಷೆಗೆ ವತ್ತರಾದ ವ್ಯಕ್ತಕರ್ಣಗಳು ಮರ್ಮರದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಕೃತಿ ಅಂದು ಆನಂದಮಯವಾದ

ಒಂದು ಗಭೀರ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಗೊಂಡಂತಿತ್ತು. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ್ದ ನಸುನೆಗೆ ಅವಳ ಗಭೀರ ಭಾವನೆಗೆ ಹೋಳಪು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು.

ಅಂತಹ ಭಾವನೆಯ ಹೊಸಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ತರುಣ ತರುಣಿಯರಿಬ್ಬರು ನನದ ವ್ಯಕ್ತನೊಂದರ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಲೀಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎದುರಿಗೆ ಕೈಬರಹವ ಒಂದು ಮೊತ್ತಗೆ. ವಾತ್ಸಿಲ್ಲದ ನೀರವತೆಯೂ ಅಲ್ಲ; ಬಹಳ ಮಾತು ಕಂಡ ಚರ್ಚೆಯ. ಗಲಭೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದೊಂದೇ ಮಾತು.

“ ಆ ವಚನವನ್ನೇ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಓದು ಶೀಲ ”

“ ಉಂಬುವುದು ಉಡುವುದು ಶಿವಾಚಾರ, ಕೊಂಬುವುದು ಕೊಡುವುದು ಕುಲಾಚಾರ ಎಂಬ ಅನಾಚಾರಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಲಾಗದು. ವಿಸ್ತ ಮೊದಲು ಅಂತ್ಯಜ ಕಡೆಯಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತರು, ಒಂದೇ ಎಂದು ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಬುದು ಸದಾಚಾರವು. ಉಳಿದವೆಲ್ಲವು ಅನಾಚಾರ. ಎಂತೆಂದೊಡೆ, ಪಟಕದ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ಕಾಳಕೆಸುನರಸುವ ಹಾಗೆ, ಅವ್ಯುತಮೊಳಗೆ ವಿಪವನರಸುವ ಹಾಗೆ, ಸಿಹಿಯೊಳಗೆ ಕಾಯನರಸುವ ಹಾಗೆ. ಎಂತೆಂದೊಡೆ ರಜಸೂತಕ, ಕುಲಸೂತಕ, ಜನನಸೂತಕ, ವ್ರೇತಸೂತಕ, ಉಚಿಷ್ಟ ಸೂತಕ ಎಂದೊಡೆ ಆತಂಗೆ ಗುರುಪಿಲ್ಲ, ಲಿಂಗವಿಲ್ಲ, ಜಂಗವಿಲ್ಲ, ಅರ್ಪವಿಲ್ಲ, ಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲ ಇಂತೀ ಪಂಚಸೂತಕವ ಕಳೆದಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತನು. ಇಂಥ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಬುದು ಸದಾಚಾರ ಕೂಡಲ ಸಂಗದೇವಯ್ಯೆ.”

“ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಕುಲಹೀನನೆನ್ನುವರಲ್ಲವೇ ?”

“ ನಮ್ಮನ್ನು ದ್ಧರಿಸಿದ ಭಕ್ತಿ ಭಂಡಾರಿಯೂ ಕುಲಹೀನನಾಗಿರುವನು— ಶಿವಸ್ವರೂಪಿ ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನೂ ಕುಲಹೀನ—ಆದರೆ ವ್ಯಾಸ, ಸಾಂಖ್ಯ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ, ಧರ್ಮಿಚಿ, ಕರ್ಯ, ದುರ್ವಾಸ ಇವರೆಲ್ಲ ವಿಸ್ತರ ಮಕ್ಕಳೇ? ವಿಪ್ರರೇ ?”

“ ಹೌದು, ಇವನ್ನು ನಾವು ಆಡಿದರೇನು? ನಾಡಿ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಶಿವಾಚಾರವನ್ನನುಸರಿಸುವ ಹಾರುವ ಹೊಲೆಯರಿಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು.....”

“ ಹೇಗೆ-ನೀಲಾ.”

“ ಹೇಗೆಂದರೆ.....ನಾನು.....ನಿನ್ನನ್ನು.....”

“ ನೀಲಾ.....”

” ಶೀಲಾ.....”

“ ಇದು ಏನು ಮಾಡು?”

“ ಏತಕ್ಕೆ? ಅಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ ‘ ಆವ ಕುಲವಾದರೇನು?—
ಶಿವಲಿಂಗವಿದ್ದವನೇ ಕುಲಜನು. ಕುಲವನರಸುವರೇ ಶರಣರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ
ಸಂಕರವಾದ ಬಳಿಕ’ ಎಂದು.”

“ ಆದರೆ ನೀಲಾ.....”

“ ಹಾಗಾದರೆ ನಿನಗೊಪ್ಪಿ ಗೆಯಿಲ್ಲವೇ ?”

“ ನೀಲಾ ಒಪ್ಪಿಗೆಯೇ! ಅಯ್ಯೋ....ನನ್ನ ಜೀವನದ ತಪಸ್ಸೇ ಅಲ್ಲವೇ
ಆದು. ಆದರೆ ನಾನೆಷ್ಟರವನು. ನನಗೆ ಅಲಭ್ಯವಾದುದನ್ನು ಬಯಸಿ ಏನು
ಸಾರ್ಥಕ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ನಾನು ನೀನೂ ಈ ವಿಶ್ವಧರ್ಮದ ರೇತೀ
ಧ್ವಜವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಇದರ ಪಾಂಚಜನ್ಯದಿಂದ ನಿದ್ರಿತ ಜಗತ್ತನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸ
ಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಎಣಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ಪ್ರಗತಿ ರಥದ ಎರಡು
ಗಾಲಿಗಳಾಗಿ ನೀನೂ ನಾನೂ ಪ್ರೇಮ, ಐಕ್ಯತೆ, ಬಾಂಧವ್ಯಗಳ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು
ನುಚ್ಚುನೂರು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿರುವೆ.”

“ ಧನ್ಯೆ....ಧನ್ಯೆ...ನಾನು ಧನ್ಯಳಾದೆ. ಸಾವಿತ್ರಿ ಸತ್ಯವಾನನ ಕೈ
ಹಿಡಿದು ಸಾವನ್ನು ಜಯಿಸಿದಳು. ಆದರಿಂದು ಸಾವಿಗೂ ಅಧಿಕವಾದ
ಅಸಹನೆ, ಅಹಂಭಾವ, ಅನೈಕೈತೆಗಳೆಂಬ ಪೀಡನೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.”

“ ಹೌದು. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿದೆ. ಪ್ರೇಮವು ಪ್ರಗತಿಯ ಪೀಠವಾಗ
ಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧ ಕಾಮದ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರಬೇಕು.
ಆಗಲೇ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹಿತ, ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು.”

“ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ‘ಕೇಡಿಲ್ಲದ ರೂಹಿಲ್ಲದ
ಚಲುವಿಗೆ’ ಒಲಿಯಬೇಕು.”

“ಆದರವರು ಅದನ್ನು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದು. ನೀನು ರೂಹಿಲ್ಲದ ನಶ್ವರನಿಗೆ ಒಲಿದಿರುವೆಯಲ್ಲಾ.”

“ನಾನು ನನ್ನ ನಶ್ವರನಲ್ಲಿಯೇ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಕಾಣುವೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಕಾಶಿ ಶ್ರೀಶೈಲಗಳನ್ನರಸುವೆ.”

“ತಥಾಸ್ತು.”

ಎಂದು ಕತ್ತಿತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ಚಂದ್ರಮನ ಶೀತಲ ಕಿರಣಕಾಂತಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಲು ಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ ಹರಡಿತ್ತು. ಪ್ರಕೃತಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಚೇತನಗಳನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿ ಆನಂದವನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಂತಿತ್ತು. ತಾವು ಹಾಡಿದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆನಂದ ತಪಕ್ಕೆ ಭಂಗವುಂಟಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದವು. ಎಲೆಗಳು ಮರ್ಮರಗುಟ್ಟುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಣಯಿಗಳೂ ಮೆಲ್ಲನೆದ್ದು ಅಪ್ಯಕ ದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ, ಜೀವನದ ಆಕಾರದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ನಡೆದರು.

ಈ ವಾರ್ತೆ ಕೇಳಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹಿಗ್ಗಿದರು. ತಾವು ಯಾವದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೋ ಅದು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಕೈಗೊಡಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ಮಸಕುಮಸಕಾಗಿ ಹರಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಶಿಲವಂತನ ನಡತೆಯನ್ನು ಶಿವಶರಣರು ಮೆಚ್ಚಿ ಹರಸಿದರು. ಈ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ಅನಾದ್ಯವಾದ ಭಿನ್ನ ಭೇದಗಳು ಹೋಗುವವೆಂದು ಅವರು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದರು.

ಆದರೆ ಕಲ್ಯಾಣನಗರವೆಲ್ಲಾ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಅನುಯಾಯಿತನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು ವರ್ಣಸಂಕರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟವನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಅಣ್ಣನವರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಂಡ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿತ್ತು. ಅಪಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅರಸನಲ್ಲಿ ದೂರು ಹೇಳಿ ಅದಷ್ಟು ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದರು. ಈ ಕೊಂಡೆಯರ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಿಜ್ಜಳ ಭೂಪಾಲ ಅಣ್ಣನವರನ್ನು ಅಗಾಗ್ಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಗಾಗಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ.

ಬ್ರಹ್ಮಣ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಲೆಯರ ತರುಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹ ಮಾಡುವ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಆರಸ ಆಗ್ರಹದಿಂದಕಂಪಿಸತೊಡಗಿದ. ಅಣ್ಣನವರನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ರೋಷ ಅವನ ಸಹನೆಯ ಪರೆಯನ್ನು ಅಲುಗಿಸತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ಅದು ತನಗೆಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದೋ ಎಂದು ಹೆದರಿ ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದ. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಕೊಂಡೆಯರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಮಾನಭಂಗ ಹೊಂದಿದ್ದುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಇದೂ ಸುಳ್ಳರಬಹುದೆಂದು ಆರಸ ನಂಬಿದ; ಸುಳ್ಳಾಗಲೆಂದು ಬಯಸಿದ. ಒಂದುವೇಳೆ ವಾರ್ತೆ ನಿಜವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದರೆ ತಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಜೊಮ್ಮಣ್ಣ ಮಂತ್ರಿಯ ಸಲಹೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ತೋರಿತು.

“ಹೌದು, ಹೌದು ಇದನ್ನು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರೆ ನಾಳಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಕಠಿಣವಾಗಬಹುದು. ಬಸವರಾಜ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಾನೇ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು....ಬಸವನ ಕೆಚ್ಚು ಮುರಿಯಲು ಇದೇ ಸದವಕಾಶ. ಆರಸ ದುರ್ಬಲನಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಲು ಇದೇ ಉತ್ತಮ ಸನ್ನಿವೇಶ”ವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡ. ಜೊಮ್ಮಣ್ಣ ಮಂತ್ರಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯ ನಗೆ ತೇಲಿತು. ತಾನಾಗಲೇ ಬಸವರಸರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದಕೊಂಡು ತೃಪ್ತನಾದ.

೪

ಅನುಭವಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಭುದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಲವಂತಯ್ಯ, ನೀಲವೈಯರ ಲಗ್ನ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಪ್ರೇಮದ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಮೊಳಗುವಂತೆ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳು ನಿನಾದಗೊಂಡವು. ಮಧುವರಸ ಮಂತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಬಡ ಹರಳಯ್ಯನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದರು. ಶರಣವೃಂದವೆಲ್ಲಾ ಈ ವಿವಾಹ ಭಾರತೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದೆಂದು ನಂಬಿದರು. ಮಧುವರಸ, ನೀಲವೈಯರ ಸಾಹಸ, ಎದೆಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ಬಸವಣ್ಣನವರು ವಧೂವರರನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾ ಸಭೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—

“ಉಂಬಲ್ಲಿ ಉಡುವಲ್ಲಿ ಕುಲವಳಿಯಿತ್ತೆಂಬಿರಿ. ಕೊಂಬಲ್ಲಿ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಕುಲವನರಸುವ ನಾದಿಗರನೇನೆಂಬಿನಯ್ಯ? ಇವರನೆಂತು ಭಕ್ತರನೆಂಬಿನಯ್ಯ? ಇವರನೆಂತು ಯುಕ್ತರನೆಂಬಿನಯ್ಯ? ಇವರು ವಜ್ರೋಚ್ಚಿ ಭಕ್ತರು, ವಜ್ರೋಚ್ಚಿ ಭವಿಗಳು. ಸರ್ವರೂ ರುದ್ರಗಣಗಳೆಂಬೆ. ಸರ್ವರೂ ಸದ್ಭಕ್ತರೆಂಬೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕುಲವ ನೋಡದೆ ಆಚಾರವ ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು, ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಹೆಣ್ಣು ತಂದುಕೊಂಬುದು. ಈ ಕ್ರಮವ ನರಿಯದವರ ಭಕ್ತಿ ಹೊಲತಿ ಶುದ್ಧ ನೀರ ಮಿಂದಂತಾಯಿತ್ತು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ”

ಎಂದು ತಮ್ಮ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರಿದರು. ಪ್ರಭುಗಳು ವಧೂವರರನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾ—

“ಸತಿ ಭಕ್ತಿಯಾದರೆ ಹೊಲೆಗಂಜಲಾಗದು. ಪತಿ ಭಕ್ತನಾದಡೆ ಕುಲಕ್ಕಂಜಲಾಗದು. ಸತಿಸತಿ ಎಂಬ ಅಂಗಸುಖ ಹಿಂಗಿ ಅಂಗವೇ ಸತಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಸತಿಗೆ ಸತಿಯುಂಟೇ? ಪತಿಗೆ ಸತಿಯುಂಟೇ? ಪಾಲುಂಡು ಮೇಲುಂಬರೇ ಗುಹೇಶ್ವರಾ”

ಎಂದು ನುಡಿದರು. ವಿವಾಹಮಂಟಪ ಜಯಘೋಷದಿಂದ ಸಂರಾವ ಗೊಂಡಿತು. ಆನಂದವೇ ರೂಪವೆತ್ತು ಬಂದಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ವಧೂವರರನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಹರಸಿ, ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿದರು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಣ್ಣಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಹನಿಗಳುದುರಿದವು. ಇದೇ ಆನಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾನವ ಕೋಟಿಯ ಹೃದಯ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳಬಾರದೇತಕ್ಕೇ? ಮಾನವನ ಬಾಳೆಲ್ಲವೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸತ್ಯ, ಪ್ರೇಮ, ಜ್ಞಾನಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಿಲನವೊಂದಬಾರದೇತಕ್ಕೇ? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದರು.

ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರಸನ ಕಟು ಧರ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಕೊಂಡೆಯರ ಚಾಡಿ ಮಾತುಗಳು ಬೆರೆತು ಶರಣರಿಗೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿತ್ತು. ಶೀಲವಂತಯ್ಯನ ವಿವಾಹದ ಸುದ್ದಿ ರಾಯನ

ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ

ಶಿವಿಮುಟ್ಟಿದ ಮೇಲಂತೂ ಅವನ ಕೋಪ ಅಳತೆ ಮೀರಿತು. ಸೈರಣೆಯು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಲು ಹೆದರಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನರಿತ ಮೇಲಂತೂ ರಾಯನು ಇದು ಶಾಸನಾರ್ಹವಾದುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ. ಮಧುವರಸ ಮಂತ್ರಿ ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ, ಅರಸನೋಲಗದ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ, ಅಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಹೊಲೆಯರ ಮಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ವಿನಾಹ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ರಾಯನಿಗೆ ಅಕ್ಷಮ್ಯವಾದುದಾಗಿ ಕಂಡುಬಂತು.

ಬೆಳಕುಹರಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸೈನಿಕರು ಮಧುವರಸ, ಹರಳೈಯ್ಯ, ಶೀಲವಂತ, ನೀಲವೈಯರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಅರಸನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅರಸನೇ ಸ್ವಯಂ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಪಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬೊಮ್ಮಣ್ಣ ಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕೊಂಡೆಯರು. ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಸಭೆಗೆ ಪ್ರವೇಶವ ಕಾಶ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅರಿಸನು ರೋಷಕಷಾಯಿತನಾಗಿ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಮೇಲಂತೂ ಕೋಪ ದಳ್ಳುರಿಯಂತೆ ಅವನ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು.

“ ಈ ನಡತೆಗೇನು ಸಮಾಧಾನ ಮಧುವರಸರೇ.”

“ ಸಮಾಧಾನ ಏನು ಹೇಳಲಿ ಮಹಾಪ್ರಭೂ. ನನ್ನ ಮಗಳ ಹಿತಕ್ಕೆ ನಾನು ಶೀಲವಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದೆ.”

“ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ಹೊಲೆಯರ ಮಗನಲ್ಲವೆ ಬೇರೆ ವರನೆಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ.”

“ ಹಾಗಾದರೆ ”

“ ಶೀಲವಂತಯ್ಯ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತ ಶೀಲವೇ ನನ್ನೆದುರಿದ್ದಾಗ ಬೇರೆ ವರನನ್ನು ನಾನು ಏತಕ್ಕೆ ಹುಡುಕಲಿ.”

“ ಹರಳಾ ”

“ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ”

“ ಕೀಳುಜಾತಿಯ ಕುಲಾಧಮಾ....ಕುಲೀನರ ಮನೆಯ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡದಿಂದ ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಮಗನೂ ಅಪಹರಿಸಿರುವ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಏನು ಗೊತ್ತುಂಟೋ? ನರಕಯಾತನೆ....ಮರಣ.”

“ ನಾವು ಅಪಹರಿಸಲಿಲ್ಲ ಪ್ರಭೂ. ವಧುವಿನ ಮಾತಾಪಿತರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆವು.”

“ ಇದೆಲ್ಲಾ ಆ ಬಸವನ ಪ್ರೇರಣೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತಾನು ಕುಲ ಕಳಂಕಿಯಾದುದು ಸಾಲದೆ ಇಡೀ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ವರ್ಣಸಾಂಕರ್ಯದ ಸೋಂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೆಡಹಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಹವಣಿಕೆ.”

“ ಪ್ರಭೂ ತಾವು ಹೀಗೆ ನುಡಿಯಬಾರದು. ಧರ್ಮವೀರ ಬಸವಣ್ಣ ನವರನ್ನು ನಂದಿಸಬಾರದು.”

ಎಂದು ಶೀಲವಂತ ನುಡಿದ. ಅರಸನ ಕೋಪ ಮತ್ತೂ ಕೆರಳಿತು.

“ ನಂದಿಸಬಾರದೋ?” ಎಂದು ಹಲ್ಲುಮುಡಿ ಕಚ್ಚಿ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಸಂಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ.

“ ಈ ನಾಲ್ಕು ನಾಯಿಗಳಿಗೂ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿ, ಕಣ್ಣು ಕಿತ್ತು ಕೈಗಿತ್ತು ವಧಿಸಿಬಿಡಿ....ಈಗ ನೋಡುವ....ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನ ಎಷ್ಟು ಉಳಿದಿರುತ್ತೆಂಬುದನ್ನು.”

ನಾಲ್ವರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ ದುಃಖಾಶ್ರುಪ್ರವಾಹ ಹೊರಟಿತು. ಅರಸನು ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಏಕಟಾಟೈಹಾಸದಿಂದ ನಕ್ಕು

“ ಸೈನಿಕರೇ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಇವರಿಬ್ಬರ ವಂಶದ ಒಂದು ನರಸಿಂಹಿಯನ್ನು ಸಹಾ ಬಿಡದೆ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿ ಸಂಹರಿಸಿಬಿಡಿ.”

ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಪರಿವಾರವೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಮಧು ವರಸನ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸೈನಿಕರೂ ಸಂತಾಪಗೊಂಡರು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಗತಿಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾವ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ದುಃಖದ ಭರದಲ್ಲಿ ಶೀಲವಂತ ತಂದೆಯನ್ನಪ್ಪಿದ. ಮಧುವರಸರು ಮಗಳ ಕಣ್ಣೊರಸಿ ತಲೆದಡವಿದರು.

“ನಮ್ಮ ತಪ್ಪಿಗೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಯಿತಲ್ಲಾ ಆಸ್ವಾಜಿ” ಎಂದು ನೀಲಾ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ನುಡಿದಳು.

“ತಪ್ಪೇನು? ತಪ್ಪೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ಮಗಳೇ. ಮನಸ್ಸಿನ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಗದ ವ್ಯಥೆಯಿಂದ ನರಳಿ ಸತ್ತಂತೆ ಬದುಕಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಾಯುವುದೇ ಲೇಸಲ್ಲವೇ?”

ಹರಳಯ್ಯನವರು ಮಧುವರಸರನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ನೀಲಾ ಶೀಲವಂತಯ್ಯರನ್ನು ಹರಸಿದರು. ಸೈನಿಕರು ವೇಳೆಯಾಯಿತೆಂದು ಅವಸರಪಡಿಸುತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ದರು. ನೀಲಾ ಶೀಲವಂತನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದಳು. ಪ್ರಣಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮೂಕವೇದನೆಯನ್ನು ಇಂಗಿತದಲ್ಲಿಯೇ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಸೈನಿಕರು ಆ ಎಳೆಗರುಗಳ ವೇದನೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾಗದೆ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿದರು. ನೀಲಾ ದುಃಖದ ಭರದಲ್ಲಿ ಶೀಲವಂತಯ್ಯನವರನ್ನು ನನ್ನಿಸಿದಳು. ಸೈನಿಕರು ವೇಳೆಯಾಯಿತೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಎಳೆದೊಯ್ದರು.

೫

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಅಂದು ಮಹೇಶನ ಪೂಜೆಗೆ ಕುಳಿತಾಗ ಚಿತ್ತಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಲಿಸಿಹೋಗಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾವದೋ ಚಿಂತೆ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಂಠ ಗದಗದವಾಗಿ ಮಾತುಗಳು ತಡೆತಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

“ಅಕಟಕಟ, ಶಿವ ನಿನಗನಿತು ಕರುಣವಿಲ್ಲ
ಅಕಟಕಟ, ಶಿವ ನಿನಗನಿತು ಕೃಪೆಯಿಲ್ಲ
ಏಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ ಇಹಲೋಕ ದುಃಖಿಯ, ಪರಲೋಕ ದೂರನ ?
ಏಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ಕೇಳಯ್ಯಾ,
ಎನಗಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ತರುಮರಾದಿಗಳಿಲ್ಲವೇ”

ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಡುವರು. ನಿಕಳಂಕನಾಗಿ ತದೇಕಧ್ಯಾನಚಿತ್ತನಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದ ವಿರಾಗ ವಿರಾಜಮಾನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಾ—

” ನೀನೊಲಿದರೆ, ಕೊರಡು ಕೊನರುವುದಯ್ಯಾ !
 ನೀನೊಲಿದರೆ ಬರಡು ಹಯನಹುದಯ್ಯಾ !
 ನೀನೊಲಿದರೆ ವಿಷವೆಲ್ಲ ಅಪ್ಯಾತವಹುದಯ್ಯಾ !
 ನೀನೊಲಿದರೆ ಸಕಲ ಪಡಿ ಪದಾರ್ಥ ಇದರಲ್ಲಿಫುವು,
 ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ ! ”

ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸುವರು. ಬೆಳೆದ ತಮ್ಮ ಬಾಳು ಇನಿತು ದಿವಸವೂ ಶಿವನನ್ನು ಕಾಣದಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು—

“ ಅಯ್ಯಾ ! ಅಯ್ಯಾ ! ಎಂದು ಕರೆವುತಲಿದ್ದೇನೆ
 ಅಯ್ಯಾ ! ಅಯ್ಯಾ ! ಎಂದು ಒರಲುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ
 ಓ ಎನ್ನಲಾಗದೆ ಅಯ್ಯಾ ! ಅವಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆವುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ
 ಓ ಎನ್ನದೆ ಮೌನವೇ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ ? ”

ಎಂದು ಆರ್ತರಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವರು. ಗರಗಸವಂತೆ ಹೋಗುತ್ತ ಬರುತ್ತ ಕುಯ್ಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಭಕ್ತಿಯ ಬೇನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಯುತ್ತ ಪೂಜಾವಿಧಿಗಳನ್ನೂ ಮರೆತು ಅಣ್ಣನವರು ಶ್ಲೋಕರಾಗಿರಲು ಆಳುಮಗನು ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತ. ಕೆಲವೊತ್ತು ಅಣ್ಣನವರ ದೃಷ್ಟಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನೇ ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಕಣ್ಣಿರೆದು ನೋಡಿದರು. ಆಳು ಮಗನ ಮುಖವು ಕಂಬನಿಯಿಂದ ನೆನೆದು ಮೋಗಿತ್ತು. ಅಣ್ಣನವರು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅವನು ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ಅಣ್ಣನವರನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತ.

“ ಏಕೆ ಅಳುತ್ತಿರುವೆ. ಹೇಳು ಏನಾಯಿತು ! ”

“ ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ಪ್ರಭುವೇ... ಬತಳ ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿ.... ”

“ ಹೇಳು.... ದುಃಖಿಸಬೇಡ ಹೇಳು. ”

“ ಮಧುವರಸರು.... ಹರಳಯ್ಯನವರು.... ”

“ ಹೂ ! ಹೂ ! ಏನಾಯಿತು. ”

“ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಗ.... ಮಗಳು. ”

“ ಏನಾಯಿತು.... ಬೇಗ ಹೇಳು. ”

“ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮಹಾರಾಜರು ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದರು. ”

“ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದರೇ.... ಏನು ಕಾರಣ ?”

“ ಹೊಲೆಯನ ಮಗ ಹಾರವನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದದ್ದೇ ಕಾರಣವಂತೆ.”

“ ಹಾ ! ಶಿವಶಿವಾ !”

ಎಂದುದೇ ಅಣ್ಣನವರು ಮೂರ್ಛಗೊಂಡರು. ಅಳುಮಗ ಭೀತಿ ಗೊಂಡು ಅಣ್ಣನವರ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಕೊಟ್ಟ. ಉಸಚರಿಸಿ ಅಣ್ಣನವರನ್ನು ಪಲ್ಲಂಕದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಗಲು ಜ್ಞಾನ ಬಂದಿತು. ಅಣ್ಣನವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಧಾರೆಯಾಗಿ ಪ್ರವಾಹ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿತು. ಉದ್ವೇಗದಿಂದ ಎದೆ ಉಬ್ಬರವಿಳಿತ ತಾಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದ ತೆರೆಯಂತೆ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಶೋಕದ ಹೊಡೆತವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಜಗದ್ವರ್ತನನ್ನು ನೋಡಿ

“ ಕಾಯದ ಕಳವಳಕ್ಕಂಜಿ ಕಾಯಯ್ಯ ಎನ್ನೆನು
ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಂಜಿ ಈಯಯ್ಯ ಎನ್ನೆನು
ಯದ್ಭಾವಂ ತದ್ಭವತಿ
ಉರಿಬರಲಿ, ಸಿರಿಬರಲಿ ಬೇಕುಬೇಡೆನ್ನೆನು
ಆನು ನಿಮ್ಮ ಹಾರೆನು, ಮಾನವರ ಬೇಡೆನು
ಆಣೆ ನಿಮ್ಮಾಣೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ”

ಎಂದು ನುಡಿದರು. ತಕ್ಷಣವೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನೋ ಹೊಳೆದಂತಾಯಿತು. ಶೋಕದ ಕಡಲು ತಾನಾಗಿಯೇ ಕುಂದುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಬಳಲಿದ್ದ ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಂತಾಯಿತು.

“ ನಾಳೆ ಬಪ್ಪುದು ನಮಗಿಂದೇ ಬರಲಿ
ಇಂದು ಬಪ್ಪುದು ನಮಗೀಗಲೇ ಬರಲಿ
ಇದಕಾರಂಜುವರು ? ಇದಕಾರಳಕುವರು ?
' ಜಾತಸ್ಯ ಮರಣಂ ಧೃವಂ ' ಎಂಬುದಾಗಿ
ನಮ್ಮ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ಬರೆದ ಬರೆಹವ ತಪ್ಪಿಸುವರೆ
ಹರಿಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳವಲ್ಲ ”

ಎಂದು ಸವಾಧಾನಗೊಂಡರು. ಅಣ್ಣನವರ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆಯ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬೆಳಕು ಮೂಡಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ದುಃಖದ ಬದಲು ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು.

“ ಜಗವ ಸುತ್ತಿಪ್ಪುದು ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಯ್ಯಾ!
ನಿನ್ನ ಸುತ್ತಿಪ್ಪುದು ಎನ್ನ ಮನ ನೋಡಯ್ಯಾ!
ಜಗಕ್ಕೆ ಬಲ್ಲಿದ ನೀನು ಆನು ನಿನಗೆ ಬಲ್ಲಿದನು
ಕಂಡಯ್ಯಾ! ಕರಿಯು ಕನ್ನಡಿಯೊಳಗಡಗಿದಂತಯ್ಯ
ಎನ್ನೊಳಗೆ ನೀನಡಗಿದೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ ”

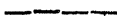
ಎಂದು ನುಡಿಸಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರವನ್ನು ದ್ವೇಶಿಸಿ.

“ ಒಡೆಯನ ಆಣತಿ ಬಂದಿದೆ ಇಂದೇ ಕಪ್ಪಡಿ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಬಾರಂದು. ಮಾಯಾಪಾಶದ ಬಂಧನವ ಕಡಿಮೊಗೆಯೆಂದು. ಜತೆಗೂಡುವವರು ಕೂಡಿ ಬನ್ನಿ.” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಕರ್ತವ್ಯದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು.

× × × ×

ಕಲ್ಯಾಣದ ಭಾಸ್ಕರ ಅಂದೇ ಅಸ್ತಂಗತನಾದ. ತಾನು ಅಸ್ತಂಗತನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಆ ಮಹಾ ರಾಜಧಾನಿಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕೆಂಗಣ್ಣಿನಿಂದ ದುರದುರನೆ ನೋಡಿ ಹೋದ. ಪ್ರಕೃತಿ ತನ್ನ ಅಂತಸ್ತಾಪವನ್ನು ಮೂಕ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಧಾರೆ ಸುರಿಸಿತು. ಕಲ್ಯಾಣವು ಅಣ್ಣನವರು ಹೋದ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಆರ್ತತೆಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿತು. ‘ ಮತ್ತೆ ಬರುವರೇ’ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವುದು. ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ದನಿಗೂಡಿಸಿ ‘ ಮತ್ತೆ ಬರುವರೇ ’ ಎನ್ನುವುದು.

ಆದರೆ “ ಬರುವವರು-ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬರುವರು ” ಎಂದೆನ್ನುವ ಧೈರ್ಯ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಹುಟ್ಟದು. ಆಶೆಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಹೃದಯದ ಹಿರಿ ನೋವನ್ನು ದೂರಮಾಡುವುದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಆಗದು.

ಜೀವನದ ಕರೆ

ಕುತ್ ಹೆಪ್ಪನನ್

ಕುತ್ ಹೆಪ್ಪನನು ೧೮೫೯ ನೆಯ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗುಡ್‌ಬ್ರಾಂಡ್ಸ್‌ಡೇಲನ್‌ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳನ್ನು ನಾಡ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದ. ಅವನಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಯಾವುದೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತುರುವಳ (Herdsmen) ನಾಗಿ ತರುವಾಯದ ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಹ ಕಣಸುಗಳನ್ನು, ಸುಂದರವಾದ ನಿಸರ್ಗ ಶೋಭೆ ಹಾಗೂ ವಾತಾವರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಅಂದರೆ ಶಾಲೆ, ಗ್ರಂಥಗಳ ಬದಲು ನಿಸರ್ಗ ಅವನ ಶಿಕ್ಷಣಮಂಡಿರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಯುನೈಟೆಡ್ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ (ಅಮೇರಿಕಾದೇಶ) ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಲು ವೃಥಾ ಶ್ರಮ ಪಟ್ಟು ಕೊನೆಗೆ ನಾರ್ವೆಗೆ ಬಂದ. ಓಸ್ಟೋ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ, ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ನಿಷ್ಫಲನಾಗಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯದೂರಿಯಲ್ಲಿ “ಹಂಗರ್” (Hunger-೧೮೯೦) ಎಂಬ ಅನೋಘ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಯೋಗ್ಯತೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಸ್ಕಾಂಡಿನೇವಿಯನ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಲ್ಲಾ ಹರಡಿ ಬರೆಹಗಾರನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ತಂದಿತು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯೂ “ಮಿಸ್ಟರೀಸ್” ಮತ್ತು “ಪಾನ್” (Mysteries and pan) ಎಂಬ ನವನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ, “ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ” (Victoria) ಎಂಬ ಪ್ರೇಮಕವನದಲ್ಲಿಯೂ, “ಮುಂಕನ್ ವೆಂಡ್” (Munken Vendt) ಎಂಬ ನಾಟಕ ಕವನದಲ್ಲಿಯೂ, ಮನೋರಂಜಕನೂ, ಸ್ವಚ್ಛಗಾಮಿಯಾದರೂ ಉದಾರ ಹೃದಯನೂ ಅಹಂಭಾವಿಯೂ, ಸಪೂಜ ರಚನೆಯಿಂದ ಹೊರವುಳಿದವನೂ ಆದ ನಾಯಕ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ನಾಯಕನೇ “ವಾಂಡಲರ್ಸ್” (Wanderers) ಮತ್ತು “ಲಾಸ್ಟ್ ಜಾಯ್” (Lost Joy) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಅಭಿನಯಕಾರನಂತಲ್ಲ, ದೂರ ನಿಂತು ನೋಡುವ ನೋಟಕನಂತೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. “ಬೆನೋನಿ” “ರೋಸಾ” ಮತ್ತು “ಸೆಗಲ್‌ಫಾಸ್ ಟೌನ್” (Benoni, Rosa, and Segelfoss Town) ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನಕಥೆಗಳಾಗಿರದೆ ಸಮಾಜಗಳ ಬೃಹದ್ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಪ್ಪನನ ನಗೆಗೂ, ಮತ್ತು ವಿವೇಚಕ ವಿವರಣೆಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಸ್ಪದ ದೊರೆತಿವೆ. ಹೆಪ್ಪನನ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ಶಿಖರವೆಂದು ಖ್ಯಾತಿಗೊಂಡಿರುವ “ಗ್ರೋತ್ ಆಫ್ ದಿ ಸಾಯಲ್” ಯಲ್ಲಿ ಯವನು ಅನಾಗರಿಕ ಪೂರ್ವಪುರುಷನನ್ನು ಸ್ನೇಹಮಯವಾದ, ಅಂದಗೆಡದಿರುವ ನಿಸರ್ಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದು ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದುದರಿಂದಲೂ,

ರಚನಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿಯು ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನೇ ತೋರುತ್ತಿದ್ದು ದರಿಂದಲೂ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗದಿಂದಲೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ದೊರಕಿತು. ಹಮ್ಮನ್ನನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಗೆ ಯುಕ್ತ ಮನ್ನಣಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಕವೂ ದೊರಕಿತು.

ಹಮ್ಮನ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯೆಲ್ಲಾ ಮುಕ್ತುಲು ಪಾಲು ಕಲ್ಪನಾ ಕಥಾರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಆತನು ಹಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ “ ದಿ ವೈಲ್ಡ್ ಕೋರಸ್ ” (The wild chorus) ಎಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಕೋಪನ್ ಹೇಗನ್ನಿನಲ್ಲಿ, ಹೊಸದಾದರೂ ನಿರ್ಜನವಾದ ವೆಸ್ಟರ್ ಪ್ರೋಲ್ಡ್ ಎಂಬ ಬೀದಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಮನೆಗಳು ಮಾತ್ರವಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯೊಂದೊಂದು ಮಾತ್ರ ದೀಪಗಳು; ಜನಸಂವರ್ಣಿಯಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ರಾತ್ರಿ ನನಗೊಂದು ಆರ್ದಯ್ಯವುಂಟಾಯಿತು.

ಬೀದಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನಾನು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ ಆಗೊಬ್ಬ ಆಗಂತುಕಳು ನನ್ನೆದುರಾಗಿ ಬಂದಳು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಯಾರೂ ತಿರ.ಗಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಾವ್ರಗಳು ಹಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಕತ್ತಲೆ ತಂಬಿದ್ದಿತು. ಆಕೆಯ ಮುಖ ಕೂಡ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಥಾವಿಧಿಯು ನಿಶಾಚರರಲ್ಲಿ ಅವಳೂ ಒಬ್ಬಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಾನು ಮುಂದುವರಿದೆ.

ಹೌಕದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಬಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದೆ, ಆಗಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಆಕೆಯನ್ನೇ ಸಂಧಿಸಿದೆ. ಆಕೆಯು ಯಾರಿಗೋ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಂತಿತ್ತು; ಯಾರಿಗಾಗಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರ ಕುತೂಹಲ ನನ್ನಲ್ಲಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೂ ಮುಂದುವರಿದೆ. ಪುನಃ ಮೂರನೆಯಾವರ್ತಿ ಸಂಧಿಸಿದಾಗ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಾತನ್ನಾರಂಭಿಸಿದೆ.

‘ ಗುಡ್ ಈವನಿಂಗ್, ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕಾಯುತ್ತಿರುವಿರೋ ? ’

ಆಕೆಯು ಚಕಿತಳಾದಳು. ಹೌದು—ಯಾರಿಗೋ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದು ನಿಜ. ಆಕೆಯು ಯಾರಿಗೆ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಆತ ಬರುವ ತನಕ ನಾನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರಲು ಅಭ್ಯಂತರವುಂಟೇನು ?

ಇಲ್ಲ — ಆಕೆಯು ಅಭ್ಯಂತರಪಡಿಸದೆ ನನ್ನನ್ನು ವಂದಿಸಿದಳು.

ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೂ ತಾನು ಕಾಯುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಕೇವಲ ವಾಯು ಸೇವನೆಗಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವೆನೆಂದೂ ಹೇಳಿದಳು.

ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುತ್ತಾಡಿದೆವು. ಸಿಕ್ಕಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಭಾಷಿಸಿದೆವು. ನನ್ನ ತೋಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. 'ಧ್ಯಾಂಕೂ' ಎಂದಳು.

ಹೀಗೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೇನೂ ಮುಖ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮುಖ ಕೂಡ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಟೆ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳ ಕಡೆಗೂ ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿದೆ.

೯-೩೦

ಚಳಿಯಿಂದವಳು ವಿಶೇಷ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಸಮಯವನ್ನೇ ಹಿಡಿದು 'ನೀನು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಿ, ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೋಗಿ, ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾ.'

'ಆದರೆ ನಾನೀಗ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೇ?'

ಆಗ ನಾನು, ಆಕೆಯು ಮುಖಕ್ಕೊಂದು ಉದ್ದನೆಯ ಕವ್ವು ತೆರೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ತಪ್ಪಿಗೆ ನಿಶಿಯನ್ನು ಬಯ್ದು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿದೆನು. ಆಕೆ ನನ್ನ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ, ಯಥಾವಿಧಿಯ ನಿಶಾಚರರಲ್ಲಿಯೊಬ್ಬಳಲ್ಲವೆಂಬುದು ನನಗೆ ದೃಢಸಟ್ಟಿತು.

'ನನ್ನ ತೋಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೇನು, ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಚ್ಚಗಾಗ ಬಹುದು' ಎಂದು ನಾನು ಸೂಚಿಸಿದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದಳು.

ತಿರುಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅಡ್ಡಾಡಿದೆವು. ಆಕೆ ಗಂಟೆಯೆಷ್ಟೆಂದು ಕೇಳಿದಳು.

'ಹತ್ತು. ನೀನು ವಾಸಿಸುವುದೆಲ್ಲಿ?'

‘ಗಾಮ್ಲೆ ಕಾಂಗೋವಿ’ನಲ್ಲಿ.

ನಾನಾಕೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ‘ಮನಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಬರಲೆ’ ಎಂದೆ.

‘ಬೇಡ ಬೇಡ, ನಾನೊಪ್ಪೆನು—ನೀನು ಬ್ರೆಡ್ ಗೇಡ್ ನಲ್ಲಿಯಲ್ಲವೆ ವಾಸಿಸುವುದು.’

‘ಹೌದು; ಆದರೆ ನೀನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು?’

‘ಓಹೊ! ನನಗೆ ನೀನು ಯಾರೆಂಬುದೂ ಗೊತ್ತು’ ಎಂದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೀರವ. ಇಬ್ಬರೂ ಪುನಃ ನಡೆವಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅವಳು ಬೇಗ ಬೇಗ ನಡೆಯುತ್ತಾ ‘ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಛಿತ್ತು’ ಎಂದಳು.

ಅವಳ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದವು. ಅವಳು ನನ್ನ ದಯೆಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ನನ್ನ ಕಡಿ ತಿರುಗಿದಳು. ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದೆ, ಒಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಾನೂ ಒಳಹೋಕೆ. ಒಳಗೆ ಹೋದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆವು.

ಮಹಡಿಮನ್ನು ಹತ್ತಿದವು. ಅಲ್ಲಿಯೊಂದು ಕೋಣೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೀಲಿಯಿಂದ ತೆರೆದು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಒಳಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದಳು. ಅದು ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ರೂಮಿರಬಹುದು. ಗೋಣಿಯ ಮೇಲೊಂದು ಗಡಿಯಾರ ಟೆಕ್ ಟೆಕ್ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಒಳಗೆ ಹೋದೊಡನೆಯೇ ಆಕೆಯು ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, ಅನಂತರ ನನ್ನನ್ನಪ್ಪಿ, ಉದ್ದೇಗದಿಂದ ಚುಂಬಿಸಿದಳು. ಅದೂ ಅಧರದ ಮೇಲೆ.

‘ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದೇ, ಸೋಫಾಯಿದೆ. ಬೆಳಕು ಹೆಚ್ಚಿಸುವೆ’ ಎಂದು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದಳು.

ಸುತ್ತಲೂ ಅಚ್ಚರಿ ಆಸಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನೋಡಿದೆ. ನಾನಿದ್ದುದು ಒಂದು ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ, ಅದರಿಂದ ಅರೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿದ್ದ ಕೆಲವು ಕೊಠಡಿಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನು ಸಂಧಿಸಿದುದೆಂತಹವಳನ್ನು ಎಂಬ ತೊಡಕು ಬಿಡಿಸುವುದು ಬಹು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು.

‘ಎಂತಹ ಸುಂದರವಾದ ಕೋಣೆ, ನೀನಿಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವೆವಾ?’

‘ಹೌದು, ಇದೇ ನನ್ನ ಮನೆ.’

‘ಇದೇ ನಿನ್ನ ಮನೆಯೇ—ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ತಾಯ್ತಂದೆಗಳೊಂದಿ
ಗಿರುವೆ.’

‘ಓ! ಓ!’ ಎಂದು ನಕ್ಕು ‘ನಾನು ವಯಸ್ಸುಳು. ನೀನಂದು
ಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಮುಗ್ಧ ಯಲ್ಲ ನೀನೇ ನೋಡುವಿಯಂತೆ’ ಎಂದು ಮುಖದ
ತೆರೆಯನ್ನು ತೆರೆದಳು.

‘ನೋಡಿದೆಯಾ; ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ’ ಎಂದನ್ನುತ್ತಾ ತನ್ನ ತೋಳು
ಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಒಂದು ತೆರದ ಉನ್ಮಾದದಿಂದ ಅಪ್ಪಿಹಿಡಿದಳು.

ಆಕೆಯ ವಯಸ್ಸು ೨೨-೨೩ ಇರಬಹುದು. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿಯೊಂದು
ಉಂಗುರವಿದ್ದಿತು. ಮದುಮೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗಿರಬಹುದು; ಅವಳಲ್ಲಿ
ಒಂದು ಬಗೆಯ ಲಾವಣ್ಯ, ನವಜೀವನಪ್ರಭೆ ಇದ್ದವು. ಮತ್ತು
ಬಾಯಿಯಂತೂ ಅಪೂರ್ವ ಸೌಂದರ್ಯ ನಿಧಿ.

‘ನೀನು ಯಾರು, ಗಂಡಯೆಲ್ಲಿರುವನು—ಮದುಮೆಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾನೀ
ಗಿರುವುದು ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನಾನು
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೇ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಳು.

‘ನನ್ನ ಹೆಸರು ಎಲನ್.—ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೇನಾದರೂ ಬೇಕೇನು—
ಒಳಕ್ಕೆ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ನಡೆ, ಬರುವೆ’ ಎಂದಳು.

ನಾನು ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋದೆ. ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ಕೋಣೆಯ
ದಿಶ ಅದನ್ನು ಅರೆಬೆಳಗಿಸಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಾಸಿಗೆಗಳು. ಸ್ವಲ್ಪ
ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಎಲನ್‌ಳು ಬಂದು ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಳು. ನಾನೆದ್ದು
ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋದೆ. ಸಣ್ಣಗವಳು ಚೀರಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು.

ಇದು ಕಳೆದ ರಾತ್ರಿ ನಡೆದುದು.

ಮುಂದೇನಾಯಿತು ?

ತಾಳಿರಿ—ಇನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ.

×

×

×

×

ಇಂದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾನೇಳುವಾಗ ಬೆಳಕುಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಫರದೆಯ
ಎರಡು ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಾತಃಬೆಳಕು ಅಂಬಿಗಾಲಿಕ್ಕುತ್ತ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಎಲೆನ್ನಳು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಿದ್ದು, ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕಳು. ಅವಳ ನಳಿತೋಳುಳ್ಳು ಪ್ರೇತವರ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿ ಮೃದುವಾಗಿದ್ದವು. ವಕ್ಷಸ್ಥಳವು ಉನ್ನತವಾಗಿದ್ದಿತು. ನಾನೇನೋ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿವೆ, ಅವಳು ಮೆಲ್ಲನೆ ನನ್ನ ಬಾಯನ್ನು ತನ್ನದರದಿಂದ ಮಮತಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿದಳು. ದಿನ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕು ಕಾಣಿಸುತ್ತ ಬಂದಿತು.

× × × ×

ಎರಡು ಗಂಟೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ನಿಂತೆ. ಎಲೆನ್ನಳಿದ್ದು, ವಸ್ತ್ರ ಸೂಷಿತಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೋಜು ಧರಿಸಿದಳು. ಭಯಂಕರ ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಈಗ ತೋರುವ ವಿಚಾರವೊಂದನ್ನು ಆಗ ನಾನು ಅನುಭವಿಸಿದೆ. ಎಲೆನ್ನಳಿಗೆ ಸಕ್ಕನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೇನೋ ಕೆಲಸವಿರಲು ಅವಳು ಎದ್ದು ಹೋದಳು. ನಾನು ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಕೋಣೆಯ ಕಿಟಕಿಗಳಿಂದ ಶೀತಲ ಮಾರುತ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀರಿತು. ಆಗ ಕೋಣೆಯ ಮಧ್ಯೆಯಿದ್ದ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಶವ ಮಲಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ—ಶ್ವೇತ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿ—ಬಿಳಿಯ ಗಡ್ಡದ ಮುದುಕ. ಅವನ ಮೊಣಕಾಲುಗಳು, ಮುಷ್ಟಿಯ ಹಿಡಿಗಳಂತೆ ವೇಲ್ಚುಸುಕನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖ ಬತ್ತಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಕಂಡು ಬಂತು. ಮಾತನಾಡಲಾಗದೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದೆ.

ಎಲೆನ್ನಳು ಬಂದಾಗ ವೇಷ ಧರಿಸಿ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೆ. ಅವಳ ಆಲಿಂಗನಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸಲು ಮನವೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲವರೆಗೂ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದವಳಾಸೆ, ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಗೆನ್ನಲಿ? ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಹೊರಗೆ ಕಾಣದಿರದಂತೆ ಗೋಡೆಯನ್ನೊತ್ತಿ ನಿಂತಳು.

‘ ಗುಡ್-ಬಯ್ ’

‘ ನಾಳೆಯ ತನಕ ’ ಎಂದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದಿಶ್ಯದಿಂದ—

‘ ಇಲ್ಲ, ನಾಳೆಯತನಕವಲ್ಲ ’ ಎಂದಳು.

‘ ಎತಕ್ಕೆ ನಾಳೆಯ ತನಕವಲ್ಲ. ’

‘ಆಪ್ಪೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಬೇಡ. ಪ್ರಿಯಾ, ನಾಳೆ ನಾನು ಒಂದು ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನೊಬ್ಬ ಬಂಧು ಮೃತಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ—ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ನಾಳೆದ್ದು.’

‘ಆಗಲಿ—ನಾಳೆದ್ದು ಈ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವೆ—’

‘ಗುಡ್-ಬಯ್ ಎಂದು ನಾನು ಹೊರಟೆ.’

ಅವಳು ಯಾರು? ಶವ ಯಾವುದು? ಜೋಲುಬಿದ್ದ ಕಟೆಬಾಯ್, ಮುಷ್ಟಿ ಹಿಡಿದ ಅಸ್ತಿ ಹಸ್ತ, ಆಬ್ಬಾ!—ಎಷ್ಟು ಭಯಂಕರ!!—ನಾಳೆಯಲ್ಲ ನಾಳೆದ್ದು ಅವಳು ನನಗೆ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡುವುದೊಳ್ಳೆತೇನು?

ನೇರವಾಗಿ ನಾನು ಬರಿಯಾ ಕ್ಯಾಫೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಮಸ್ಥಾನ ನಿರ್ದೇಶಕ ಪುಸ್ತಕ (Directory) ವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವಳ ಮನೆಯ ವಿಳಾಸ ವನ್ನು ಹುಡುಕಿದೆ. ಅದು—ಅದು ಅಲ್ಲಿತ್ತು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಬರುವ ತನಕ ಆತುರದಿಂದ ಕಾದೆ. ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಮೃತ-ಸೂಚನೆಗಳ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಲು ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದಂತೆಯೇ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಅವಳದೂ ಕೂಡ-ಮೊಡ್ಡಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ‘ನನ್ನ ಪತಿ, ೫೩ ವಯಸ್ಸು. ದೀರ್ಘ ಕಾಲದ ರೋಗದಿಂದ ಇಂದು ಮೃತಪಟ್ಟ’ ಪ್ರಕಟ ನೆಯ ತಾರೀಖು ಮೊನ್ನೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಬಹು ಕಾಲವಾಗಿರಬಹುದು ಕುಳಿತು ಚಿಂತಿಸಿದೆ.

ಮುದುಕನಿಗೆ ಮದುನೆ—ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕುಣಿಯುವ ಕಿರಿತನ—

**ಅವನಿಗೆಂದಿಗೂ ಹರಿಯದ ರೋಗ—ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ಸಾವು
ಬಾಲನಿಧನೆಯ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯ ದೀರ್ಘ ಶ್ವಾಸ!!!**

ರಷ್ಯದ ಕಥೆಗಳು

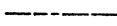
ಕಥನಕಲೆಯಲ್ಲಿ ರಷ್ಯನ್ ಲೇಖಕರು ಅಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಥನ ಕಲೆಯನ್ನು ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ತಂತ್ರವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಕೀರ್ತಿಯ ಬಹುಭಾಗ ರಷ್ಯನರದು ಮತ್ತು ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಸಾಹಿತಿಗಳದು. ರಷ್ಯನ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ, ಪ್ರಾಚ್ಯ ಎರಡು ಗೋಳಗಳ ಮೇಲೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವಮುದ್ರೆಯನ್ನೊತ್ತಿದೆ.

ಕಥನಕಲೆಯಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾ ಲೇಖಕರು ತೋರುವ ನೈಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ನೋಟವೇ ಮೂಲಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು. ಭಾರತೀಯರಂತೆ ರಷ್ಯನರೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿಗಳು. ದೇವರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಸೀಮ ನಂಬಿಕೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನ, ನಿರಕ್ಷರತೆಯ ಪುಟವೂ ಸಿಕ್ಕಿ ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ದೇವರುಗಳ, ದೇವದೂತರ, ಅರ್ಚಕರ ಹಾವಳಿ ಅಧಿಕವಾಯಿತು. ಇಂದಿನ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಮರೆತ, ರಷ್ಯಾದ ಜನ ಕನಸಿನ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಷ್ಯಾದ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಿ ಜನತೆಯ ಈ ಮುಖವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಸತ್ತಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಯಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇರುವಾಗ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಲೇಸು ಎಂದು ಲೆನಿನ್ ಸಾರಿದ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ ' ದೇವರು ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ರೊಟ್ಟಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ' ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ.

ಧರ್ಮದ ಅಫೀಮು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದ ರಷ್ಯಾ ಕಣ್ಣೆರೆಯಿತು. ಇಂದಿನ ಬಾಳನ್ನು ಹಸನುಮಾಡಿ, ಪೃಥುವಿ ಸತ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನ ಭವ್ಯವಾಗುವಂತೆ ರಷ್ಯಾದ ಸಾಹಿತಿಗಳು ದುಡಿದರು. ಈ ಸಾಧನದ ಫಲವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಅದಿಭೌತಿಕ ಜ್ಞಾನಗಳ ಸಮರಸವುಂಟಾಯಿತು. ಯೋಗಭೋಗಗಳೆರಡನ್ನೂ ಒಂದಾಗಿ ಕಾಣುವ, ಸಾಧಿಸುವ ಜಾಣು ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

ರಷ್ಯಾದ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮನ್ವಯ ವಿಜ್ಞಾನದ ಲೋಭೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಕಲೆಯಿಂದ ಕಾಣಬಹುದು. ' ಟಾಲಸ್ಟಾಯ್, ಡೊಸ್ತೊವ್ಸ್ಕಿ, ಗಾರ್ಕಿನ್, ಕೊಪ್ಲಿನ್, ಸೋಲೊಗುಬ್ ' ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದು ನಾಳೆಗಳ ಸಂಗಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರು.

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಷ್ಯನ್ ಕಥೆಗಾರನಾದ ಫಿಡಾರ್ ಸೋಲೊಗುಬ್‌ನ ಎರಡು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

೧. ಅಲಾಲುಟೋಪಿ ಕಲ್ಪ

ಊರಿನ ಒಂದು ಬೀದಿಯ ನೆಲಕ್ಕೆ ಗುಂಡುಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹಾಸಿದ್ದರು. ಗಾಡಿಯ ಚಕ್ರ ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಕೆದಕಿತು. ಬೇರೆಯಾದ ಕಲ್ಲು ತನ್ನ ಸ್ವಕ್ಕೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿತು 'ಇತರ ಕಲ್ಲುಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನೇಕೆ ಕಿರುಕುಳ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕು.'

ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಬಂದ, ಆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ. ಕಲ್ಲು ಯೋಚಿಸಿತು 'ದೇಶಸಂಚಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಈಗ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಸಾಕಷ್ಟು ನಾನು ಬಯಸಬೇಕು, ಅಷ್ಟೆ.'

ಹುಡುಗ ಕಲ್ಲನ್ನು ಒಂದು ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಒಗೆದ.

ಕಲ್ಲು ಯೋಚಿಸಿತು 'ಹಾರಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಅದು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಬಹಳ ಸುಲಭ—ನಾನು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕು, ಅಷ್ಟೆ.'

ಕಲ್ಲು ಹೋಗಿ ಗಾಜಿನ ಕಿಟಕಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಳಿತು. ಗಾಜು ಒಡೆಯುತ್ತಾ ಕೂಗಿಕೊಂಡಿತು. 'ದುರುಳಾ! ನೋಡು ಏನು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀ!'

ಕಲ್ಲು ಉತ್ತರಿಸಿತು 'ನನ್ನ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ನೀನು ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ. ಇದೇ ನನ್ನ ಗುರಿ.' ಕಲ್ಲು ವ್ಯಮತಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಆಗ ಯೋಚಿಸಿತು. 'ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾರಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ತುಸು ಮಲಗಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.'

ಆಳುಮಗ ಬಂದು ಕಲ್ಲನ್ನೆತ್ತಿ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದಾಚೆ ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗೆ ಒಗೆದ. ಅದು ಮತ್ತೆ ಗುಂಡುಕಲ್ಲು ಹಾಸಿದ್ದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿತ್ತು.

ಆಗ ಕಲ್ಲು ತನ್ನ ಜತಿಗಾರರಿಗೆ ಹೇಳಿತು 'ಕುಶಲವೇ ಸೋದರರೇ, ಎದುರಿದ್ದ ಮಹಡಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ. ಅದೇಕೋ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ನನಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಹೃದಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮರಳಿ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದೆ.'

೨. ಸಮತೆ

ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೀನು, ಸಣ್ಣ ಮೀನೊಂದನ್ನು ಬಿನ್ನುಹತ್ತಿ, ಸ್ವಾಹಾ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿತು.

ಕಿರೀಮೀನು ಕೂಗಿಕೊಂಡಿತು.

‘ಇದು ಅನ್ಯಾಯ. ನಾನೂ ಬದುಕಬೇಕು. ನ್ಯಾಯದ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ಮೀನುಗಳೂ ಒಂದೇ ಸಮ.’

ದೊಡ್ಡ ಮೀನು ಉತ್ತರಿಸಿತು,

‘ಎನು ಸಮಾಚಾರ? ನಾವು ಸಮವೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಚರ್ಚೆಮಾಡಲು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಹಾ ಮಾಡುವುದು ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಹಾಮಾಡು—ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ಹೆದರಬೇಡ, ಸಾನೇನೂ ನಿನ್ನ ಜತೆ ಕಾದಾಡುವುದಿಲ್ಲ.’

ಸಣ್ಣ ಮೀನು ದೊಡ್ಡ ಮೀನನ್ನು ನುಂಗಲು ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಿತು. ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿತು:

‘ನೀನೇ ಗೆದ್ದೆ. ನನ್ನನ್ನು ನುಂಗಿಕೋ.’

ಸಮಾಗಮ

ರಂಗನಾಥ ಊರಿಗೆ ಬರುವ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೋದಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಯಾವದೋ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರತರವಾದ ಆನಂದಸಾವ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಜಾರಿಹೋಯಿತು. ಹತ್ತು-ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಬಾಳುವೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದುವು. ತೀರಿಹೋದ ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿ—ಅವರ ಸೌಜನ್ಯ—ಸಿರಿವಂತಿಗೆಯ ಮಸ್ತತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲಿದ್ದರೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ದಟ್ಟವನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗಿದ್ದ ಅಪಾರ ಮರುಕ—ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಬಡತನದಿಂದ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದ ರಂಗನಾಥನನ್ನು ಕರೆತಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೇಮ ದಿಂದ ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದಳು. ತಾನು ರಂಗನಾಥನೊಂದಿಗೆ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳಂತೆ ಇದ್ದಳು. ರಂಗನಾಥ ಬಿ. ಎಸ್ ಸಿ. ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಎಂ. ಎಸ್ ಸಿ., ಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಹೊಂದಿ ಬರಲು ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ನಿಂತದ್ದು. ಈಗ....ಅರು ವರುಷಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆಯಾವದೋ ಒಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶೋಧಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದುಲು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯಾಲಯವನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕರೆಸಿರುವರು. ತಾನು ಬಂದು ದೆಹಲಿಯ ಮನುಷ್ಯಿಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುವುದಾಗಿ ತಾರು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು....ಎಲ್ಲವೂ ಅವಳ ದೃಕ್ಪಟಲದ ಮೇಲೆ ಕನಸಿನ ನೋಟಗಳಂತೆ ತೇಲಿಹೋದವು.

ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಅಂತಹ ವಯಸ್ಸೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನತ್ತೆರಡನೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೇ ಅಜ್ಜಿಯಂತೆ ಕುಳಿತು ಹಳೆಯ ಕತೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೀರಿಯೆಬೀಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಾಳಿ, ಬದಕೆ, ನಾಲ್ಕಾರು ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗುವ ನಾಥನ-ಸಂಪತ್ತು ಅವಳನ್ನು ಕೂಡಿಯೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ತನ್ನ ತವರು ಅಳಿಸಿಹೋಯಿತಲ್ಲಾ.....ತಾನು ಯಾರ ಪೋಷಣೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದೆನೋ ಆ ಮನೆಯೇ ಮುರಿದುಹೋಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಯಾವ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇಂದು

ತನ್ನ ತವರಿನ ನೆನಪನ್ನು ಕೊಡುವ ಒಂದು ತಂತು ಅವಳಿಗೆ ದೊರೆ ತಂತಾಯಿತು.

ರಂಗನಾಥನನ್ನು ಏನೆಂದು ಮಾತನಾಡಿಸಲಿ. ಅಂದವನು ಜತೆಯ ಗೆಳೆಯರಂಗ.... ಇಂದು ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಒಬ್ಬ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ. ಅಂದವನು ತನ್ನೊಬ್ಬಳ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಸ್ತು.... ಇಂದು ಅಖಿಲ ಭಾರತದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹಿರಿ ವ್ಯಕ್ತಿ. 'ರಂಗನಾಥರಾಯ.ರೇ' ಎನ್ನಲೇ ಎಂಸುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಅದು ಬಂದು ಬಗೆಯ ಅನಾದರವನ್ನು.... ಹಿಂದಿನ ಸಿರಿಕುಬನನ್ನು ಮರೆತ ಕೃತಘ್ನತೆಯನ್ನು ತೋರುವುದು. ಏನೇನು ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಬಗೆಹರಿಯದು. ಹೋಗಲಿ—ಶೊತ್ತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಡುವುದು ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡು ಸ್ವಾಗತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ರಂಗನಾಥನಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೋಣೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಂಚ, ಒಂದು ಮೇಜು, ಒಂದೆರಡು ಕುರ್ಚಿಗಳು, ಒಂದು ನಿಲುಗನ್ನಡಿ—ಇವುಗಳೂ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡವು.

ಹೆಂಡತಿಯ ಎಲ್ಲ ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ನಡೆ ನುಡಿಗಳಿಗೂ ಅನಂತಯ್ಯನ ಪೂರ್ಣ ಅನುಮೋದನವಿತ್ತು. ಅನಂತಯ್ಯನ ಜೀವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಅನುರಾಗದಿಂದ ತುಂಬಿಪೋಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಮಾತೇ ಅತನಿಗೆ ವೇದವಾಕ್ಯ; ಅವಳ ಸಲಹೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ರಾಜವಾಕ್ಯ. ತ್ರೀಮಂತ್ರರ ಮನೆಯಿಂದ ಬಂದರೂ ತನ್ನ ಸುಮಾಸ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಸುಖಸುಸ್ವಾ ಕಾಣುತ್ತಾ, ಯಾವ ಬಗೆಯ ಕಂದಕೊರತೆಯನ್ನೂ ಎಣಿಸದೆ ಅವಳಿದ್ದುದ್ದು ತನ್ನ ಭಾಗ್ಯವಿಶೇಷವೆಂದೇ ಅವನ ಭಾವನೆ. ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಣಗಿ ಹೆಣಗಿ ಸೇರಗುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಆತ್ಮನ ಆಸರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂದೇ ಅವನ ಮನವರಿಕೆ. ತನ್ನ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಪಾಡು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಯಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೇ ನಲ್ಲಾ ಎಂದು ಮರುಗುವನು.... ಅದರೆ ಮರುಕ್ಷಣವೇ ತಾನು ದುಡಿಯದಿದ್ದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವನು. ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕೈದು ವರುಷ ದುಡಿಮೆಬಿಟ್ಟರೆ ತನಗೆ ತರುವಾಯ ಬರುವ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದುಬಿಡಬಹುದು—ಅಲ್ಲಿನ

ತನಕ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದರೂ ಮೂಗಿಗೆ ಕವಡೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದುಡಿಯುವುದೇ ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದು ಎಂದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ರಂಗನಾಥ ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲುವ ತನಕ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದುಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಅನಂತಯ್ಯನೇ ಬರೆದಿದ್ದ. ಇದು ಗಂಡಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುರಾಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಆಯಿತು. ರಂಗನಾಥ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೂಡೆ ಆಡಿ ಬೆಳೆದವನು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಲೌಕಿಕವಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಸರಳಹೃದಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದ ಗಂಡನ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನನ್ನು ಚಕಿತಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಅನಂತಯ್ಯನದು ಒಂದು ಸ್ವಭಾವ. ತಾನು ಎಷ್ಟು ಉದಾರನೋ, ಸರಳನೋ, ಸಾಂತಕರಣನೋ ಅಷ್ಟೇ ಎಲ್ಲರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆಂದು ನಂಬುವುದು. ಇದರ ಜತೆಗೆ ಎಲ್ಲಿ ತನಗಿಂತಲೂ ತುಸುವಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಪುರಸ್ಕರಿಸುವುದು. ರಂಗನಾಥನಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುವಾಗ ಕೂಡ ಹೆವರಿ ಹೆವರಿ....ಅವನು ಈಗ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ದ್ದಾನೆ....ಹಳೆಯದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತಿದ್ದರೆ ಏನು ಗತಿ....ನಮ್ಮನ್ನು ಕಡೆಗಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರೆ....ಎಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದಲೇ ಅತ್ಯಂತ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸಿದ್ದ. ರಂಗನಾಥ ಕೂಡಲೆ ಒಪ್ಪಿ ತಾರು ಕಳುಹಿಸಿದುದು ಮನಸ್ಸಿನ ದೊಡ್ಡ ಭಾರವನ್ನಿಳುಹಿದಂತಾಯಿತು.

× × × ×

ರೈಲು ಬರುವ ಹೊತ್ತು ಸವಿೂಪಿಸುತ್ತ ಸವಿೂಪಿಸುತ್ತ ಇಬ್ಬರ ಉದ್ದೇಗವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಅನಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಒಂದೆಡೆ ನಿಲ್ಲಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಣಕಾಲ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಉಯ್ಯಲೆ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತೂಗಿಕೊಳ್ಳುವನು — ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಗೋಡೆಗೆ ನೇತುಹಾಕಿದ್ದ ವೆಂಕಟಪ್ಪನವರ 'ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ'ನನ್ನು ಎವೆ ಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುವನು. ಮರುಕ್ಷಣವೇ ರಂಗನಾಥನಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕುರ್ಚಿ ಮೇಜುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳಪಲ್ಲಟಮಾಡಿ ಬೇರೆ ರೀತಿ

ಇಡುನನು, ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನೂ ಹಾಗೆಯೇ...ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಫಿ ಕಷಾಯ ಹುಯ್ಯುವಳು....ಮರುಕ್ಷಣ ಗ್ರಾಮಫೋನಿಗೆ 'ಇಂದುಬಾಲಾ' ರಿಕಾರ್ಡ್ ಹೆಚ್ಚಿ ಅದು ಅರ್ಧ ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗೆ 'ನಾರಾಯಣರಾವ್ ವ್ಯಾಸ' ನನ್ನು ಹಾಡಿಸುವಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಹೀಗೆ ನಡೆದು ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರ ಮನೋಗತವನ್ನೊಬ್ಬರು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು ಇಬ್ಬರೂ ಉಯ್ಯಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತೂಗಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಈ ಉದ್ದೇಗ, ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ ಮನೋಭಾವ ಮೊದಲೇ ರೂಪಸಿಯಾಗಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ರೂಪರಾಶಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ತೆಳ್ಳನೆಯ ನೀಳವಾದ ಮುಖ. ಎಳಸಾಗಿ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ತುಸು ಬಾಗಿದಂತಹ ಮೂಗು; ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಕೋರಯಿಸುವ ಒಂದು ಮೂಗುತಿ. ಕೆನೆಯಂತಹ ತುಂಬಿದ ಮೃದುವಾದ ಕೆನ್ನೆಗಳು. ಪ್ರೇಮಸುಧೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ ತುಂಬಿ ಚೆಲ್ಲುವ ದಸ್ಪನೆಯ ಕೆಂದುಟೆಗಳು. ನೀಳವಾದ ಎವೆಗೂದಲನ್ನು ಪಡೆದ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಂಗಳು. ಮುಂಗುರುಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು, ಹೆರಳನ್ನು ಮಾಟವಾಗಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿನಂತಹ ಮಲ್ಲಿಗೆಯನ್ನು ಮುಡಿಸಿ, ದೇಹದ ಲಾವಣ್ಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಕರಿಯ ರೇಶಿಮೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ತೆಳು ನೀಲಿಬಣ್ಣದ ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಮೋಹದ ಮಾಟವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದ ಮಡದಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಅಪ್ಪಿದ. ಎಲ್ಲಿ ಅಲಗಿದರೆ ಆ ಸ್ಪಂದನಾನಂದ ಕುಂದುವುದೋ ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಬುಜದ ಮೇಲೆ ಒರಗಿದಳು.

ಉಯ್ಯಲೆ ತೂಗುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಹೀಗವರಿಬ್ಬರೂ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಸಮ್ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರ ಬಂಧಿತರಾಗಿದ್ದರೋ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಗಡಿಯಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು. ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಗಾಡಿ ಬಂದು ನಿಂತಂತಾಯಿತು. ಆಗಲೇ ಎಚ್ಚರ. ಅನಂತಯ್ಯ ಗಾಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಂಗನಾಥನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅವನ ಸಾಮಾನುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೊತ್ತಟ್ಟಿಗಿಟ್ಟು ರಂಗನಾಥನೊಂದಿಗೆ ಅನಂತಯ್ಯ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದಿರಲು ಎಷ್ಟು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ

ಕಂಬನಿತುಂಬಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ರಂಗನಾಥನೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡ.

ಎಲ್ಲರೂ ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡ ಬಯಸುವವರೇ ಆಗಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಮಾತು ಹೊರಡದು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಸುಂದರ ಶಾಂತಿಯ ಮುಸುಕು ಜಾರಿತು. ಅನಂತಯ್ಯನೇ ಮೆಲ್ಲನೆ

‘ಪ್ರಯಾಣ ತುಂಬಾ ಆಯಾಸವಾಯಿತೇನೋ?’

‘ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾಯಿತು....ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮವೇ?’

‘ನಿಮ್ಮ ದಯದಿಂದ’ ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿದಳು.

ನಸುನಾಚಿ ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನನ್ನು ಶಿರದಿಂದ ಅಂಗುಷ್ಠದ ವರೆಗೂ ನೋಡುತ್ತಾ

‘ಆರು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬದಲಾದೆ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ. ನಾನು ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಆಗತಾನೇ ಅನಂತೂ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೆ ಅಲ್ಲವೇ?’

‘ಹೌದು, ಅದು ಬಹು ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ನೀವು ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚೇ.’

‘ಹೆಚ್ಚೇ....ಹೆಚ್ಚೇ ಅಲ್ಲವೇ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿಂದು.... ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ....ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೀವು-ನೀವು ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದು ನನಗೊಪ್ಪದು. ಆ ಉಪಚಾರವೆಲ್ಲಾ ಹೊರಗಿನವರಿಗಿರಲಿ.’

ಅನಂತಯ್ಯ ಅವಾಕ್ಯಾಗಿ ಹೋದ. ಇಂದು ಇಷ್ಟು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಒಣಹೆಮ್ಮೆಗೆ ತುತ್ತಾಗದಿರುವ ರಂಗನಾಥನ ತಿಳಿಮನಸ್ಸಿನ ಹೊಂಬೆಳಕಿಗೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಹೋದ.

‘ರಂಗೂ, ನೀನು ದೊಡ್ಡವನಾದೆ. ನಾಳೆ ಯುರೋಪಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡವನಾಗುವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ‘ರಂಗೂ’ ಅನ್ನುವುದು ಎಂದು ಅವಳೂ ನಾನೂ ಯೋಚಿಸಿದೆವು.’

‘ಅನಂತೂ, ಪರದೇಶಿಯಂತಿದ್ದ ನನಗೆ ಒಂದು ನೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು, ವಿದ್ಯಾ ದಾನ ಮಾಡಿ ಇಷ್ಟರ ಮನುಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವರು ನೀವು. ನನ್ನ

ಶ್ರೀಯಸ್ಸಿನ ಅಧಿಕಾಂಶ ನಿಮ್ಮ ಸೊತ್ತು ; ನೀವೇ ಒೀಗಂದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ.’

ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಯೂ ನೀರೂರಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನು ಇದೇ ಸಮಯ ವೆಂದು ಒಳಗೆ ತೆರಳಿ ರಂಗುವಿಗೂ ತನ್ನ ಯಜಮಾನರಿಗೂ ಕಾಫಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಒಳಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಅನಂತಯ್ಯ, ರಂಗೂ ಇಬ್ಬರೂ ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿ ಬಹಳ ಮಾತಾಡಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ

‘ಅನಂತೂ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಒಂದು ತೊಟ್ಟಲೂ ಕಾಣುವುದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲೋ?’

ಅನಂತಯ್ಯ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರೆಳೆದು ‘ಆ ಭಾಗ್ಯ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲವ್ವಾ’ ಎಂದ. ತಾನು ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದು ಅನುಚಿತ ವಾಯಿತೆಂದು ರಂಗನಾಥ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹಳಿದುಕೊಂಡ.

× × × ×

ರಂಗನಾಥನ ಬರುವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬಯಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಿತ್ತು. ತಾನು ಕಾರ್ಯನಿಮಿತ್ತ ಆಗಾಗ ಬೇರೆ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಸಲ ಊರಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮನೆಗೇ ಬರಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರ ಸ್ನೇಹ ಸಂಪರ್ಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮೌನವ್ರತಾಚಾರಿಯಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತ ಹೊತ್ತನ್ನು ನೂಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಆಕೆಗೆ ಕೊಂಚ ಸಮಾಧಾನ ದೊರೆಯಬಹುದೆಂಬ ಆಸೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬ ಶಾಂತಿಯನ್ನಿತ್ತಿತು.

ಕ್ರಮಕ್ರಮೇಣ ರಂಗನಾಥ, ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಇವರುಗಳ ಮಧ್ಯೆಯಿದ್ದ ಹೊಸತನ...ಅಪರಿಚಿತಭಾವ ಹೋಗುತ್ತ ಬಂದು ಅವರು ಎಳೆತನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಆಡುತ್ತ ಬೆಳೆದ ಲಕ್ಷ್ಮೂ, ರಂಗರೇ ಆಗುತ್ತ ಬಂದರು. ಒಂದೊಂದು ದಿವಸ ಚದುರಂಗದ ಮಣೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರೆ ಅನಂತಯ್ಯನೇ ಬಂದು ನಿಡ್ಡಿಗಿಟ್ಟರೆ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಡುವುದೆಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಆಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಫೋನ್ ಹಚ್ಚಿ ಕುಳಿತರೆ ಅದರ

ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳೂ, ಅವನೂ ಇಬ್ಬರೂ ನಿಶ್ಯಂಕಿಯಿಂದ ಹಾಡುತ್ತ ವೈ ಮರೆತು ಕುಳಿತುಬಿಡುವರು. ರಂಗನಾಥ ತಾನು ಕಲ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಬಂಗಾಳಿ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಡುವನು. ಅವಳು ಅದನ್ನು ಕಲಿತು ಮನೆಗೆ ಗಂಡ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅವನೇದರು ಹಾಡಿ 'ಭೇಷ್' ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಹೀಗೆ ಮೂವ್ವರ ಜೀವನ ಒಂದಾಗಿ, ಒಬ್ಬರ ಸುಖ ಮೂವ್ವರದಾಗಿ ಅವರ ಬಾಳು ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಅವರಿವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುವ ಅಭ್ಯಾಸ ನೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ರಂಗನಾಥ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದಂದಿನಿಂದ ಇದ್ದ ಅವಕಾಶವೂ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ನೆರೆಹೊರೆಯವರಿಗೆ ಕೊಂಚ ಕಿರಿಕಿರಿಯೂ ಆಯಿತು. ಸರಳ ಹೃದಯದ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ನಡವಳಿಕೆ ಅವರಿಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತೋರಿಬರಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ದಿನಸಿ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಾಲ ಕೇಳುವ ನೆವದಿಂದ ಬರುವ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರ ಗೂಢಚಾರ ಕೆಲಸ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂತು. ಆದರವುಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಕೂಡ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಾರವು. ಒಂದು ದಿನ ನೆರೆಯ ವೇಣೂಬಾಯಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ವರ್ಷದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆರತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನೂ ಆಹ್ವಾನಿತಳಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಆ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಡೆ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮದ ಓಡಾಟ—ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಬಾಗಿನ ಭಂಡಾರಗಳ ಹಂಚಾಟ—ಮಗದೊಂದು ಕಡೆ ಹಾಡಿನ ಹೊಡೆದಾಟ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಹೆಂಗಸರ ಗುಸ ಗುಸ ಗುಂಪಲು. ಆ 'ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮದ ಗುಮ್ಮಟ'ದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಪತ್ತೆಮಾಡುವುದು ಬಹು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕಾರು ಹೆಂಗಸರು ಸೇರಿದ್ದ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವಾದವೊಂದು ಎದ್ದ ಹಾಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಭಾಸವಾಗಿ ಆಕೆ ಕಿವಿಯನ್ನು ತುಸು ಚುರುಕು ಮಾಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ನಾಗಮ್ಮನ ಗಂಡನ ಸುದ್ದಿಯಾಯಿತು—ಜೀವೂಬಾಯಿ ಸೀರೆ ಉಡುವ ವೈಯ್ಯಾರದ ವಿಚಾರ ಟೀಕೆಯಾಯಿತು—ಶಾನುಭೋಗರ ಹೆಂಡತಿಯ ಗಯ್ಯಾಳಿತನದ ವಿಚಾರವಾಯಿತು—ಸೀತಕ್ಕನ ಮನೆಯವರ 'ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಸಾಲದ' ಸುದ್ದಿಯಾಯಿತು—ಕೊನೆಗೆ ಅಡಗಿಸಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಬಂಜೆತನ,

ಆಕೆಯ ಗಂಡನ ನಪುಂಸಕತನಗಳ ವಿಚಾರ ಘೋರ ವಾದ ವಿನಾದವೆದ್ದಿತು. ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಕಡೆ ನೋಡಿ 'ಕಿಲ ಕಿಲ' ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ವೀಳ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಆವತ್ತು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹರಿತವಾದ, ಮೊನೆಯಾದ ಒಂದು ಈಟಿ ನೆಟ್ಟಂತಾಗಿತ್ತು.

ಪತಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ತನ್ನ ಅವಮಾನದ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದಳು. ಆದರೆ ಕಾರ್ಯಭಾರದಿಂದ ಅನಂತಯ್ಯ ಹತ್ತುಘಂಟೆಯ ವರೆಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಆಗ—ದಣೆದು ಬೇಸತ್ತು ಬೆಂಡಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುವಾಗ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ನೋಯಿಸುವುದೇ ಎಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾನೇ ನೆರೆಯ ಹೆಂಗಸರ ಹರಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಯಾರದೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವಳೊಮ್ಮೆ—ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಯಾರದೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ನಮ್ಮನ್ನೇಕೆ ಹೀಗೆ ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದೂ ಆಗದಿರುವುದೂ ಯಾರ ಇಷ್ಟ—ಎಲ್ಲವೂ ದೈವಾಧೀನ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಏನೋ ಭಾವನೆಗಳು ಏಳುವುವು. ಜರ್ಝರಿತಳಾಗಿ ಅಂತಹ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಎಡೆ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ದೂರಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಗಂಡನಲ್ಲವೇ ಭಾಗ್ಯ; ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ಮಾತು ಎಂದು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಕಡೆ ತಾಯಿಯ ಅಂತಃಕರಣ ಮೂಡಿದ ಹೃದಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನಿದ್ರಿತಳಾದಳು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಎಂದಿನ ಕಳಿ ಲೋಪ ವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದಿನದ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚಿಂತೆಯ ಕರಿ ನೆರಳು. ರಂಗನಾಥನ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು? ಕೇಳಿದರೆ ಹೇಳುವ ಸ್ವಭಾವ ಅವಳದಲ್ಲ. ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಹೊರತೂ ಸುಮ್ಮನಾಗುವ ಸ್ವಭಾವ ತನ್ನದಲ್ಲ. ಏನು ಏನೋ ನೆಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅವಳು

ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಬಿಡುವಳು. ಈ ಹಿಡಿಯುವಾಟಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು, ತಾನೇ ಸೋತೆನೆಂದೊಪ್ಪಿಕೊಂಡು

‘ಲಕ್ಕಾ, ಇವತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಿನಿಮಾ ಇದೆ ಹೋಗೋಣ ಬರುತ್ತೀಯಾ?’

‘ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಹೋಗೋದು.’

‘ಅವರನ್ನು ಕೂಡಿ ಮತ್ತೆ ನಾಳೆ ಹೋದರಾಯಿತು.’

‘ಆದರೆ....’

‘ಏನು ಅನುಮಾನವೇ?’

‘ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ....ಆದರೆ ಇವತ್ತೇ ಏತಕ್ಕೆ. ನಾಳೆನೇ ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗೋಣ.’

‘ಇವತ್ತಿನ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಇವತ್ತೇ ಕೊನೆಯ ದಿವಸ. ಕಲ್ಯಾಣಿಯ ‘ಇಂದೂಬಾಲಾ’ ಪಾತ್ರ ಎಹಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ನಿನಗೆ ಅವಳ ಸಂಗೀತದ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿದೆ.’

‘ಆಗಲಿ ನೋಡೋಣ. ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ತಾನೇ.’

‘ಇಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೆಟಿಂಗಿಗೆ.’

ತಾನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಪತಿಯು ಕುಪಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಧೈರ್ಯವೊಂದು ಕಡೆ; ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನಂತಿರುವ ರಂಗನ ಕೂಡೆ ಹೋಗಲು ಭಯವೇಕೆಂಬ ಧೈರ್ಯವೊಂದು ಕಡೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಹುರಿಗೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ರಂಗನಾಥನೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಳು. ಸಂಗೀತವೇನೋ ತಲೆದೂಗಿಸಿತು. ಚಿತ್ರಕಲೆಗೆ ಬೆರಗಾದಳು. ಆದರೆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕಾಲುವೆ ಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಹೋಗಲೊಪ್ಪಳು—ಆದರೆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಕಂಬನಿಗರೆವಳು.

ಚಿತ್ರ ಮುಗಿಯಿತು. ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ರಂಗನಾಥ ಮೆಲ್ಲನೆ

‘ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಾನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಲಕ್ಕಾ, ತುಂಬ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ.’

‘ಯಾಕೆ? ಯಾಕೆ ಹಾಗೆನ್ನುತ್ತೀ.’

‘ಸುಮ್ಮನೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದ ಹಾಗಾಯಿತು.’

‘ಛೆ! ಪಾಪ. ನೀನೇನು ಮಾಡುತ್ತಿ. ಅಳುವುದು ನನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ.’

‘ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಏತಕ್ಕನ್ನು ನೆ’

‘ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು. ಕಿತ್ತದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವಳ ಬಾಳು—ಎಂದಿದ್ದ ರೂ ನಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಕಡೆ.’

ರಂಗನಾಥನ ಬಹು ದಿವಸದ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಇಂದು ಬಗೆಹರಿದಂತಾಯಿತು. ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯೊಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವನ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿತು. ಉಪಚಾರೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏಳುತ್ತಿದ್ದ ಯೋಚನಾತರಂಗಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ.

× × × ×

ಅನಂತಯ್ಯನ ಕಂಪೆನಿಗೆ ಆ ವರ್ಷ ತುಂಬುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಲೆಖ್ಪದ ತನಿಖೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರುದ್ದಕ್ಕೂ ಅನಂತಯ್ಯನು ಹೆಣಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಬಿಡುಪಿಲ್ಲ. ಊಟ ಮಾಡಲು ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲ, ನಿದ್ರೆಹೋಗಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಮನೆಗೇ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಳು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಏತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದನೋ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವನು—ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷ ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಹೇಗಾದರೂ ಅನುಭವಿಸಿಬಿಡಬೇಕು ಎಂದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಮನೆಯಕಡೆ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮರೆಯಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ರಂಗನಾಥ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಬೇಸರ ಕಳೆಯಲೆಂದು ಆದಷ್ಟು ಹೊತ್ತನ್ನು ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಉಪವನಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬರುವನು; ಒಂದೊಂದು ದಿನ ನಾಟಕ ಅಥವಾ ಸಿನಿಮಾ. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತು ಸಾವಕಾಶ ವೀಳ್ಯವನ್ನು ಮೆಲ್ಲುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಸ್ಮೃತಿಸಾಧಕ್ಕೆ ತರುವನು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಳಿನ ಬರಿ ಭ್ರಮೆಯ ಮೇಲೆ ವೇದಾಂತವನ್ನು

ಆಕೆಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿಬಿಡುವನು. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ರಂಗನಾಥನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದೂಲು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಭಾಸವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ದೂಲುವ ಪೂರ್ಣ ಅರಿವು ಅವನಿಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಚಿಲಿಪ್ಪ ಮಾಡಲಾಗದ ಆಸಹಾಯಕತೆ ಅವನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ಯಾವದೋ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದುತ್ತಾ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ವೈಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಗಂಡನ ಬರುವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಸಾರ್ವೇಂದಿಯಿಂದ ಮೋಹನ, ಮೋಹನ ದಿಂದ ಪೂರ್ವಿ, ಪೂರ್ವಿಯಿಂದ ಅರಾಣ, ಅರಾಣದಿಂದ ಭೈರವಿ. ಹೀಗೆ ರಾಗಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಹರಕುಮರಾಕಾಗಿ ಗೋಳಿಡುತ್ತಾ ಅವಳ ಮಧುರಕಂಠದಿಂದ ತಲೆಹಾಕುತ್ತಿವೆ. ಅನತ್ತು ಅಸಹನೀಯವಾದ ಯಾವದೋ ಯಾತನೆಯ ಇರಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡ ಅನಂತ ಚಿಂತಾಮುಗ್ಧನಾದ. ಭೋಜನವನ್ನು ತಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ಕಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದ. ಮಡದಿ ಕಣ್ಣುನೋಟ ದಿಂದಲೇ 'ಪ್ರಿಯಾ, ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮರೆಯಲಾರೆಯಾ?' ಎಂದು ಒತ್ತಿಯೊತ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಕರ್ತವ್ಯದ ಇರಿತ— ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಪ್ರೇಮದ ಎಳೆತ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಮಡದಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸಲು ಮನಸ್ಸೆಷ್ಟು ಆತುರಗೊಂಡಿದ್ದ ರೂ ಪೂರ್ವಾಪರ ಯೋಚನೆಯ ತೂಕ ಅವನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ತುಯ್ಯಲು ತೊಡಗಿತು. ಮಡದಿ ಯನ್ನು ಮೃದೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಂತೈಸಿ, ಈ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕಂಪನಿಯ ಲೆಖ್ಪದ ತೊಂದರೆ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿ ಬೀಳ್ಕೊಂಡ.

ಗಂಟೆ ಏಳಾಯಿತು....ಎಂಟಾಯಿತು....ಒಂಭತ್ತು ಹೊಡೆಯಿತು.... ಹತ್ತು ಹೊಡೆಯುವ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ರಂಗನಾಥನಿಗೆ ಊಟ ಬಡಿಸಿ ತಾನು ಮಲಗಲು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೂಮಾಲೆ,

ಹಣ್ಣುಗಳ ಒಂದು ಕೈಗೆಂಟನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಂಗನಾಥ ಬಂದು ವಿಳಂಬ ವಾದ್ದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿ ಎದುರಿದ್ದ ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ. ಹೂ ಮಾಲೆಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಕುತೂಹಲವನ್ನರಿತು

‘ ಇವತ್ತು ನನ್ನ ಉತ್ಸವ ಲಕ್ಕೂ.’

‘ ಹಾಗಂದರೆ.’

‘ ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಇವತ್ತು ಪಾರ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಅದೇ ಈ ಹೂಮಾಲೆ—ಹಣ್ಣುಗಳು.’

ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಆನಂದ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯಿತು....ಆದರೆ ರಂಗನಾಥನ ಮುಖ ದುಃಖದಿಂದ ಸುಕ್ಕಿ ಬಾಡಿತು.

‘ ಯಾಕೆ ಯೋಚನೆ ರಂಗೂ. ನಿನಗೆ ಪಾರ್ಟಿ ಕೊಡಬಾರದಾಗಿ ತ್ತೇನು?’

‘ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಜೃಂಭಣೆ ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ. ನನಗೆ ಗೌರವವಾದರೆ ಸುಖವಡುವವರು ನನ್ನವರಾಗಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಂತ ದುಃಖ ಆಪ್ತೆ.’

ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಉದ್ವೇಗ ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖವೆಲ್ಲ ಕೆಂಪೇರಿ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿವರ್ವನಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಲು ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ತಡೆತಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ವಿರ್ಮಸಾಹಸ ಮಾಡಿ

‘ ಏತಕ್ಕೆ ನಾನಿಲ್ಲವೇ.’

ತಲೆಬಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವನು ಕತ್ತೆತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ಒಮ್ಮೆ ಮಿಂಚು ಸುಳಿದಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಕೂಡಿದವು. ಇಂದೇ ಇಂತಹ ಅನುಭವ. ದೇಹಾದ್ಯಂತವೂ ಕಂಪಿಸತೊಡಗಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮೆಲ್ಲನೆದ್ದು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾರವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿದನು....ತಕ್ಷಣವೇ ಏನೋ ಒಂದು ವಿದ್ಯುದಾಲಿಂಗನವಾದ ಹಾಗಾಯಿತು.

×

×

×

×

ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ರಜಾ. ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಮಾಡಿದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಶಾಳು ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಗಳೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳೂ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಬಿಡುವುದು ಎಂದು ಅನಂತಯ್ಯನ

ನಿಶ್ಚಯ. ಈ ನಾಲ್ಕು ದಿನವ ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವರು. ನಂದಿಗೆ ಹೋಗೋಣವೇ — ಬನ್ನೇರು ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣವೇ — ಮೃಸೂರಿಗೆ ಹೋಗೋಣವೇ ಎಂದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಎಣಿಕೆ ಹಾಕಿ ಕೊನೆಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಸುಮ್ಮನಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಟ್ಟಂತಿತ್ತು. ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬೇನೆಯ ಬಾಧೆಯಿರದಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ಉಗ್ರವಾದ, ಮಹಾದ್ವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಯಾವದೋ ರೋಗಕ್ಕೆ ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅಂಗಲಾಚಿ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೇಳುವನು—ಅತ್ಯನುರಾಗದಿಂದ ‘ಏನೂ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದು ಮಾರುತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಸುಮ್ಮನಾಗಿಬಿಡುವಳು. ‘ತನ್ನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪಾಗಿರಬಹುದೇ’ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವನು. ಎಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಬಗೆಹರಿಯದು. ರಂಗನಾಥನನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಸಮಸ್ಯೆ ಪೂರ್ಣವಾಗದು. ಕರೆದಡೆಗೆ ಒಲ್ಲೆನೆನ್ನದೆ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುವಳು. ಆದರೆ ಚಿಂತಾರಜ್ಯದ ಪಟ್ಟಬಾಧ್ಯಳಂತೆ ಏನನ್ನೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಎದ್ದು ಬರುವಳು. ಕೊನೆಗೆ ಅವಳನ್ನು ವೃಥಾ ಪೀಡಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನಂತ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ.

ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲವು ದಿನವಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪುನರಾವಲೋಕಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ತನ್ನಂತಹ ಸಾಧ್ಯ—ಸುಸಂಸ್ಕೃತಳು—ಪತಿಪ್ರೇಮಿ ಒಂದರೆಕ್ಷಣದ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಇಹ ಪರಗಳಿರದನ್ನೂ ಮರೆತದ್ದು ಏತಕ್ಕೆ? ಜೀವನದ ಕರೆಯೋ?—ನಿರ್ಸರ್ಗದ ಸಹಜ ಲೀಲೆಯೋ?—ಅಥವಾ ನೀಚಮನೋವೃತ್ತಿಯ—ರಾಕ್ಷಸೀ ಲಾಲಸೆಯ ತಾಂಡವವೋ? ತಾನು ಮಾಡಿರುವುದು ಎಂತಹ ಘೋರ ಕೃತ್ಯವೆಂಬ ಅರಿವೊಂದು ಕಡಿ, ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪ್ರೇಮನಿಧಿಯ ಮುಂದೆ ಸುಳ್ಳಿನ ಬಾಳನ್ನು ಬಾಳಬೇಕಲ್ಲ ಎಂಬ ಮನೋವೇಧನೆಯೊಂದು ಕಡಿ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನವಗಳಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಕ್ಷಯವನ್ನನುಭವಿಸಿದ ರೋಗಿಯಂತಾದಳು. ತಾನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದೆ? ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಯಾವ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಈ ನೀತಿ ಪತನ ತುಂಬಿಕೊಟ್ಟಿತು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಕೊರತೆ

ದುಃಖದಿಂದ, ತಲ್ಲಣದಿಂದ ಮಾತು ಹೊರಡದಾಯಿತು. 'ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಪರಿಶುದ್ಧಳೇ—ತಪ್ಪಿತಸ್ಥಳೇ' ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಒಮ್ಮೆ ಚೀರಿದ. ಅವನೆದುರಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ಕಗ್ಗತ್ತಲಿನ ಗುಹೆ—ಅದರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆ—ಇವುಗಳ ಹೊರತು ಏನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ರಂಗನಾಥ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಕಣ್ಣೀರ್ಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮೂಕ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಅನಂತಯ್ಯನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ—ಆದರೇನು? ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ—ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ. ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ.

ರಾಮ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು 'ಉತ್ತಮ ಗೃಹಿಣಿಯಂತೆ ವಿವೇಕದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನೋಡಿಕೋ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಹೊರಡಲು ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಗೃಹಿಣಿಯರು ದಾರಿಪ್ರಯಾಣ ಕ್ರಮದ ರೋಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ, ಜೋಳಿಗೆಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟರು. ಇಬ್ಬರು ಯಾತ್ರಿಕರು ಒಂದೊಂದು ಕಂಬಳಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರೋಟ್ಟಿಯ ಜೋಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ರಾಮ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ಹೊರಟ. ಆತನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಲೋಚನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗಿದ್ದ ಆಲೋಚನೆ ಯಾವುದೆಂದರೆ ತನ್ನ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಹರ್ಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು, ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಸವಿನಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ನಾಮಸುಧೆಯನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಾ ಯಾರಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಮೃದುಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಹೊರಟ. ಇಷ್ಟು ಸದ್ಗುಣ ಪೂರಿತನಾದರೂ ನಶ್ಯ ಹಾಕುವದೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರಿಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ಬೇಕೆಂತಲೇ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ. ಆದರೆ ಅದಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಾಗದೆ ದಾರಿಗನೊಬ್ಬನ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಟ್ಟ.

ರಹೀಮ ಏನೋ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲೇ ಹೊರಟ. ಮನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೋಡ ಕವಿದಂತಿತ್ತು. ವ್ಯಾಮೋಹ ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಕಡೆ ಏನಾಗಿದೆಯೋ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ. ಕುಡುಕ ಮಗನೇನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆಯೋ? ತಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾನೋ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾನೋ? ಈ ಪರಿಯ ಸಂದೇಹವೇ ಬಾಧಿಸತೊಡಗಿತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೊಡನೆಯೂ ಮಾತನಾಡದೆ ತನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಹೊರಟ. ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಲೊಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಏಂಡಿತವಾಗಿ ರಾಮನಲ್ಲಿದ್ದ ಹರ್ಷ ಆತನಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ!

೪

ಐದು ವಾರಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವು. ಯಾತ್ರಿಕರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳನ್ನು ಕಂಡರು. ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಸುಭಿಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಕಂಡರು. ಅಲ್ಲಿನ ಜನಗಳೆಲ್ಲಾ ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನು ಆದರಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಕ್ಷಾಮಪೀಡಿತವಾದೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಇಲ್ಲಿ ಆಹಾರವೇ ದೊರಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಣ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದರೂ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೇ ದೊರಕಲೊಲ್ಲವು. ಕ್ಷಾಮದಿಂದ ಜನಗಳು ಇರುವೆ ನೋಣ ಗಳಂತೆ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡರು. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೋದ ವರ್ಷ ಮಳೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬೆಳೆಯೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮರುಭೂಮಿಯಂತೆ ಆಗಿತ್ತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜನ ದುಡ್ಡಿನಾಸೆಗೋಸ್ಕರ ಇದ್ದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನೂ ಮಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹಣಗಾರರು ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಸುಭಿಕ್ಷ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದರು.

ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದು, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಾತ್ರಿಕರು ಸ್ವಲ್ಪ ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೇ ಯಾರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೋ ಮಾಡಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ಏಳು ವೈಲಿಗಳು ನಡೆದರು; ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಿಸಿಲು ಹತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂದು ಒಂದು ಕೊಳದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕುಳಿತರು. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತಿನ್ನಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಹಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಕುಳಿತರು. ರಾಮ ತನ್ನ ನಶ್ಯದ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ತೆಗೆದ.

ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರಹೀಮು:—ಆ ದುರಭ್ಯಾಸ ಏಕಯ್ಯಾ ಬಿಡಲೊಲೆ ?

ರಾಮ:—ಆಗೋದಿಲ್ಲವ್ವಾ, ಆಗಲ್ಲ. ಏನೇನೋ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆ, ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಲಿತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ.

ಯಾತ್ರಿಕರಿಬ್ಬರೂ ಎದ್ದು ಹೊರಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮತ್ತೆ ಏಳು ವೈಲಿಗಳು ನಡೆದರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾಮನಿಗೆ ನೀರಡಿಕೆಯಾಯಿತು.

ರಹೀಮು ರಾಮನಿಗಿಂತ ಶಕ್ತ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಹೆಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಆಯಾಸಪಡದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ರಾಮು:—ಆಯ್ಯಾ, ನನಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಕುಡಿದು ಬರುವೆ. ಇರಯ್ಯಾ.

ರಹೀಮು:—ನೀನು ಹೋಗು, ನನಗೆ ನೀರಡಿಕೆಯಿಲ್ಲ.

ರಾಮು:—ನನಗೆ ಕಾಯಬೇಡ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರು. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದು ಓಡಿಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರುವೆ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ರಾಮು ಗುಡಿಸಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟ. ಆ ಗುಡಿಸಲು ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಒಳಗೆ ಹೋದರೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಚಾವಣಿ ಯೆಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದೋ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಾರರು ಎಂದಂದುಕೊಂಡ. ಆಗಲಿ, ನೋಡುವೆನು ಎಂದು ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ. ಪುನಃ ತಟ್ಟಿದ. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಲ ತಟ್ಟಿದರೂ ಉತ್ತರವೇ ಇಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲೈಸಿ ಕೇಳಿದ. ಒಂದು ಮಗುವಿನ ಅಳುವಿನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಬಂತು. ಆಗಲಿ! ಯಾರೋ ಏಳಲಾರದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಂದುಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲನ್ನು ನೂಕಲು ಅದು ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ.

೪

ಒಳಗೆ ನೋಡಲು ಎಲ್ಲವೂ ಕತ್ತಲಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಒಳಗೆ ಒಂದು ಕೊಠಡಿಯಿದ್ದಂತಿತ್ತು. ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಣತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಮುಂದೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೂದಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕ: 'ಅಮ್ಮಾ, ಹಸಿವು' ಎಂದಳು ತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದ. ರಾಮು ಆ ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಅದು ಬಹಳ ಅಸಹ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ನೋಟವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕೊಠಡಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಮುದುರಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿರುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕಂಡ. ಅವಳೂ ರೋಗಿ ಇರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ. ರಾಮು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಂಗಸು :—

ಯಾರದು? ನಿನಗೇನು ಬೇಕು ಎಂದಳು.

ರಾಮು:—ಅಮ್ಮಾ; ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಬೇಕು. ಬಹಳ ಬಯಸಾರಿಕೆ.

ಹೆಂಗಸು:—ನೀರೂ ಇಲ್ಲ ನೀರೂ ಇಲ್ಲ. ಹೋಗಯ್ಯಾ, ನಾವೇ ಸಾಯುತ್ತಾ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇವೆ, ನಿನಗೆ ನೀರನ್ನೊದಗಿಸುವವರಾರನ್ನು ತರಲಿ?

ರಾಮು:—ಅಮ್ಮಾ, ಇದೇನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆ? ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೇ?

ಹೆಂಗಸು:—ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ~~ನಮ್ಮ~~ ಯಜಮಾನ ಸಾಯುತ್ತಾ ಹೊರಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ.

ಹೊಸ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರವೇಶಪಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ಮಗು ಪುನಃ ತಾಯಿಯ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದು, 'ಅಮ್ಮಾ, ತಿಂಡಿ, ಹಸಿವಮ್ಮಾ' ಎಂದಿತು. ರಾಮು ಆ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ. ಆಗ ಆಕೆಯ ಯಜಮಾನ ಬಂದ. ಬಂದು ನಿರೃಕ್ತತೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟ. ಈ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ, ರಾಮನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಬಂದವನು ರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ, 'ಯಾರು? ನೀನು ಯಾರ.....ಪ್ಪಾ. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು, ಸಾಯುತ್ತಾ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ ಮಗು. ಮಗುವಿಗೆ ಅಹಾರವಿಲ್ಲ' ಎಂದ.

ರಾಮು ಕುಳಿತ. ತನ್ನ ಚೀಲವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ರೊಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಒಂದನ್ನೂ, ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಒಂದೊಂದನ್ನೂ, ಮಗುವಿಗೆ ಅರ್ಧವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟ. ಆಗ ಆ ಸ್ತ್ರೀ 'ಅಪ್ಪಾ, ನಮ್ಮ ಭಾಗದ ದೇವರೇ, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ತರುತ್ತೀಯಾ' ಎಂದಳು.

ರಾಮು:—ಅಮ್ಮಾ, ನೀರು ಎಲ್ಲಿದೆ?

ಹೆಂಗಸು:—(ಬಂದಿಗೆ ಹಗ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ತೋರಿಸಿ) ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಹಿಂದೆ ಭಾವಿ ಇದೆ, ನೀರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಅದರಂತೆಯೇ ರಾಮು ~~ಹಿಂದಿಗೆಯನ್ನು~~ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನೀರು ತಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಚೇತನವುಂಟಾ

ಯಿತು. ರಾಮ ಊರೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆಹಾರಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತಂದ. ಕಟ್ಟಿಗೆಯೊಡೆದು, ಒಲೆ ಹಚ್ಚಿ ಅನ್ನ ಸುರು ಮಾಡಿ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ಬಡಿಸಿದ.

೫

ಎಲ್ಲರೂ ತಿಂದರು ; ಮಕ್ಕಳು ವಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ರುಢ್ರವಾಗಿ ನೆಡ್ಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಎಲ್ಲರೂ ಹರ್ಷದಿಂದ ಮಲಗಿದರು. ಮಕ್ಕಳಿಗಂತೂ ಪರಮಾನಂದ. ಆ ಹೆಂಗಸು ಈ ಗತಿ ಏತಕ್ಕುಂಟಾಯಿತೆಂಬ ವಿಚಾರ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು : 'ಆಪದ್ಧಂಧು, ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಹುಕಾರರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೋದ ವರ್ಷವೆಂತೂ ಒಂದು ಕಾಳೂ ದವಸವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿದೆವು. ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ—ಸಾಲ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಸಾಲ ದೊರಕಿತು? ಸಾಲವೂ ದೊರೆಯದಂತಾಯಿತು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ತಂಗಿ— ಅ ಮೂರ್ಧೇವಿ ಖಾಯಿರಿಬಿದ್ದಳು. ಹೊಟ್ಟೆಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವು ದಿನ ಹುಲ್ಲು ತಿಂದೆವು. ಕಡೆಗೆ ಉಸವುಸಪ್ರತವನ್ನೂ ಆಚರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆವು.'

ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಿದ್ರಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜೆನ್ನಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಬಂತು. ಬೆಳಗಾಗಲು ರಾಮ ಮೊದಲೆದ್ದು ನೀರನ್ನು ಕಾಸಿಟ್ಟ. ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು, ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡರು. ಹುಡುಗರು ರಾಮನನ್ನು ಕಂಡು, 'ತಾತ, ತಿಂಡಿ' ಎಂದರು. ರಾಮನು ಉಳಿದಿದ್ದ ರೊಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟ. ಈ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ತನ್ನ ಯಾತ್ರಿಗೆ ಹೊರಡುವುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದರಿತು, ಆ ಊರಿನ ಸಾಹುಕಾರ ರೈತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಹಾಲಿಗೋಸ್ಕರ ಒಂದು ಹಸುವನ್ನೂ, ಒಂದು ಜೊತೆ ಎತ್ತನ್ನೂ ಕೊಂಡು ತಂದ. ಊರೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ೧೫ ದಿವಸಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಮನೆಗೆ ಸಾಮಾನನ್ನೂ ತಂದ.

ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳೊಳಗಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಮನೆ ಯಜಮಾನನೂ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಆದ. ಆತನಿಗೂ ಶಕ್ತಿ ಬಂತು. ರಾಮ ಆತನಿಗೆ ಹೊಲವನ್ನು ಉಳ ಹೇಳಿ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುದಲ್ಲದೆ, ಇಷ್ಟತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸವಾಯಿತೆಂದು

ಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿರಲು, ತನ್ನ ಎಕ್ಕಡವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರಹೀಮನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟನು.

೬

ರಾಮು ಮೂರು ಮೈಲಿಗಳು ನಡೆವ. ಆಗಲೇ ಬೆಳಗಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು, ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಣವನ್ನೆಣಿಸಲು ೧೯೫ ರೂಪಾಯಿಗಳಿದ್ದವು. ಓಹೋ! ಈ ಹಣದಲ್ಲಿ ಜೆರೊಸಲೇಮ್ ಸಟ್ಟಣವನ್ನು ನಾನು ಸೇರಲಾಲೆ. ಭಿಕ್ಷೆಯೆತ್ತುವುದು ಮಹಾ ಪಾಪಕರ. ಹೋಗಲಿ. ಮುಖ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲ. ರಹೀಮನಂತೂ ಹೋಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ನಡೆಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಪರಮಾತ್ಮ ಮಹಾ ದಯಾನಿಧಿ. ಆತ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎನ್ನುತ್ತಾ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಬರುವ ಪ್ರಯಾಣ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಕಷ್ಟಕರ ವಾಯಿತು. ಹೋಗುವಾಗ ಉತ್ಸಾಹವಿತ್ತು, ಜತೆಯಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯಾಸವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗಲಾದರೂ ಎರಡೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದ.

ಊರಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಲು ಧಾನ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಕುಯಿಲಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಮನೆಮುದುಕ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಂದನೆಂದು ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಸಂತೋಷ ಗೊಂಡರು. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಯಾಣ ಹೇಗಿತ್ತು? ಅಲ್ಲೇನೇನು ಇತ್ತು ಎಂದು ಕೇಳಲು, ರಾಮನು: 'ಇಲ್ಲಾ, ನಾನು ಜೆರೊಸಲೇಮಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಇಚ್ಛೆ ಆ ರೀತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಹಣದ ಅರ್ಧ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ವೆಚ್ಚವಾಗಿಹೋಯಿತು. ಹೋಗಲಾಗ ಲಿಲ್ಲ'ವೆಂದ.

ರಾಮನು ಬಂದದ್ದು ರಹೀಮನ ಮನೆಯವರಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರಿಗೂ ಅದೇ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರ ವಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು! 'ರಾಮನಂತಹ ವಿನೇಕಿ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟು, ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸದೆ, ಅರ್ಧದಲ್ಲೇ ಓಡಿಬಂದಿರುವನಲ್ಲಾ!' ಎಂದು.

ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ನೇಗಿಲಿಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿದ. ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಗೃಹಕೃತ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ.

೭

ರಹೀಮನ ಗತಿಯೇನಾಯಿತೋ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಿಸೋಣ. ರಾಮ ಉಪವಾಸಿಗಳಾದ ರೈತರ ಮನಗೂಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ರಹೀಮ, ಅವನಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಕಾದು ಬೇಸತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವುದು, 'ಇನ್ನೇನು ಬರುವನು' ಎಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುವುದು. ರಾಮ ಹೋಗಿ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಕಣ್ ನೋವು ಬರುವ ವರೆಗೂ ನೋಡಿದ. ಪುನಃ ಕುಳಿತ. ಈ ಸಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸಿದ. 'ಓಹೋ! ಅವನಲ್ಲೋ ನನಗಿಂತ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು; ಇಲ್ಲ ಯಾರೋ ಅವನನ್ನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಬಹುದು' ಎಂದು ಊಹಿಸಿದ.

ಅದರಂತೆಯೇ ತನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಪುನಃ ಮೊದಲುಮಾಡಿದ. ಹೋಗುತ್ತ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದ. ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಪಟ್ಟಿಲ ಸಿಕ್ಕಲು, 'ಅಯ್ಯಾ, ಪಟ್ಟಿಲೆಯ ಕುಳ್ಳಿನೆಯ ವೃದ್ಧನೊಬ್ಬ ಈ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋದನೇ?' ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಸಮಂಜಸವಾದ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಅವನಲ್ಲೋ ನನಗಿಂತ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಇರಲಿ, ಅವನನ್ನು ಹಡಗಿನಲ್ಲಾದರೂ ಕಾಣುವೆ. ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ಇವನ ಜತೆಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಯಾತ್ರಿಕ ಸಿಕ್ಕಿದ. ಇಬ್ಬರೂ ಹಡಗು ಹತ್ತಿದರು. ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಜೆರೂಸಲೇಮಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಆ ದಿನ, ಬಹಳಾಯಾಸವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಯಾವ ಸ್ಥಳವನ್ನೂ ನೋಡಲು ಹೋಗದೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ. ಮೂರನೆಯ ದಿನವೆದ್ದು ಮಜ್ಜನಾದಿಗಳನ್ನು ತಿರಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡಲು ಹೊರಟರು. ಕ್ರೈಸ್ತರ, ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದರು. ಒಂದು ಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿ ರಹೀಮ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿದ. ನೋಟವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತಾವಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಲಗಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ರಹೀಮನಿಗೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದಿದ್ದ ಯಾತ್ರಿಕ ಹಣ ಕಳವಾಯಿತೆಂದು

ಗೊಂದಲ ಹಚ್ಚಿದ. ಇದು ರಹೀಮನಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವುಂಟುಮಾಡಿತು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ರಹೀಮನಿಗೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದಿದ್ದ ಯಾತ್ರಿಕನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಸೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದುವರೆಗೆ ನೋಟ ಊಟ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಖರ್ಚನ್ನು ರಹೀಮನೇ ವಹಿಸಿದ್ದ.

ಆ

ತನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಯಾತ್ರಿಕ ದುರ್ನಡತೆಯವನೆಂಬ ಭಾವನೆ ರಹೀಮನಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆದರೂ ಜತೆಯವನನ್ನು ಒಪ್ಪಲೇ ಹೋಗು ಎನ್ನುವುದು ತರವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಒಂದು ದೇವಾಲಯ ನೋಡಬೇಕಾದ. ಆ ದೇವಾಲಯ ದಲ್ಲಿ ರಹೀಮ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರಲು, ದೇವಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿ ರಾಮನಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಏನು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯೋ? ರಾಮ ಅಲ್ಲೇಕೆ ಇರುವ? ಪುನಃ ನೋಡಿದ. ಅದೇ ಪ್ರತಿಮೆ. ಕನಸೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ.

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು; ಅಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಮೂರ್ತಿ ಕಾಣುವುದು. ಏನು ರಾಮ ನನಗಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಬಂದನೇ. ಇಲ್ಲ! ಇರಲಾರದು! ಎಂದುಕೊಂಡ. ಹೀಗೆ ದಿನವೂ ಆತನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಂಬ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅದು ಕಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ.

ನೋಡಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಬಂದ. ಮತ್ತೆ ದೇವರಿಗೆ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಆ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳದ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಒಂದು ಶೀಷೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹಡಗು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತ.

ಹಡಗು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಜಫ್ಫಾ ಸೇರಿತು. ಒಡೇಸಾಖೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮನೆಗೆ ಕಾಲುವಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟ. ಹಿಂದೆ ತಾನು ಬಂದಿದ್ದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಹಿಡಿದ. ಮನೆಗೆ ಸಮೀಪ ಸಮೀಪ ಬರುತ್ತಾ ಆತಂಕ ಆತನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. 'ಏನು ಈ ವರ್ಷ ಮಳೆಯಾಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಬೆಳೆಗಳು ಹೇಗಾಗಿವೆಯೋ. ನನ್ನ ಮಗ

ಹಣದ ಬಾಬತು ಏನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೋ, ಬಟ್ಟುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಸೂಲಾಗಿರುತ್ತವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ' ಮುಂತಾದ ಸಂದೇಹಗಳ ಬಾಧೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ರಹೀಮ ಒಂದು ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೨ ಗಂಟೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಾನೂ ರಾಮನೂ ಆಗಲಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಆ ಜನಗಳ ಸೂಪರ್ ಬದಲಾಯಿಸಿಹೋಗಿತ್ತು. ಹೋದ ವರ್ಷ ಮಳೆ ಬೆಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಅನುಕೂಲಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಆತ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಲು, ಒಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗ ರಹೀಮನನ್ನು ನೋಡಿ, 'ತಾತಾ, ತಾತಾ, ಬಾ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಾ' ಎಂದು ಕರೆದ. ರಹೀಮ ಆಹ್ವಾನ ಆದರಿಸದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಆ ಬಾಲಕ ಬಂದು ಎಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಕಡೆಗೆ ಬಾಲಕನ ಆಹ್ವಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅವರ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋಗಲು, ಅಲ್ಲಿನ ನಿವಾಸಿಗಳು ಆದರ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ 'ತಾತಾ, ಬನ್ನಿ, ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಇವತ್ತು ಭೋಜನ ಮಾಡಿ' ಎಂದರು. ರಹೀಮ ಪೂರ್ಣ ವೃತ್ತಾಂತ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, 'ಇರಲಿ, ರಾಮ ನೀರಿಗಾಗಿ ಹೋದ ಸ್ಥಳವೇ ಇದು, ಆತನ ವಿಚಾರ ಕೇಳುವೆ' ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡ.

ಆ ಗುಡಿಸಲಿನ ಗೃಹಿಣಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಲೆ ಹಾಕಿ ಬಡಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಆದರವನ್ನು ನೋಡಿ, ರಹೀಮ ಮೆಚ್ಚಿ 'ಅಮ್ಮ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಇಡೀ ಲೋಕ ಎಷ್ಟೇ ಕೆಟ್ಟರೂ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೂ, ಅಪರಿಚಿತಸ್ಥರಿಗೂ ಆದರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಲ್ಲ; ನೀವೇ ಧನ್ಯರು, ನಿಮ್ಮ ಜನ್ಮವೇ ಪಾಪನ.'

ಗೃಹಿಣಿ:—ತಾತಾ, ನಮ್ಮದೇನು ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ. ಎಲ್ಲಾ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನದು, ಆ ಜಗಜ್ಯೋತಿಯದು. ನಮಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಆಸದ್ಬಂಧುವಿನದು. ಆ ಮಹಾತ್ಮ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು, ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೋಷಿಸಿ, ನಾವು ನಿರೋಗಿಗಳಾಗಲು, ನಮಗೆ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಂಡ. ಆ ಮಹಾತ್ಮ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ವಚನಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ರಹೀಮ:—ಅಮ್ಮಾ, ಆ ವಚನಗಳಾವುವು ?

ಗೃಹಿಣಿ:—ಆತನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ: 'ಮಗಳೇ ಈಗ ನಿಮಗೆ

ಸಂಕಟ ಬಂದಿರುವುದು. ಮರುಗಬೇಡ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ನೀವು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವಿರಿ ಸಹಜ. ಆಗ ನಿಮ್ಮಂತಿರುವವರನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿರಿ. ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನೂ ಇತರರನ್ನೂ ಆದರಿಸಿರಿ.'

ರಹೀಮು:—ಆತನಾರು? ಹೇಗಿದ್ದ?

ಆಕೆ ರಾಮನ ಚಹರೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದಳು. ಒಂದೊಂದು ಮಾತಿಗೆ ಒಂದುನೂರು ಸಲ ಆತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದಳು. ರಹೀಮು ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದ. ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

'ಸರಿ, ಆತ ನನಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಹೋದದ್ದು ನಿಜ. ಹೇಗೇ ಆಗಲಿ, ಪರಮಾತ್ಮ ನನ್ನ ಸೇವೆ ಕೈಕೊಂಡನೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು; ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ರಾಮನ ಸೇವೆ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿರುವನು.'

೯

ರಹೀಮನ ಯಾತ್ರಿ ಒಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂವತ್ಸರ ಆವರಿಸಿತು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಆಗ ಮಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿರದೆ ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ. ಆತ ಕುಡಿದಿದ್ದುದರಿಂದ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇವನಿಲ್ಲದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ವಿಹಾರಿಯಾಗಿ, ಹಣವನ್ನು ದುಂದುವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂತು. ರಹೀಮನಿಗೆ ಆಗ್ರಹ ಬಂತು. ಮಗನನ್ನು ಬೈದ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ, 'ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾತ್ರಿ ಹೋಗಿರುವರಾರು? ಇದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು' ಎನ್ನಲು ರಹೀಮನ ಆಗ್ರಹ ಹೆಚ್ಚಿ ಹೊಡೆದ.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ರಹೀಮು ಪಟೀಲನಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಲು ಹೊರಟ. ರಾಮನ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕಂಡ. ಆಕೆ:—

'ಅಣ್ಣಾ, ಪ್ರಯಾಣ ಹೇಗಿತ್ತು?' ಎಂದಳು.

'ತಂಗೀ, ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿತ್ತು, ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನನೂ ನಾನೂ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಅಗಲಿದೆವು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ! ಅಮ್ಮಾ, ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನ ಎಲ್ಲಿ?'

‘ತೋಟದಲ್ಲಿರುವರು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು.

ರಹೀಮ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ಅಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮನನ್ನು ಕಂಡ. ಅನಂದಬಾಷ್ಪಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಉದುರಿರುವು. ಕಂಠ ಬಿಗಿದು ಬಂತು. ಮಾತನಾಡದೆ ನಿಂತ.

ರಾಮನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ‘ರಹೀಮ, ನಿನ್ನ ಯಾತ್ರೆ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯಿತೇ? ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದೆಯಾ. ಆ ಪುಣ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತು’ ಎಂದ.

ರಹೀಮ:—ಮಿತ್ರಾ, ಸಾಕು ಸುಮ್ಮನಿರು. ನನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಯಾತ್ರೆಯಾಯಿತು. ನನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆಲ್ಲ; ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲಿತ್ತು. ನನ್ನ ದೇಹ ಅಲ್ಲಿತ್ತು. ರಾಮಣ್ಣಾ! ಧನ್ಯ! ನೀನೇ ಧನ್ಯ! ಈಗ ತಿಳಿಯಿತು. ನಿನ್ನಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನರಿತೆ.

ರಾಮ:—ಹಾಗಂದರೇನಯ್ಯಾ, ನನ್ನಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೇನು?

ರಹೀಮ:—ಜೆರೂಸಲೇಮಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಾ ನಿನ್ನಿಂದ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದಿದವರ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ.

‘ಸುಮ್ಮನೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅದೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಜನಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಬೇಗ ಮೆಚ್ಚಿಸಬಹುದೆಂದು ಅರಿತೆ.’

ಎಂದು ಹೇಳಿ, ರಾಮನನ್ನು ಅಪ್ಪಿದ. ಇಬ್ಬರೂ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಂದು ಗೃಹಗಳನ್ನು ಸೇರಿದರು.

ಹೆಣ್ಣು - ಹುಚ್ಚು

ತಂಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

ಅಣ್ಣಂದಿರು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಹೊತ್ತು ಕುಳಿ ತಿದ್ದಿರು. ಸಭೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಕರುಸಭೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿತ್ತು. ಜಗಜ್ಜೇತ ರಾದ ಗಂಡಂದಿರಿದ್ದರು ದ್ರೋಣಿ. ಆದರೆ ಅಕೆಯ ಮಾನಾಪಹರಣ ವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನೆರನಿಗೆ ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ವತಿಯ ದುಃಖ ಅಷ್ಟೇ ಆಳವಾದದ್ದು. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ ದುಃಖದುರಿ ಯಲ್ಲಿ ಬಾಡಿ ಕಂಡಿದ್ದಳು. ಮುಖ ನಿನ್ನೇಜವಾಗಿತ್ತು. ಹಗಲಿರುಳೂ ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳು ಗುಳಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ವೆಂಕಣ್ಣ ಭೀಮನಂತೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ. ಶಾಮ ವೆಂಕಣ್ಣನಷ್ಟು ದುಡುಕಲ್ಲ. ಪೂರ್ವಾಪರಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಶಾಂತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಅವನ ಮತ. ವೆಂಕಣ್ಣ ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿ

‘ಪಾತೀ, ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳ್ತೀನಿ ಕೇಳುವೆಯಾ?’

‘ಏನದು?’

‘ಆ ಲಘುಗನ ಸಹವಾಸವೇ ಬೇಡ. ಸುಮ್ಮನೆ ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಬಿಡು.’

‘ಪಾತೀ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅನುಕೂಲ ನಾವೇ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ.’

‘ಅದರಾಯ್ತು, ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ ನೋಡಿ ಯಾರು ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾತೀ ತಂಗಿ ಅನ್ನೋದನ್ನು ಮರೆತು ರಮ್ಮ ಎಂದುಕೊಂಡು ಸಾಕುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಅವಳೊಂದು ಹೊರೆಯೇ?’

‘ಅದಕ್ಕಲ್ಲ ವೆಂಕಣ್ಣ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತವರುಮನೆ ಎಷ್ಟು ಆಸ್ವಾಯಮಾನ ವಾಗಿದ್ದರೂ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಸರಿಹೋಲುವುದೇ? ನೋಡಿದವರು ಏನನ್ನು ತ್ತಾರೆ. ನಾವೇ ಬೇಕೂಂತ ಪಾತೀನ ಗಂಡನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೆವು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ?’

ಚೆನ್ನಿ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ದೊಂಬರವಳು. ದೊಂಬರ ಹೆಣ್ಣಿನ ಚಾಕಚಕ್ಯ, ಮೈನಾಟಿ ಅವಳ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿತ್ತು. ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ರೂಪವತಿಯಲ್ಲ. ಬಣ್ಣ ಮಾಸಲು ಕೆಂಪು. ಆದರೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ತಟ್ಟೆಗಳ ಹಾಗಿದ್ದವು. ದೇಹ ನಸು ಮಾಟವಾಗಿ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹಾಗಿತ್ತು. ತುಂಬಿದ ಮೈಯಾದರೂ ಸ್ತೂಲವಲ್ಲ. ಅವಳು ಹರಿದಾಡಿದರೆ ವಿಂಚು ಹೊಳೆದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಯಿ ತೆರೆದರೆ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಶಬ್ದಗಳ ಸುಂಮಳೆ— ಹೊಲಸು ನುಡಿಗಳ ಹೊಳೆ. ಆದರೆ ನಸುನಕ್ಕರೆ ಹಾಲು ಹೊಳೆ ಹರಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಡೆದ ಶಿಲ್ಪದ ಹಾಗಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ರೂಪವಿಲ್ಲದ ರೂಪಸಿ; ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಕಳಾಸಂಡಿತೆ. ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಾಲ್ಯ ಯನರು ದೊಂಬರಲಾಗ ಹೊಡೆದಿದ್ದರು. ನಡೆಯ ಬೆಡಗು ನವಿಲನ್ನು ನಾಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಚೆನ್ನಿ, ಅವಳ ತಾಯಿ ಗಂಗೆಯರ ಜೀವನ ದೇಹವಿಕ್ರಯ ದಿಂದಲೇ ಸಾಗಿತ್ತು. ವೀರಭದ್ರ ಚೆನ್ನಿಗೆ ನಚ್ಚಿನ ಗೆಳೆಯ. ಅವಳನ್ನು ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದು ತಾನು ಹಿಂದೆ ಸರಿದಿದ್ದ. 'ದೊಡ್ಡವರು—ಬ್ರಾಂಬರು—ಊರ ಶಾನುಭೋಗರು ತನ್ನ ಮಡಗಿಕೊಂಡಿ ದ್ದಾರೆಂದು' ಚೆನ್ನಿಯ ಹೆಮ್ಮೆ ಹೇಳತೀರದು. ಚೆನ್ನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರ ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಅವಳು ಶಾಲೆಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಮಣ್ಣು ಹೊತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದೂ ಅವಳ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತ್ತು.

ಚೆನ್ನಿಯ ಹಿಂದಿನ ಬಾಳುವೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಮರೆಸುವುದು ಚೆನ್ನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವಾಗಲಿಲ್ಲ. 'ನೀವೇ ನನ್ನ ಪರಾಣ' ಎಂದು ಅವಳು ಅವನನ್ನು ನಂಬಿಸಿದ್ದಳು. ಎರಡೆರಡು ದಿವಸ ಕ್ಯಾದರೂ ಒಮ್ಮೆ

'ನನ್ನ ಕೈ ಬುಟ್ಟುಬಿಡ್ತೀರಾ?' ಎಂದು ಕೇಳುವಳು. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅವಳ ಮುಂಗುರುಳನ್ನು ತಿದ್ದುತ್ತಾ

'ಇಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾ.....ಪ್ರಸಂಚವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡ್ತೀನಿ. ನಿನ್ನ ಬಿಡಲಾರೆ.'

ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವಳ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಅವಳ ಶೀಲದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟ.

‘ ಏನೋ ಪಾಪ! ಹಿಂದೆ ಹೊಟ್ಟೆಸಾಡಿಗೆ ಹಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಈಗ ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಗಂಡಸನ್ನು ಕತ್ತಿತ್ತಿಯೂ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ ’ ಎಂದು ನಂಬಿಕೆ ತಳೆದ.

ಕದ್ದು ಕಾಣದಂತೆ ಚೆನ್ನಿಯ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವನು ‘ ರಾಜಾರೋಷ ವಾಗಿ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದ. ವೋಹ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಮನೆಯ ಹಂಬಲವೇ ಹೋಗುತ್ತ ಬಂತು. ಚೆನ್ನಿಯ ಮನೆ ಅವನ ಮನೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯುತ್ತ ಬಂದ. ಚೆನ್ನಿ ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತನ್ನ ಬಾಹುಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿಹಿಡಿದಳು. ಅವನಿಗೆ ಜಗತ್ತೇ ಬೇಡವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ರೈತರು ದಣಿಗಳ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಿಯ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು.

‘ ಎಂತಾ ಗಾಸಾರ ಬಂತಪ್ಪ. ಈ ಹೊಲತಿ ಮನೆ ಹಾಯ್ದೋದು ’ ಎಂದು ರೈತರು ಸಿಡಗುಟ್ಟತೊಡಗಿದರು.

ಶಾಯಿ ನಯದಲ್ಲಿ ಭಯದಲ್ಲಿ ಮಗನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತು ಹೇಳಿದರು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದುಕೊಂಡರು. ಊಟ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ‘ ಜಪ್ಪಯ್ಯ ’ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಪಾತುನಿಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಹರವನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಹೆದ್ದು ಮಗಳು ನಲ್ಲ ದಿವಸಮಂದರೂ ತಾರುಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬರಲೆಂದು ತಾವೇ ಕಾಗದ ಬರೆಸಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು.

ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ನಿರಾತಂಕವಾಯಿತು. ಅವನ ರಸಲೀಲೆ ಅಬಾಧಿತ ವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ನೀಗಿಕೊಂಡ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಊಟ ಉಪಚಾರ ಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಚೆನ್ನಿ ಇದ್ದರಾಯಿತು—ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಣ್ಣು ಅತ್ತಿತ್ತ ಚಲಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ದುಂಡನೆಯ ಮೊಲೆಗಳ—ಕೃಶವಾದ ಕಟೆ—ಮಾಟವಾದ ಕೊಡೆಗಳ— ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ನೋಡಿ ತನ್ನ ತನುಭಂಡಾರ ತುಂಬಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸಾಲದು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಅವನ ಕಲ್ಪನೆ. ಸೌಂದರ್ಯವೇದದ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮ ಚೆನ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿತೆಂದು ಅವನ ಭಾವನೆ.

ಕಾಮರ್ಜನನದ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದ ಚೆನ್ನಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಹಾವನಿಗ ಹಾವು ಅಡಿಸುವಂತೆ ಅಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಜವಾದ ಲಜೆಯೂ ಅವಳ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾರುವ ದಿನಸಾಯಿತು. ಕಾಮ ಕೇಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಲೀನನಾದಷ್ಟೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮತ್ತೆ ಕ್ರೇಡೆ ಮುಟ್ಟಿ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ. ಅರಳುತ್ತಿದ್ದ ಮೊಗ್ಗೆ ಬಾಡುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಮೈಯು ಒಣಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಮುಖದಲ್ಲಿನ ಸೌಮ್ಯ ಕಳೆ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯ ರುದ್ರ ಸಾಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಎದೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಅವನ ಬಾಳಕುದುರೆ ಚೆನ್ನಿ ಯು ಕಾಮ ಮೃಗಜಲದ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿತು, ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ.

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಾಶೂ ನೆನಪು ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೂ ಎಳೆಯ ಬಾಳು. ಸ್ನಿಗ್ಧ ಸ್ನೇಹ—ಗಂಡನ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಮೈದುಡಿಸುವ ಮೈಯುಣಿಸುವ ಮನೋಭಾವ. ಗಂಡನ ತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕಾಣುವ ಪ್ರಕೃತಿ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಯಾವದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ರಾಕ್ಷಸೀ ಲಾಲಸೆ ನಿಜದೂವು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಾಗ ಸಾತ್ವಿಕ ಕಳೆ ಕೂಂಚ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಕೀಳು ಕಾಮನೆ ಬೇಡುವುದು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನಲ್ಲ—ಅತ್ಯಪ್ತಿಯನ್ನು ; ಶಾಂತಿಯನ್ನಲ್ಲ—ಅಶಾಂತಿಯನ್ನು ; ಸಮಾಧಾನವನ್ನಲ್ಲ—ಉದ್ರೇಕವನ್ನು !

ಗುಂಡ ಬರುತ್ತಲೆ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನ ಸಭೆ ಮತ್ತೆ ಸೇರಿತು. ವೆಂಕಣ್ಣ ಸರಿಸ್ಥಿತಿ ತಳೆದಿದ್ದ ಬೃಹದಾಕಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದ. ಇಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು.

‘ ಅವಳೇನಾದರೂ ಮಂತ್ರ ಮಾಟ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾಳೆಯೋ ? ’

‘ ಹಾಗೆಂದರೆ. ’

‘ ಪುರುಷವಶ್ಯ. ತಲೆಗೆ ಎಂಫದೊ ಎಣ್ಣೆ ತಿಕ್ಕುತ್ತಾರಂತೆ. ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರ ಗುಲಾಮರಾಗುತ್ತಾರಂತೆ. ’

‘ ದೊಂಬರು ಇಂತಹ ವಿಡೇಗಳಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮರಂತೆ ’ ಎಂದು ಶಾಮೂ ಸೇರಿಸಿದ.

‘ನಾವು ಒಬ್ಬ ಮಾಂತ್ರಿಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ‘ತೋಡು’* ಮಾಡಿಸಿದರೂ?’
ಗುಂಡ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿದ. ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ.

‘ಏನಾದರೂ ಹೇಳು ಮಾರಾಯ. ಸುಮ್ಮನೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗೊಂಬೆ ಹಾಗೆ ಕುಳಿತರೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೇ?’

‘ನೋಡು ವೆಂಕಣ್ಣ—ಇದು ಬಹಳ ಜಟಿಲ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಇದನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೌಶಲ್ಯ, ಕೌಟಿಲ್ಯ ಎರಡೂ ಬೇಕು. ನಾನು ಮೊದಲು ಆ ದೊಂಬರ ರಂಭಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದು ಮುಂದಿನ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ.’

‘ಅವಳನ್ನೇನಯ್ಯಾ ನೋಡುವುದು?’

‘ಇದೆಯಪ್ಪಾ—ಅಲ್ಲೇ ಇದೆ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯ.’

‘ಅದೂ ಒಳ್ಳೆಯದೇ—ಕಾಸೋ ದಾಡ್ಡೋ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡೋಣ. ಆ ರಂಡೆ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನ್ನು ಬಟ್ಟುಬಿಡಲಿ.’

‘ಅವಳಿಗೆ ಕಾಸೂ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಬೋದರೆ ಅವರ ವೈತ್ರಿ ಇನ್ನೂ ನಿಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಒಬ್ಬ ದಾಂಠಿಗನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಅವಳ ಮೊಂಟ ಮುರಿಸ್ತೀನಿ.’

‘ಒರಟುತನದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ ವೆಂಕೂ—ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮ್ಮನಿರು. ನಾನು ಮೈಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವ ತನಕ ಸುಮ್ಮನಿರು.’

ವೆಂಕಣ್ಣ ಅರೆಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಒಪ್ಪಿದ. ಗುಂಡ ವೃಥಾ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದೇ ಅವನ ಸಂದೇಹ. ಗುಂಡ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೆ ಮೈಳೂರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳಸಿದ.

ಅವನು ಹೋಗಿ ಆರು ದಿವಸಗಳ ಮೇಲಾದರೂ ಸುದ್ದಿ ಸಮಾಚಾರವಿಲ್ಲ. ವೆಂಕಣ್ಣನ ಉದ್ವೇಗ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಒಂದು ದಿನ ವೆಂಕಣ್ಣ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಕೈ ತೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಂಜಿಯಾಳು ಒಂದು ಕಾಗದ ತಂದಿತ್ತು. ಗುಂಡನ ಕಾಗದ—ನಾಲ್ಕೇ ಸಂಕ್ತಿ—‘ಕೂಡಲೆ ಕೆಳಗೆ

ಕಾಣಿಸಿದ ವೈಲೂರು ಬಿಳುಪಕ್ಕೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಮನಿಯಾರ್ಡ್ ರು ಮಾಡು' ಎಂದಿತ್ತು. ವೆಂಕಣ್ಣ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡದೆ ಹಣ ಕೊಡಿಸಿದ.

ಮತ್ತೆ ಗುಂಡನಿಂದ ಸುದ್ದಿ ಸಮಾಚಾರವಿಲ್ಲ.

'ಶಾಮೂ, ಗುಂಡ ಈ ನೆವದಲ್ಲಿ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿದನಪ್ಪಾ ಕತ್ತರಿ.'

'ನಿನ್ನದು ಬಲೇ ಅಪಸರ ವೆಂಕಣ್ಣ. ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸ ಕಾಣುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಸ್ವಲ್ಪ ಶಡಮುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.'

ವೆಂಕಣ್ಣ ಕೊಟ್ಟು ತಗುಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟ. ಅವನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವನು ಕಂಡ ನೋಟ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ತನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ತಾನೇ ನಂಬದಾದ. ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ 'ಅಳಿಯದೇವರು' ಮಂದಿಸಿದ್ದರು. ಶಾಮೂ ಅವನ ಜತೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

'ಯಾವಾಗ ಬಂದೆಯಪ್ಪಾ.'

'ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಯಿತು.'

'ಒಬ್ಬನೇ ಬಂದೆಯಾ?'

'ಇಲ್ಲ. ಅಮ್ಮನೂ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.'

'ಅಮ್ಮನೂ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಯೇ? ತುಂಬ ಸಂತೋಷ.'

ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಬಂದ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಗುಂಡ ಇಳಿದುಬಿಟ್ಟ. ಅಳಿಯಂದಿರನ್ನು ಅವರ ತಾಯಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದಿವಸ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸೊಗಸಾದ ಆತಿಥ್ಯ ಮಾಡಿ, ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ತಾಯಿ ಪಾತುನನ್ನೂ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದರು. ವೆಂಕಣ್ಣ ರಂಗಿ, ಭಾವಂದಿರನ್ನು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟ.

ಅವನಿಗೊಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗುಂಡ ಬಾಯಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಉಂಡೇ ನಶ್ಯ ತಿಕ್ಕುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ವೆಂಕಣ್ಣನ ಉತ್ಸಾಹ ಉದ್ದೇಗ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

‘ಗುಂಡಾ, ನೀನು ನಮ್ಮ ಭಾಗದ ದೇವರಪ್ಪ. ಎರಡು ಮನೆ ಉಳಿಸಿದೆ.’

‘ಏನು ಹೊರಗಿನವರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಉಪಚಾರ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದೆ.’

‘ಅದಿರಲಿ. ಏನು ಮಾಡಿದೆ ಹೇಳು. ದೊಂಬರ ರಂಭೇನ ಹೇಗೆ ಸಾಗ ಪಾಕಿದೆ?’

‘ನೋಡು ವೆಂಕಣ್ಣ. ಮಂತ್ರ ಮಾಡಿ, ಕಾಲು ಮುರೋದು— ದುಡ್ಡು ಕೊಡೋದು ಇವೆಲ್ಲಾ ನಿಷ್ಕರೋಜಕ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲವೇ?’

‘ಹೌದು ಹೇಳಿದ್ದೆ.’

‘ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದಾರಿ ಹುಡುಕಬೇಕಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡ್ಡದಾರಿ.’

‘ಏನು ಮಾಡಿದೆ.’

‘ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಇಂಟಾ ಕ್ಲಬ್ ಪುಟ್ಟಶಾ ಗೊತ್ತು ನಿನಗೆ.’

‘ಗೊತ್ತು—ಸಿಮ್ಮಗಾರ ಪುಟ್ಟಶಾ.’

‘ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದೆ. ಮೈಲಾರಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹಾಕಿ ‘ಛಾ’ ಬಿಟ್ಟೆ. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಚೆನ್ನಿ ತಾಯಿ ಸ್ವೇದ ಸಂಪಾದಿಸಿದೆವು. ಅಂಥ ಕೈಗೆ ಹತ್ತಿರ ಎರಡು ನೋಟು ಹೋಯಿ. ‘ಸುಮ್ಮನೆ ಈ ಹಾಳು ಕೊಂಠಿ ರಂಭೆ ಅಂಥು ನಿನ್ನ ಹುಡುಗೀನ ಯಾಕೆ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿತ್ತಿ—ಈ ನಮ್ಮ ಸಾಹುಕಾರರು ಸಿನಿಮಾ ಚಿತ್ರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಜತೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡು. ನಿನ್ನ ಮಗಳು ದೊಡ್ಡ ಸಿನಿಮಾ ತಾರೆಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂಗಾರದ ಕಳಶ ಹಾಕಿಸುತ್ತಾಳೆ’ ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿಸಿದೆವು.’

‘ಮುದುಕಿಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿದಿರಿ—ಆದರೆ ಚೆನ್ನಿ.’

‘ಸಿನಿಮಾ ತಾರೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಆ ಮುಕ್ಕಳ ತಲೆಯೂ ತಿರುಗಿತು. ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟಶಾಮಿರಾಯರು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬರುವುದು ಮೊದಲಾಯಿತು. ಮೊದಲು ಗುಪ್ತವಾಗಿ—ಕದ್ದು ಕದ್ದು—ಕೊನೆಗೆ ರಾಜಾ ರೋಷ.....ಒಂದು ದಿನ ಈ ಬೀಗತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಅಳಿಯನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು.

ಅವನಿಗೂ ಚೆನ್ನಿ—ಚೆನ್ನಿ ತಾಯಿಗೂ ಗಂಟಲು ಹರಿಯುವಷ್ಟು ವ್ಯಾಜ್ಯವಾಯಿತು. ಚೆನ್ನಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಳು. 'ನಾಳೆಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬರಬೇಡಿ ಬುದ್ಧಿ.' ಆಳಿಯದೇವರು ಸಪ್ತಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋದರು.'

'ಚೆನ್ನಿ ಯನ್ನೇನು ಮಾಡಿದಿರಿ.'

'ಪುಟ್ಟಶಾಮಿ ಅವಳನ್ನು ಬಳಾರಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಸ್ನೇಹಿತ ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ದಸರಾ ಇನಾಂ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದ.'

'ಇದು ನಿಜವೇ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ.'

'ಮುಳ್ಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾದರೆ ಮುಳ್ಳಿನಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯ. ಕಾಮಕ್ಕೆ ಕಾಮವೇ ಅಗ್ನಿಕುಂಡ. ಇನ್ನು ನಾನು ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಉಡುಗೊರೆ ಬೇಗ ಬರಲಿ.'

ವೆಂಕಣ್ಣನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ.

'ಮಾರಾಯ-ಮನೆಯೇ ನಿನ್ನದು. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊ.'

'ಏನೂ ಬೇಡಯ್ಯಾ-ನಾಲ್ಕು ಒಳ್ಳೆ ಎಳನೀರು ತರಿಸು' ಎಂದ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ತಾಯಿ ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟಾಚಲಪತಿಗೆ ಮುಡುಪು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮಗನಿಗೆ ವಿವೇಕ ಬಂದು, ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆ ಬಂದದ್ದು ತಿರುಪತಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ದಯೆಯಿಂದ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರು ಮಗ ಸೊಸೆಯೊಂದಿಗೆ ತಿರುಪತಿ ಯಾತೆ ಹೊರಟರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಗುಂಡ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕ.

ಕ ನ್ಯಾ ಮ ಣಿ

[ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಫ್ರೆಂಚ್ ಕಥೆಗಾರನಾದ ಎಮೀಲ್ ಜೋಲಾನ್ 'Maid of Dauber' ಕಥಾನುವಾದ. ಜೋಲಾನ್ (1870-1928) ನಿಸರ್ಗ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವನ್ನು ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ. ಅವನ 'ನಾನಾ' ಕಾದಂಬರಿ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸಿದೆ. ಜೋಲಾನ್ 'ಲೂಯಿಸ್, ರೋಮ್, ಪ್ಯಾರಿ' ಎಂಬ ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಫ್ರೆಂಚ್ ಪಾದ್ರಿ ಕಟಿಫರ್ನುಂಡಿಂದ ಹೈತುಕ ನಾದಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತನೆಪೊಂದಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಡೀ ಫ್ರೆಂಚ್ ಜನಾಂಗವನ್ನೇ ಅಲುಗಾಡಿಸಿದ ದ್ರೋಘಸ್ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜೋಲಾನ್ ದ್ರೋಘಸಿನ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಹೋರಾಡಿದ. ಆ ಕಾಲದ ಅವನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ದ್ರೋಘಸ್ ವ್ಯವಹಾರ ತುಂಬಿದೆ. ದ್ರೋಘಸ್ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜೋಲಾನ್ ಮಾಡಿದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಫ್ರೆಂಚ್-ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಆನತೋಲ್ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ತನ್ನ ಅದ್ವಿತೀಯ 'ವೆಂಗ್ವಿಸ್ ಐಲೆಂಡ್' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜೋಲಾನ್ ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಾಗಿ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾನೆಂದೇ ವಿಸ್ತಾರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತರಗತಿಯ ಕಥೆ ಗಾರನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವನು ಬರೆದಿರುವ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು ಸಣ್ಣ ಕಥನಕಲೆಯ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ 'ಕನ್ಯಾಮಣಿ'ಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.]

ಅವಳನ್ನೂ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೇ ಇದ್ದಳು. ಅರ್ಧ ನಗ್ಗೆ. ಮುಗುಳ್ಳಗೆವೆತ್ತ ಮೊಗ ಮೃದುವಾದ ದಿಂಬಿನೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ನಿಂದೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಭಾರವಾಗಿದ್ದವು. ಕೂದಲಿನ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೈ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿತ್ತು; ಇನ್ನೊಂದು, ಹಾಸಿಗೆಯಂಚಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜಕುಮಾರ ಕಿಟಿಕಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತು ಅದರ ತೆರೆಯನ್ನು ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಎಳೆದ. ಒಂದು ಸಿಗಾರ್ ಹಚ್ಚಿದ್ದ, ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಲೀನವಾಗಿತ್ತು.

ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಆಕೆಯ ಪರಿಚಯವಿದೆ. ನಿನ್ನೆಗೆ ಆಕೆಗೆ ೨೦ ತುಂಬಿತು. ಆದರೆ ೧೯ರ ಮೇಲೆ ವಯಸ್ಸು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ತಲೆಯ

ಮೇಲೆ ಭವ್ಯವಾದ ಕಿರೀಟಿ—ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣದ ರೇಶ್ಮಿಯಂತಹ ಕೂದಲು ರಾಶಿ. ಕುರುಳು ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ಎಳೆಯೂ ನೀಳವಾಗಿತ್ತು. ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿದ್ದ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲು ಭವ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಲುಚ್ಚುಲ ಕೂದಲುರಾಶಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಸುಂದರ, ಕೋಮಲ ಕುತ್ತಿಗೆ, ಹಾಲು ಸುಂತಪ ಬಿಳಿಯ ತೋಳುಗಳು, ತುಂಬಿದ ನೋಲೆಗಳು ಎದ್ದು ನಿಂತಿದ್ದವು. ಆ ಮಂಜುಬಣ್ಣದ ಕುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಅಜಿತ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಕೂದಲುರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇಣಕಿ ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ರುದ್ರಸಶು—ಹಾಲು ಹಸುಳೆ; ಧೈರ್ಯ—ನಿಷ್ಠಾಪಟ್ಟಿ; ಅಗ್ನಿಚುಂಬನವನ್ನು ಉದ್ರೇಕಿಸುವ ಮಾದಕತೆ ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದವು.

ಅವಳು ಸುಂದರಿಯೆ? ಹೇಳಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ! ಅವಳ ಮುಖ ಕೂದಲುರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಹಣೆ, ನೀಳವಾದ ಬೂದು ಕಣ್ಣುಗಳು ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಅವಳ ಮೂಗು ಕೊಂಕು ಡೊಂಕು, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಚಿನ್ನೆ; ಅವಳ ಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡದು, ತುಟಿಗಳು ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣ.

ಮಿಕ್ಕವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇನು ಮಾಡುವುದು? ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಪೃಥಕ್ಕರಿಸಿ, ಮುಖಮಾಟವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಬಲ ಮದ್ಯದಂತೆ ಅವಳು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಮತ್ತು ಬರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನೀವು ಕಾಣುವುದೆಲ್ಲಾ ಉರಿಯುವ ಕೆಂಪುಜ್ವಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಳಿರೇಖು, ಒಂದು ಗುಲಾಬಿ ನಗೆ; ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ರುಳುಪಿಸಿದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಾಗೆ. ಅವಳ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ನಿಮಗೆ ವ್ಯವಧಾನವೇ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಮ ಆಕಾರ—ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಂದ. ಅವಳ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಅವಳ ದೇಹವೆಲ್ಲಾ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯ ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಬರಿತೋಳು ದುಂಡನೆಯ ಆಕಾರದಿಂದ ಮೆರೆದು ಆಸೆಯ ಆವೇಗವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಮೇಸಂಜೆಗಳ ರಾಣಿ; ಒಂದೇ ದಿನ ಬಾಳುವ ಪ್ರೇಮದ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ದೇವತೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಗಿಡ ಎಡತೋಳಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇದೇ ಎಳುವಳು.

ಮೂಡುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸುಪರಿಚಿತಗೊಳಿಸಲು ಆಲಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಧತೆರೆದು ಎದುರಿಗಿದ್ದ ತೆಳು ನೀಲಿಯ ತೆರೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ದಿಂಬಿನ ಲೇಸುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವೈಮರೆತು ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ. ಬೆನರಿನಿಂದ ಅವಳ ದೇಹ ಮುಳುಗಿದೆ. ಜಾಗೃತಿಯ ಮಧುರ ಆಲಸ್ಯ ಅವಳನ್ನು ತುಂಬಿದೆ. ಕೋಮಲವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಸಿರಿನ ಚಲನವಲನ ವಲ್ಲದೆ ಅವಳ ಚಾಚಿದ ದೇಹ ಯಾವ ಚಲನವನ್ನೂ ಕಾಣದು. ಇರುಳಂಗಿ (Night gown) ತೆರೆದಿದ್ದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಿ ವರ್ಣದ ಅವಳ ಮಾಂಸ ಖಂಡಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಈ ಹಾಸಿಗೆ, ಇದರ ಮೇಲಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಇವುಗಳ ಗಿಂತ ವೈಭವಯುಕ್ತವಾದುದು ಪ್ರಾಯಶಃ ಯಾವದೂ ಇರಲಾರದು. ದೇವಹಂಸ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗೂಡನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

ಶಯ್ಯಾಗೃಹ ಸ್ನಿಗ್ಧ ನೀಲದ ಆಡುಂಬೊಲವಾಗಿತ್ತು. ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಸೌಗಂಧ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದವು. ಗಾಳಿ ಶೀತಲವಾಗಿ ನವಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತೆರೆಗಳು ಪರಿಪರೆಯಾಗಿ ಆಲಸ್ಯದಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಸತಾರಂಜಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮೂಕ ಬಧಿರರ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಶಾಂತಿ, ದೀಪಗಳ ಸೌಮ್ಯಕಳೆ, ನೆರಳುಗಳ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನ, ಅಲಂಕಾರಗಳ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದನ ಲಾವಣ್ಯ, ರಾಣಿಯ ಸೊಬಗನ್ನು ಮೇಳವಿಸಿದ ದೇವತೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿತ್ತು. ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಆಕೆ ಹಾಲಿನ ಸ್ನಾನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದಿರಬೇಕು. ಅವಳ ಜೀವನದ ಉದಾತ್ತ ಆಲಸ್ಯ ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅದೇ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಮೂಡಿದ್ದಿತೇ?

ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುದುರೆ ಕಾಲು ಜಾರಿ ಬಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಜನ ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಕುಮಾರ ಆ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತನ್ನ ಸಿಗಾರ್ ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಸುಂದರಿ ಏಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈಗ ಪೂರ್ತಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೂ ನೀರವ—ಅಲುಗಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಎಚ್ಚಿತ್ತಿದೆ, ದೇಹ ಮಲಗಿದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಕನಸು. ಯಾವ ಗಹನ ಗುರಿಗೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಹಾರಿದೆ? ಯಾವ ದೇವತೆ ಇವಳ ಮುಂದೆ ನೆಡೆದು ಈ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ನಗೆಯನ್ನು ಅವಳ ಮೊಗದಲ್ಲಿ

ಬರಿಸಿದೆ? ಯಾವ ಯೋಜನೆ, ಯಾವ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಅವಳು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು? ಯಾವ ವಿಚಿತ್ರ ವಿಷಯ ಅವಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ? ಅವಳನ್ನೂ ಅಲುಗಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ತನ್ನ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಯಾವದೂ ಅವ್ಯಕ್ತ ಕರೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟಂತೆ ಅವಳು ಲವಲವಕೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ತನ್ನ ಕೂದಲು ರಾಶಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ದೂಡಿದಳು. ತನ್ನ ಲೇಸುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಖಮಲ್ಲು ಮೋಜುಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಅರ್ಧ ಬಾಗಿ ತುಂಟ ಮಗುವಿನ ಹಾಗೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಆದರೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು—ಮಾಯವಾದಳು.

ರಾಜಕುಮಾರ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಸಿಗಾರ್ ತುಂಡನ್ನು ಒಗೆದ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕುದುರೆ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದಿತ್ತು, ಚಬಕಿನ ಹೊಡೆತ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿತ್ತು. ರಾಜಕುಮಾರ ತಿರುಗಿ ಬರಿದಾದ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅದನ್ನೇ ಕ್ಷಣಕಾಲ ನೋಡಿ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಸರಿದು ಹಾಸಿಗೆಯಂಚಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತೆಳು ನೀಲ ತೆರೆಗಳನ್ನು ಅವನು ನೋಡತೊಡಗಿದ.

ಹೆಣ್ಣಿನ ಮುಖ ಸಮಸ್ಯಾಮಯವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜಕುಮಾರನ ಮುಖ ತನ್ನ ಒಳಗುಟ್ಟನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರುವ ಚಿಲುಮೆಯಂತೆ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜಕುಮಾರ ತೆರೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಗಜಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬೆಲೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಕೂಡಿ ಕಳೆದು ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಂಕಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ. ಅದೇ ವಿಚಾರಸರಣಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಶಯ್ಯಾಗೃಹದ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟತೊಡಗಿ ಒಂದು ಭಾರಿ ಅಂಕಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ.

ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟದ್ದ— ದಿಂಬಿನ ಮೇಲೆ ಮೊಣಕೈಯೊಂದಿದ್ದ. ಆ ಸ್ಥಳ ಬಿಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಮರೆತು ರಾಜಕುಮಾರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದ. ಸುಂದರಿಯಿಂದ ಪರಿತ್ಯಕ್ತವಾದ ಹಾಸಿಗೆ ಧರಿಸಿರುವ ವಿಷಯದ ಅಕ್ರಮಶೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾ, ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ಈ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾದ. ಎರಡು ಭಾವಗಳ ಮೇಳ. ಹೆಣ್ಣು

ಶಯ್ಯಾಗೃಹ; ಹೆಣ್ಣು, ಕೋಣೆಯ ಅಲಂಕಾರ; ತೆರಿಗೆಳು, ಸತ್‌ರಂಜಿ—
ಹೀಗೆ ಜತೆಜತೆಯಾಗಿ ವಿಚಾರಗಳು ಅವನ ತಲೆ ತುಂಬಿದವು. ಸ್ತುತಿಯೊಂದು
ಸಮರಸವಾಗಿತ್ತು.

ರಾಜಕುಮಾರನ ಭಾವನಾನಿಲಾಸ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಮಾನವ
ಭಾವನೆಯ ಆವರ್ಣನೀಯ ರಹಸ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದೆಂಬಂತೆ ಅವನ ವಿಚಾರ
ಕಾಲಿನ ಮೋಜಿನ ಕಡೆ ಹರಿಯಿತು. ಈ ವಿಚಾರದ ಸೂಚನೆ ಯಾವದ
ರಿಂದಲೂ ಬರದಿದ್ದರೂ, ಮೊದಲನೆಯ ವಿಚಾರ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪೂರ್ಣ
ವಾಗಿ ಮುತ್ತಿತು. ಈ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಂದ ತಾನು ಕೋಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಹೋದ ಕೂಡಲೆ ಮೋಜು ಪಾಲಿಷ್‌ಗೊಂಡು ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು
ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡ. ಈ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನೇ ಮೆಲುಕುಹಾಕುತ್ತ ಕುಳಿತ.

ಕೋಣೆ ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣು ದೇವತಿಯಂತಿದ್ದಳು.
ರಾಜಕುಮಾರ ಮತ್ತೆ ನೀಲಿ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನೂ, ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲನ್ನೂ ನೋಡಿದ.
ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡ. ವಿಧಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪನ್ನು
ತಾನು ತಿದ್ದಿದ್ದ. ಗಟುರ ಶುದ್ಧ ಮಾಡುವವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ದ್ವಾರ
ಪಾಲಿಕೆಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ವಿಧಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿತ್ತು; ತಾನು ಅವಳನ್ನು
ಕರೆತಂದು ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಯಮಾಡಿ ಈ ವೈಭವದಲ್ಲಿ
ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದ. ಅವನು ಏಕಾಂಗಿ. ಎದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋದ.
ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕಾಲುಗಂಟಿ ಹೀಗೆ ತಾನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು
ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡ. ಏನೂ ಕುಶೂಹಲವಿಲ್ಲದೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡ
ಬೇಕೆಂಬ ಹವ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು—ಮಾಯವಾದ.

ಕೋಣೆಗಳ ಸರದಂತಿದ್ದ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನಡೆದ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ
ಸಂಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಬಲವಾಗಿ ಬ್ರಷ್ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶಬ್ದ
ಕೇಳಿಸಿತು. 'ಆಳುಮಗಳು ಇರಬಹುದು, ಯಜಮಾನತಿ ಎಲ್ಲಿ ಎಂದು
ಕೇಳುವೆ' ಎಂದುಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ತಲೆಯೆತ್ತು. ಸ್ತಂಭಿಭೂತ
ನಾಗಿ ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತ—ನೋಟಿ ಅವನನ್ನು ವಿಸ್ಮೃತಿಗೊಳಿಸಿತ್ತು.

ಆ ಕೋಣೆ ಬಹಳ ಸಣ್ಣದಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಹಳದಿ
ಹಚ್ಚಿತ್ತು. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾತ್ರೆ, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸ್ವಂಜು;

ಇನ್ನೊಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರಕೆ, ಧೂಳು ಹೊಡೆಯುವ ಬಟ್ಟೆ. ಸಣ್ಣ ಕಿಟಕಿಯೊಂದು ಅಪೂರ್ಣ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿನ ಗಾಳಿ ಒದ್ದೆ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಕೋಣೆಯ ಮಧ್ಯೆ, ಸಣ್ಣ ಜನುಖಾನೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಜೋಡಿಸಿ ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲಿನ ಸುಂದರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಬಲಗಡೆ ಬೂಟ್ಸು ಪಾಲಿಸಿನ ಒಂದು ಡಬ್ಬ, ಬಣ್ಣ ತುಂಬಿದ ಬ್ರಷ್. ಅವಳ ಎಡಗಡೆ ಮಿರುಮಿರುಗುವ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿದ ಒಂದು ಜೋಡು. ಅದು ಕನ್ನಡಿ ಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತ ಜೋಡಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚುವ ಕಲೆಯ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಸುತ್ತ ಧೂಳಿನ ಕಣಗಳು. ನಯವಾದ ಬೂದು ಧೂಳಿನ ರಾಶಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿನ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೆರೆಯಲುಪಯೋಗಿ ಸುವ ಚುಕು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಜೋಡನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಅದರೊಳಗಡೆ ಅವಳ ಕೈ ತೂರಿದೆ. ಅವಳ ಪುಟ್ಟ ಬೆರಳುಗಳು ಒಂದು ಗಟ್ಟಿ ಬ್ರಷನ್ನು ಹಿಡಿದಿವೆ. ಅದರಿಂದ ಮೆರುಗಲು ಹಿಂದೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಜೋಡನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ತಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಅವಳ ಲಂಗದ ಲೇಸುಗಳು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿವೆ. ಅವಳ ಕನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಬುಜದ ಮೇಲೆ ಬೆವರುಹನಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸುಳಿಗುರುಳನ್ನು ಹಿಂದೂಡಲು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಮೃತಲಿಲೆಯಂತಹ ಅವಳ ಎದೆ ಕೈಗಳು ಬಣ್ಣದ ಚುಕ್ಕೆ ಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿವೆ. ಬಣ್ಣ ಉಜ್ಜುವ ರಭಸದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಣಗಳು—ಸೂಜಿ ಯಂತಹವು, ಬೇಳೆಯಂತಹವು ಅವಳ ಎದೆ ಕೈಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಿವೆ.

ಅವಳುಗಚ್ಚಿದ್ದಾಳೆ. ಕಣ್ಣುಗಳು ತೇವಗೊಂಡಿವೆ. ಆದರೂ ಮುಖ ದಲ್ಲಿ ಎಳೆನಗೆ. ಜೋಡಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬಾಗುತ್ತಾಳೆ—ಬ್ರಷ್ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ನೇವರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಎಂದು ಸಂದೇಹಪಡುವಂತೆ! ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನಳಾಗಿ, ಅದರ ಅನಂತ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮೈನುರಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಸಣ್ಣ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಶೀತಲ ಬೆಳಕು ಅವಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರಶ್ಮಿ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಹರಿದು, ಕೂದಲನ್ನು ಕೆಣಕಿ, ಮೈಯ ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿ, ಅವಳ ಲೇಸುಗಳನ್ನು ನೀಲಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ಅದು

ಲಾವಣ್ಯದ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಮಣ್ಣಿನ ಸುಕೋಮಲತೆಯನ್ನೂ ಸಾರಿದೆ. ಅವಳು ಸಂತೋಷದಿಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಅವಳ ತಂದೆಯ ಮಗಳು, ತಾಯಿಯ ಸತ್ಪತ್ರಿ. ಪ್ರತಿದಿನ ಎದ್ದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಬಾಳಿನ ನೆನಪು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೊಲಸು ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ, ಅತಿಥಿಗಳ ಹಳೆಯ ಜೋಡುಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಬಾಳಿನ ನೆನಪು. ಅವಳಿಗೆ ಕನಸು..... ಅವುಗಳ ಕನಸು! ಏನನ್ನಾದರೂ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಅವರಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಹಲವಾರು ಜೋಡುಗಳಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಒಂದೇ ಜತೆಯಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಹೊವಿನ ಆಸೆಯಿದ್ದ ಹಾಗೆ. ಅವಳಿಗೆ ಜೋಡಿಗೆ ಪಾಲಿಷ್ ಹಾಕುವ ಆಸೆ. ಇದೇ ಅವಳ ರಹಸ್ಯ. ತನ್ನ ಹುಲು ಆಸೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ಆದರೆ ಅದರ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಅನಂದ ಮಿಕ್ಕೈಲ್ಲವನ್ನು ಮರೆಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿದಿನ ಎದ್ದಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಬಿಳಿಯ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಜೋಡಿನ ತಳ ಕೆರೆದು, ಅದಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣಹಾಕುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವಳು ಧಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಜಕುಮಾರ ಅವಳ ಬುಜವನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಟ್ಟಿದ. ಅವಳು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಮೇಲೇಳಲು ತನ್ನ ಜೋಡನ್ನು ಅವಳ ಕೈಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ..... ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ..... ಐದಾಣೆ ಚಿಲ್ಲರೆಯನ್ನು ಅವಳಿಗೊಗೆದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ.

ಆಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸುಂದರಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಕೋಪ ಬಂತು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಳಲಾಗದಷ್ಟು ಬೇಸರವಾಯಿತು. ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ತಪ್ಪು ಕಾಣಿಕೆ ಬೇಕೆಂದಳು. ಹೌದು! ಅವಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಬಾಕಿಯಿದೆಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಜೋಡಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿದ ಕೂಲಿ— ದಿನಕ್ಕೆ ಐದಾಣೆಯಂತೆ—ಸುಮಾರು ೪೨ ರೂಪಾಯಿ ಆಯಿತು. ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಅಳಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ.

ಕ ಣ್ಣ ಮು ಚ್ಯಾ ಲೆ

ನಮ್ಮ ಪೈಕಿಯೆಲ್ಲಾ ದೀಕ್ಷಿತ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವನ ಅಂತ ರಂಗವನ್ನರಿಯುವುದು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಆಡಿದ ಮಾತಿನ ಹಿಂದಿದ್ದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದ ಹೊರತೂ ಅದರ ಗುಟ್ಟು ಬಯಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೋರಗೊಡದೆ ಇತರರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಅವನಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿತ್ತು. ಅವನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ಪತ್ತೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ದೀಕ್ಷಿತ ಸಾಮ್ಯವಾದಿಯೆಂಬ ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಾಮ್ಯವಾದವನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ರಸಿಕ ಜೀವನದ ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯ ವರೆಗೂ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು— ಅವನು ಯಾವದನ್ನು ಸೌಂದರ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನೋ ಅದನ್ನು ಅರಸುವುದೇ ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಎಲ್ಲಿ, ಯಾರಿಗೆ, ಯಾವ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ—ಯಾವ ಸಂದಿಗೊಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಯಾರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ದತ್ತಣ್ಣನ ಮನೆಯ ಊಟಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಮೂ ಸರ್ವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕಾಮೂದು ಉಡದ ಹಿಡಿತ. ಒಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವನು ಕೈಹಾಕಿದರೆ ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸದೆ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದತ್ತಣ್ಣನ ಹದಿನೈದು ದಿನಸ ಮುಂಚೆಯೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಹ್ವಾನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ದಿಗ್ರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಫಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ. ಜತೆಗೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಮಾವನ ಮನೆಯವರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಎರಡು ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಭಾರಿ ಔತಣ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ್ದ. ದತ್ತಣ್ಣನ ಮನೆ ಬಿಸಿಬೀಳಿ ಹುಳಿಯನ್ನಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಅವನು ಅಷ್ಟು ಉಪಚಾರ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಯಾರೂ ಅವನ ಮನೆ ಊಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ಕರೆತರುವ ಭಾರ ಕಾಮು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿದ್ದ.

ಊಟ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಮುಗಿಯಿತು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುವಾದೆವು. ದತ್ತ ಎಂದು ಟೆನ್ 'ನೇವಿಕಟ್' ಸಿಗರೇಟ್ ತಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟ.

'ಇದೇನು ಇಷ್ಟು ಆವಸರ' ಎಂದ.

'ಹತ್ತಾಯಿಶಲಕ್ಷವು.'

'ಇರುಳೇ ಹಗಲಾಗಿರುವ ನಿಮಗೆ ಹತ್ತು ಗಂಟೆ ತಡವೇನೋ?'

'ತಡವಲ್ಲ.....ಆದರೆ.....'

'ಆದರೇನು?'

'ಬೀಗರು ಗೀಗರು ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲ.'

'ಅದು ನಡೆದೇ ಇದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು ಹೋಗಿ—ಬಂದಿರಡು ಸಿಗರೇಟ್ ಹಚ್ಚಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಬೋಣ.'

'ಇವತ್ತು ಹರಟೆಗೆ ಕೂಡುವ ಮನಸ್ಸು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತದೋ ಕಾಣಿಸಪ್ಪ'

ಎಂದು ದೀಕ್ಷಿತ ನುಡಿದ.

'ಏಕೆ?'

'ಹೆಂಡತಿ—ಬಹಳ ದಿವಸಕ್ಕೆ ನಾನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.'

'ನೀನು ರಸಿಕನಪ್ಪಾ. ಇರಲಿ, ಒಂದು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಏನು ಪರವಾಯಿಲ್ಲ.' ಸಿಗರೇಟ್ ಹಚ್ಚಿ ಕುಳಿತೆವು. ದೊಡ್ಡ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಸಿಗರೇಟುಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ಮಾಯವಾಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ.

'ಮನೆಯವರು ಯಾವಾಗ ಬಂದರು ದತ್ತಣ್ಣ' ಎಂದು ದೀಕ್ಷಿತ ಕೇಳಿದ.

'ಎರಡು ಮೂರು ದಿವಸವಾಯಿತು.'

'ನಾಳೆ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ಹದಿನೈದು ದಿವಸದ ಕೆಳಗೇ ಹೇಳಿದ್ದೆ.'

'ಏನೋ ಅನಿವಾರ್ಯ ಬಂತಂತೆ—ಬರಲು ತಡವಾಯಿತು.'

'ನಿನಗೆ ತುಂಬ ಬೇಸರವಾಗಿರಬಹುದು.'

'ಆಗದೆ ಇರುತ್ತದೆಯೇ?'

‘ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ ಇದ್ದರೇ ಸೊಗಸು’ ಎಂದು ಕಾಮು ಸೇರಿಸಿದ.

‘ಹೌದು, ಮನಃಪ್ಪನ ಬಾಳು ಆವನೊಂದಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ’ ಎಂದು ನಾನು ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನುಡಿದೆ.

‘ಆಚಾರ್ಯ ದೊಡ್ಡ ತತ್ವವನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲಾ.’

‘ಒಂದು ದೃಶ್ಯ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಅದನ್ನು ನೆನೆದು ಹೇಳಿದೆ.’

‘ಏನಪ್ಪಾ ಅದು.’

‘ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿ ನೋಡಿದ್ದೀರಲ್ಲಾ.’

‘ನೋಡದೆ ಉಂಟೇ.’

‘ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೋಟಾರು ಗ್ಯಾರೇಜ್ ಇದೆ ನೋಡಿ—ಅದರ ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಆಂಗಡಿಗಳಿವೆ.’

‘ಹೌದು, ಒಂದು ರೊಟ್ಟಿ ಅಂಗಡಿ, ಒಂದು ಸಿಗರೆಟ್ ಅಂಗಡಿ.....’

‘ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತರಕಾರಿ ಅಂಗಡಿಯೂ ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುದುಕಿಯೊಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಕುಳಿತಿರುತ್ತದೆ.’

‘ಹೌದು—ಹೌದು!’

‘ಆ ಮುದುಕಿಗೆ ಒಂದು ತೆಣ್ಣು ಮಗುವಿತ್ತು. ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಸಿಲ ಲಾಯಿಡ್ ಗೊಂಬೆ ಇದ್ದ ಹಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಹೋಗಿ ಬರುವ ದಾರಿ ಯಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನಿಸ್ಸ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ಮಗು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡ ದಾಯಿತು. ಅದೇ ಅಂಗಡಿಯ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಸಾರಕ್ಕೆ ಕೂಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ದಿನಸ ಕಳೆಯಲು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ದಿನಸ ಕಳೆದವು.....ಅದೇ ಮಗು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖ ಬಾಣಂತಿ ಮುಖವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ಸಾಗಿರಬಹುದು. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಮುದುಕಿಯ ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ ಜನದ ಗುಜಗುಂಪಲು. ಮುದುಕಿ ಊರು ಕಿತ್ತು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಹುಯ್ಯಲಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಏನಿರಬಹುದೆಂದು ನಾನು ನಿಂತೆ. ಒಳಗಿಂದ ಒಂದು ಹೆಣ

ತಂದರು. ಹಣೆಯ ತುಂಬ ಕುಂಕುಮದಿಟ್ಟು ಸಿ ನೋಡಿದೆ. ಆದೇ ಹುಡುಗಿ.....ಆದರ ಬಾಳ ದೀಪ ನಂದಿತ್ತು.'

‘ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವೇನು?’

‘ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನಾನು ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ಮೊಗ್ಗಿನನ್ನ ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯಿತು—ಅರಳಿತು—ಅಳಿಯಿತು. ಬಾಳು ಎಂತಹ ವಿಲಕ್ಷಣ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನಿಸಿತು.’

‘ನನಗೆ ಇಂತಹದೇ ಒಂದು ಅನುಭವವಾಯಿತು.’

ಎಂದು ಕಾಮೂ ಆರಂಭಿಸಿದ. ಮಾತು ಬೆಳೆದು ಬೆಳೆದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೊಂದು ಕಥೆ ಹೇಳಿದರು. ಸಿಗರೇಟ್ ಡಬ್ಬು ಅರ್ಧ ಬಾಲಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ದೀಕ್ಷಿತ ತುಟಿಪಿಟಕ್ಕೆನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ದತ್ತ ತುಸು ಕೋಪದಿಂದಲೇ

‘ನೀನು ಏನಾದರೂ ಹೇಳಯ್ಯಾ—ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮಾತಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಬಿಡುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ.’

‘ನುಡಿದರೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ದೀಕ್ಷಿತನ ತಪ್ಪ. ಅವನು ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಪೊಳ್ಳು ಮಾತು ಆಡಲ್ಲ.’

ಎಂದು ನಾನು ದೀಕ್ಷಿತನ ವಕಾಲತ್ತು ವಹಿಸಿದೆ.

‘ಪೊಳ್ಳು ಬೇಡದಿದ್ದರೆ ತೂಕವಾದದ್ದೆ ಹೇಳಲಿ.’

‘ನಾನು ಏನು ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಕಷ್ಟ. ಆದಕ್ಕೇ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತೇನೆ. ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೂ ನೀವು ನನ್ನ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.’

‘ನಿನ್ನ ಯಾರು ಏನು ಮಾಡಿದರಪ್ಪಾ?’

‘ಪೋಲಿ ಎನ್ನುತ್ತೀರಿ. ಆ ಮಾತು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ನನಗೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತೀರಿ.’

‘ಇಲ್ಲ ಹೇಳಯ್ಯಾ.’

‘ಪೋಲಿ ಆದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ಹೇಳವ್ವಾ.’

ಎಲ್ಲರೂ ದೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ಕಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದೆವು.

‘ನನಗೆ ಒಂದು ಅನುಭವವಾಯಿತು.....’

‘ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳು.’

‘ ನೀವು ನೋಲಿ ಅಂದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.’

‘ ಹೀಗಿರಬೇಕು.’

‘ ನನ್ನ ಷಿಕಾರಿ ಪ್ರೇಮ ಸಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆಯಲ್ಲಾ.’

‘ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಏನು? ಜಗತ್ತಿಗೇ ಗೊತ್ತಿದೆ.’

‘ ಒಂದು ದಿನ ವಿಚಿತ್ರ ಅನುಭವವಾಯ್ತು. ಕೆಲವು ದಿವಸ ಈ ಷಿಕಾರಿ ಮರ್ಯಾದೆ ತರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದೆ. ನಾನೂ ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೆ. ಒಂದು ದಿನ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟೆ—ಎದುರಿಗೆ—ಸುಮಾರು ಅರ್ಧ ಫರ್ಲಾಂಗ್ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.’

‘ ನಿನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು.’

‘ ಸತ್ಯವಾಗಿ. ನೀನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಅನುಭವವೂ ಹಾಗೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು.’

‘ ಅಲ್ಲಿದೆ ಮುಂದೆ.’

‘ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲೋ ಹಿಂಡು ಹಿಂಡು ಜನ. ಹೆಣ್ಣು ಜನಸಂದಣಿ ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ಮಾತನಾಡಿಸುವ ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಗಂಟೆ ಸುಮಾರು ೧೧ ಇರಬಹುದು. ಬಿಸಿಲೇರಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣು ಕೂದಲನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕಿತ್ತು. ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳ ಕೂದಲು ಗಂಟುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಕೋರಯಿಸುವ ಹೊಳಪನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಎತ್ತರದ ಆಳು. ಮಾಟವಾದ ದೇಹ. ತುಂಬಿದ ನಿತಂಬ. ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಚುಕ್ಕೆ ಬಿಳಿಯ ಸೀರೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಅಪೂರ್ವ ಶೋಭೆಯನ್ನಿತ್ತಿತ್ತು. ನಡೆಯಲ್ಲಿನ ಬಳುಕು—ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ತೂಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿತಂಬಗಳು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಳುರಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದವು. ಹೆಣ್ಣು ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಮೊದಲುಮಾಡಿತು. ಒಂದು ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು, ಕೆತ್ತಲೆಹಣ್ಣನ್ನು ಕೊಂಡಿತು. ನಾನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತೆ. ಅದು ವ್ಯಾಪಾರ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಡಲು ನಾನೂ ಹೊರಟೆ. ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತೆ. ಮಾರವಾಡಿ ಅಂಗಡಿ. ಎಲ್ಲಿ ಏನು ವ್ಯಾಪಾರವೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತೇ ಹಿಡಿಯಿತು. ನಾನು ನಿಂತೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಓಡಿಯಾಡಿದೆ— ಸಿಗರೇಟ್ ಕೊಂಡೆ, ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಾರವಾಡಿ ಅಂಗಡಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತೇ ಇದ್ದೆ. ನನಗಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಥೆ ಸಾಲದೆಂದು ಗುರುತು ಪರಿಚಯದವರ ಕಾಟ ಬೇರೆ! ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ನಾನು ನಿಂತಿದ್ದರೆ 'ಇದೇನು ದೀಕ್ಷಿತಾ, ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೀರಿ' ಎಂದು ಕೇಳುವವರ ಕಾಟ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಪಾರಾದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಮಾರವಾಡಿ ಅಂಗಡಿ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ—ಹೆಣ್ಣು ಹೊರಟಿತು. ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಪರಿಚಯದವರು ಯಾರೋ ಸಿಕ್ಕಿದರು. ಅವರ ಜತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿತು. ನಾನೂ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ ಬೇಕೇ? ಇಷ್ಟು ಆಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಹೊಡೆಯುವ ಸಮಯ ವಾಗತ್ತು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಳಮಳ—ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿ. ತಲೆ ಸಿಡಿದು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ನೋಲೆ ಬಿಸಿಲು—'

‘ಕಷ್ಟ—ಬಹಳ ಕಷ್ಟ....ಮುಂದೆ.’

‘ಇಷ್ಟು ಆಡಚಣೆ ಬಂದರೂ ಮನಸ್ಸು ಕದಲಿಲ್ಲ. ‘ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ, ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ’ ಎಂದೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏನು ಏನೋ ಕನಸು ಗಳು.....ಅವಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವುದು—ಅವಳು ಒಪ್ಪೇ ಒಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ—ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗುವುದು—ಸಂಜೆ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಯಾವ ದಾದರೂ ಸಿನಿಮಾಗೆ ಹೋಗಿ ರಾತ್ರಿ.....ಬೇಕೆನಿಸಿದರೆ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದು ಎಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ.’

‘ಮಾತನಾಡಿಸಿದೆಯಾ?’

‘ಕೇಳಿ—ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತೆ ಹೊರಟಿತು. ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಹಾಳಾದವರು ಯಾರಾದರೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.’

‘ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೇನು? ಮಾತನಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಭಯ?’

‘ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತು ಹೇಳಿದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲೀನೆಯಾಗಿ ಫೈರೆ.....ಅವಳು ರಂಪ ಎಬ್ಬಿಸಿ ನನ್ನ ಫಜೀತಿ ಮಾಡಿದರೆ?’

‘ ಹಾಗಾದರೆ.....’

‘ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ ನನ್ನನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣು ಒಮ್ಮೆಯೂ ನನ್ನ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅವಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮುಖದರ್ಶನವಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಬೇರೆ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣು ರಭಸವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಂದಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿತು. ಅವಳನ್ನು ನಾನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದ ಹಾಗೆ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಒಂದು ಸಂದಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು—ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಒಳಸಂದಿ—ಅವಳ ಜಾಡು ಹಿಡಿಯುವುದು ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ.....’

‘ ಕೊನೆಗೆ.....’

‘ ನಿರ್ಜನವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿತು. ನಾನು ಹೆಚ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಅದರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಅದರ ಹೆಚ್ಚೆ ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ಮುಂದಿತ್ತು. ಜತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದೆ—ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿತು. ನಾನು ಸುಸ್ತಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟೆ.....’

‘ ಏಕೆ ?’

‘ ಆ ಚಲುವೆಯ ರೂಪು ನೋಡಿ.’

‘ ಕುಲೀನೆಯೆಂದು ಹೆದರಿದೆಯಾ—ಮಾತನಾಡಿಸಲಿಲ್ಲವೇ ?’

‘ ಮಾತನಾಡಿಸಿಯೂ ಸುಖವಿಲ್ಲವೆಂದು. ಅದರ ಮುಖದ ತುಂಬ ಸಿಡುಬಿನ ಕಲೆಗಳು—ಎರಡು ಕಣ್ಣು ಗುಡ್ಡೆಗಳಿಗೂ ಭ್ರೂಮಧ್ಯೆಯೇ ಸಂಧಿ ಸ್ಥಳ—ಮೂಗು ಒಂದು ಟೊಮಾಟೊ ಹಣ್ಣಿನ ಹಾಗಿತ್ತು—ನನ್ನ ಉತ್ಸಾಹ, ಸಾಹಸ, ಶ್ರಮ ಎಲ್ಲಾ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮು ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು.’

‘ ಎಂತಹ ಆಶಾಭಂಗ !

‘ ಆಶಾಭಂಗವಲ್ಲ—ಕಳ್ಳ ವಿಧಿ ನಮ್ಮ ಜತೆ ಆಡುವ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ ಇದು.’

ಎಂದ. ಅವನ ಕಥೆ ಕೇಳಿ ನಾವು ಮೂಕರಾದೆವು. ಯಾರೂ ಅವನನ್ನು ಹಳೆಯ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ಹಿಂದೆಬಿಳುವ ಚಾಳಿ

ಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ನಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ರುದ್ರ ಗಭೀರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ನಗೆಯ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಬೆಳಕಿತ್ತು.

ಗಂಟೆ ಒಂದು ಹೊಡೆಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದೆವು. ದೀಕ್ಷಿತನೂ ಎದ್ದು ಉತ್ತರಿಯವನ್ನು ಹೆಗಲೇರಿಸಿದ. ನಾವು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟೆವು. ಆದರೆ ಅವನು.....?

ಅ. ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಕಥೆ

ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ
ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ
ಕಾಮನ ಸೋಲು
ಜಾತಿಹೀನನ ಮನೆಯ ಜ್ಯೋತಿ
ಕಿಡಿ
ಮಿಂಚು

ಕಾದಂಬರಿ

ಜೀವನಯಾತ್ರೆ
ಉದಯರಾಗ
ಸಂಧ್ಯಾರಾಗ
ಮಂಗಳಸೂತ್ರ
ಸಾಹಿತ್ಯ ರತ್ನ
ನಟ ಸಾರ್ವಭೌಮ

ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಅಮೃತವಾಣಿ
ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ

ಸಂಪಾದಿತ

ಮರುಳು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯ

ಪ್ರಬಂಧ

ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ
ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು
ರಾಜಾ ರವಿವರ್ಮ
ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವನ

ನಾಟಕ

ಮದುವೆಯೋ - ಮನೆ ಹಾಳೋ
ಆಹುತಿ
ಆದದ್ದೇನು
ಗೋಮುಖಿ ವ್ಯಾಘ್ರ
ಎರಡು ನಾಟಕಗಳು
ಬಣ್ಣದ ಬೀಸಣಿಗೆ

ಸಂಕಲನ

ಪ್ರಣಯ ಗೀತೆಗಳು
ರಸಮುಷಿ
ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲು
ಭಾರತೀಯ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯ
ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಮ್ಯಾಕ್ಸಿಂ ಗಾರ್ಕಿ

ಇತರ

ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ಕಂಡೆ

ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ

ಕರುಳಿನ ಕೂಗು (ಕಾದಂಬರಿ)
ಯುಗಪುರುಷ ಲೆನಿನ್ (ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ)
ಭಗವದ್ಗೀತಾರ್ಥಸಾರ (ಸಂಪಾದಿತ)

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂದಿರ, ಧಾರವಾಡ

ಪ್ರಕಾಶಕರು ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು

ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

ಮ್ಯಾಕ್ಸಿಂ ಗಾರ್ಕಿ	ಸಂ:—ಅ. ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯ	೫	೮	೦
ತಲೆಹರಟೆ	ನಾದಿಗೋರ ಕೃಷ್ಣರಾಯ	೧	೪	೦
ಬಸವಣ್ಣನವರ ಅಮೃತವಾಣಿ	ಅ. ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯ	೨	೪	೦
ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ	..	೧	೪	೦
ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ	ಸಂ:— ..	೨	೦	೦
ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ಕಂಡೆ	..	೧	೦	೦
ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವನ	..	೧	೮	೦
ಎರಡು ನಾಟಕಗಳು	..	೦	೧೨	೦
ಸಂಧ್ಯಾರಾಗ	..(ತ್ಯತೀಯ ಮುದ್ರಣ)	೨	೦	೦
ಅಶಾಂತಿಪರ್ವ	ಆನಂದಕಂದ (ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ)	೨	೪	೦
ಲೀಲಾವತಿ ಪ್ರಬಂಧ	ಪ್ರೊ. ಕೆ. ಜಿ. ಕುಂದಣಗಾರ	೦	೧೨	೦
ನನ್ನ ನಲ್ಲ	ಮಧುರ ಬನ್ನ	೦	೧೦	೦
ಕರ್ನಾಟಕ ಗತವೈಭವ	ಆಲೂರ ವೆಂಕಟರಾಯರು	೧	೧೨	೦
ಕರ್ನಾಟಕ ವೀರರತ್ನಗಳು	..	೧	೮	೦
ತಮಿಳು ಕಥೆಗಳು	ಸಿದ್ದವನಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮ	೧	೦	೦
ಆಸಾಮಿ ಕಥೆಗಳು	..	೦	೧೨	೦
ತೆಲುಗು ಕಥೆಗಳು	..	೦	೧೨	೦
ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು ಭಾಗ ೨	ಸಂ:—ಅ. ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯ	೨	೪	೦
ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ	..	೧	೪	೦
ಜೀವನ ಸಂಗ್ರಾಮ	ಆರ್ಚಿಕ ವೆಂಕಟೇಶ	೧	೦	೦
ರಸಯುಷಿ	ಸಂ:—ಅ. ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯ	೧	೮	೦

ಅ. ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರ (ಬೊಂಬೆಯನು) ಇತರ ಪುಸ್ತಕಗಳು

ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನ	೩	೮	೦
ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ	೨	೦	೦
ಉದಯರಾಗ (ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ)	೧	೮	೦
ರಾಜಾ ರವಿಸರ್ಮ (ಸಚಿತ್ರ)	೨	೦	೦
ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು	೧	೦	೦
ಆಹುತಿ	೧	೦	೦
ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ	೧	೪	೦
ಮರುಳುಸಿದ್ಧ ಕಾವ್ಯ	೩	೦	೦
ಮಂಗಳಸೂತ್ರ (ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ)	೨	೪	೦

ನಮ್ಮ ಏಜನ್ಸಿಯ ಇತರ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ	ಶ್ರೀರಂಗ	೧	೦	೦
ಕುಂತಳೇಶ್ವರ	ವಾಂ. ಭೀ. ದೇಶಾಯಿ	೧	೦	೦
ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನ	ಮಾ. ನ. ಮೂರ್ತಿ	೦	೧೨	೦
ರಷ್ಯದ ಮುನ್ನಡೆ	ಕುಮಾರ ವೆಂಕಣ್ಣ	೦	೮	೦
ಶಿವನ ಸೋಲು	ಅಮರವಾಣಿ	೦	೧೨	೦
ಸ್ವಾಮಿ ರಾಮತೀರ್ಥರು	ಓ. ಎನ್. ಲಿಂಗಣ್ಣಯ್ಯ	೦	೧೪	೦
ಜಂಗಮ ವಿಜಯ	ಶ್ರೀಶೈಲಂ	೦	೧೦	೦
ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ	ಕಾವ್ಯಾನಂದ	೦	೮	೦
ಭಾರತಶಕ್ತಿ	ಕುಮಾರ ವೆಂಕಣ್ಣ	೦	೩	೦
ಅಖಂಡೇಶ್ವರ ಪಚನ:	ಶಿದ್ದವೀರದೇವರು	೨	೦	೦
ಕೈವಲ್ಯ ದರ್ಪಣ	ಪ್ರೊ. ಬಸವನಾಳ	೧	೪	೦
ಆಧುನಿಕ ಚೀನಾ	ಎಸ್. ಅನಂತನಾರಾಯಣ	೧	೦	೦
ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪು	ಕೆ. ನಾಗೇಶರಾಯ	೧	೦	೦
ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೂ ಅವುಗಳ ವ್ಯವಹಾರಗಳು	ಅಡ್ಡಣಿಗಿ	೧	೦	೦

ಯಾವ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಬೇಕಾದರೂ ನಮಗೆ ಬರೆಯಿರಿ

